IZDAJA ZA GORIŠKO IN BENEČIJO

nedeljski Primorski dnevnik

Poštnina plačana v gotovini
Abb. postale I gruppo

Cena 30 lir

TRST, nedelja 14. februarja 1960

Leto XVI - Št. 39 (4502)

Koristen izid Gronchijevega potovanja v Sovjetsko zvezo

Prejšnji petek se je predsednik republike Giovanni Gronchi vrnil iz Sovjetske zveze, kamor je bil povabljen na uraden obisk kot prvi poglavar ene izmed atlantskih držav. Soglasno mnenje vseh ljudi, ki jim je resnično pri srcu mednarodna pomiritev, konec hladne vojne in okrepitev miru, je da je bil obisk koristen ne samo za odnose med I[illegible]jo in Sovjetsko zvezo temveč tudi za izboljšanje mednarodnih odnosov sploh.

Ta korist je razvidna predvsem iz skupnega uradnega poročila, ki je bilo objavljeno po dveh dneh razgovorov med italijanskimi gosti in sovjetskimi gostitelji. Poročilo ugotavlja:

1. Voditelji obeh držav se strinjajo, da je potrebno ohraniti «mir v varnosti ter v gospodarskem in socialnem napredovanju narodov».

2. Miroljubna koeksistenca mora sloneti na načelu izključevanja vojne kot sredstva za reševanje mednarodnih sporov in na načelu nevmešavanja v notranje zadeve drugih držav.

3. Obe strani se izrecno strinjata, da je najzanesljivejše sredstvo za ohranitev miru splošna in popolna razorožitev ob primernem nadzorstvu, in da bodo konkretni rezultati v razorožitvi prispevali k okrepitvi zaupanja med državami ter k znatnemu zmanjšanju bremen vojaških izdatkov.

4. Obe strani se strinjata, da je treba poglobiti in izboljšati zlasti medsebojne kulturne in gospodarske odnose.

5. Predstavnika obeh vlad sta podpisala kulturni sporazum na podlagi načela nevmešavanja v notranje zadeve, tako da bo odslej mogoča izmenjava na kulturnem, umetniškem, znanstvenem, tehničnem in športnem področju.

6. Obe strani sta sklenili takoj proučiti sredstva za nadaljnje povečanje trgovinske izmenjave.

7. Obe strani sta sklenili, da bodo od 10. t. m. dalje začele veljati nove določbe glede dovoljevanja vizumov, s katerimi je olajšan trgovinski in turistični promet med obema državama.

Sam predsednik republike je takoj ob svojem povratku v Rim izjavil, da je bil njegov obisk koristen in da je treba s podobnimi osebnimi stiki nadaljevati, če se hoče «resno poskušati, da pride do zmanjšanja tveganj, ki jih vsebuje trajajoča mednarodna napetost». V zvezi s poročili o živahnem razgovoru na nekem sprejemu, ki ga je Gronchi za svoje gostitelje priredil v italijanskem veleposlaništvu v Moskvi, poročili, ki so hotela povzročiti neuspeh obiska, pa je Gronchi opozoril, da je treba kritiko omejiti, ko se nahaja najvišji predstavnik države na obisku v inozemstvu, kjer opravlja tako delikatno poslanstvo, kakršno je bilo njegovo.

Že iz naštetih točk v poročilu se vidi, da so samo tisti, ki se ne morejo sprijazniti s pomiritvijo v svetu in ki so še vedno isti, ki jih poraz v drugi svetovni vojni ni prav nič spametoval, lahko nasprotovali obisku in tudi med obiskom storili vse, da ne bi uspel. Med njimi je v prvi vrsti ves fašistični tisk, a v isti vrsti z njim znani kardinal Ottaviani, ki je pred obiskom v neki svoji pridigi dejal, da kršćanski politik ne bi smel niti roke podati nekrščanskemu politiku in s tem naravnost napadal Gronchija. Toda nasprotovali so obisku tudi drugi desničarski krogi in napadi na poglavarja države še vedno niso prenehali.

Toda pri vsem je najhujše, da spada med tiste, ki jim obisk ni všeč, tudi sam zunanji minister Pella. Levičarski tisk poroča, da je že v Moskvi sprožil govorice o možnosti prekinitve obiska zaradi omenjenega razgovora v veleposlaništvu ter da je nasprotoval celo objavi skupnega poročila. Najnovejše vesti pa pravijo, da se je Pella upri celo, da bi Gronchi povabil predsednika vrhovnega sovjeta Sovjetske zveze Vorošilova, naj pride na uradni obisk v Italijo, čeprav je vlada že pred odhodom predsednika republike sklenila, naj ga Gronchi povabi izrecno v imenu vlade, kar je tik pred odhodom tudi storil.

Vse kaže, da bodo desničarji na čelu s fašisti storili vse, da bi z obiskom dosežene pozitivne rezultate povsem zmanjšali ali pa jih do kraja razveljavili. V tem smislu so fašistični poslanci že vložili interpelacije v parlamentu. Toda tudi napredne sile ne držijo križem rok in temeljito razkrinkujejo vse reakcionarne klerofašistične spletke. Senator in bivši predsednik vlade Ferruccio Parri je odločno zahteval od vlade, naj zaščiti ugled poglavarja države. Nad vse važna pa je ugotovitev tudi skoro vsega mednarodnega mnenja, da je bilo Gonchijevo bivanje v Sovjetski zvezi koristno. Tako so nazadnjaki v Italiji s svojo gonjo proti pomiritvi dejansko osamljeni ne samo v Italiji, temveč v vsem svetu. S Pello vred.

Zaradi tega Gronchi s takim zunanjim ministrom verjetno ni imel ugodnega in prijetnega potovanja. Ni znano, ali se je strinjal z njim, ko je sovjetskim voditeljem razlagal Adenauerjeve teze o rešitvi nemškega in berlinskega vprašanja, ko je vendar znano, da po drugi strani niti stališče italijanske vlade v tem vprašanju ni enako z bonnskim.

Končno je treba povedati še to, da pomeni Gronchijev obisk uresničevanje težnje italijanske države, da se nekoliko bolj uveljavi v mednarodni politiki pred sestankom na najvišji ravni, ki bo v maju. Saj mednarodna pomiritev ni izključna zadeva samo največjih držav, ampak vseh — tudi srednjih in majhnih. Do učinkovitega sodelovanja pa bo prišlo le, če bo italijanska vlada začela zares z bolj gibčno zunanjo politiko, katere pa seveda v nobenem primeru ne bi smel sabotirati njen lastni nosilec.

Na politiki pomirjevanja morajo torej sodelovati vse države in čim več jih bo — tem bolje bo.

Dvojno merilo

Kreisky: «Zahtevam svobodo za južne Tirolce!»

Saharsko področje jugozahodno od Reggane, kjer je včeraj zjutraj eksplodirala prva francoska atomska bomba

Včerajšnja eksplozija francoske atomske bombe veča nevarnost obnovitve oboroževalne tekme

Bomba je eksplodirala na vrhu kovinastega stolpa - Za eksploziv so uporabili plutonij - Odločni protesti v Afriki - Gana «zmrznila» imetje vseh francoskih podjetij - Protest japonske vlade Interpelacija Togliattija in drugih 24 komunističnih poslancev

Včeraj zjutraj je v Sahari eksplodirala prva francoska atomska bomba. To se je zgodilo prav v trenutku, ko so ZDA sprozumno z Veliko Britanijo predlagale na ženevski konferenci, naj bi bile nekatere jedrske eksplozije izvzete iz sporazuma o prepovedi poizkusov. Že več ko eno leto traja glede jedrskih poizkusov med dosedanjimi tremi atomskimi državami premirje, ker so te države prostovoljno prekinile poizkuse. Toda, kakor rečeno, so ZDA začele napovedovati prekinitev tega premirja. Eksplozija v Sahari je obsojanja vredna, ker ustvarja nevarnost, da se razbitje premirja med tremi velikimi atomskimi silami še pospeši. Razen tega nastaja nevarnost nove okužbe atmosfere z radioaktivnostjo. De Gaulle je hotel imeti svojo bombo samo zaradi svoje politike «veličine» in zaradi tega, da bi vstopil v tako imenovani atomski klub, kjer bi lahko diktiral svoje pogoje. Znano je namreč, da je Francija ustvarila nekakšno os z Bonnom in tudi z Rimom, ki zavzema nepopustljivo stališče do zmernejšega in pomirjevalnega stališča ZDA in Velike Britanije. Zaradi tega je treba eksplozijo v Sahari še odločneje obsoditi, ker ustvarja nevarnost ne samo za zdravje milijonov ljudi, pač pa tudi nevarnost novih zapletljajev v mednarodnem dogajanju.

PARIZ, 13. — Francoska atomska bomba je eksplodirala davi ob 7. uri v Saharski puščavi. Predsedstvo francoske republike je objavilo naslednje poročilo: «Predsednik francoske republike in skupnosti javlja, da je 13. februarja ob 7. uri, ob upoštevanju zelo ugodnih meteoroloških pogojev, bil dan ukaz, naj se povzroči eksplozija atomske naprave v saharski puščavi Tanezrouf jugovzhodno od Reggane. Eksplozija je nastala v pogojih predvidene moči in varnosti. Naprava je bila na vrhu stolpa. Uporabljeno eksplozivo je bil plutonij. Varnost prebivalstva Sahare in bližnjih dežel je bila v celoti zagotovljena. General de Gaulle izreka priznanje države ustvarjalcem tega uspeha: ministrom in znanstvenikom, častnikom in inženirjem, industrijcem in tehnikom. Na ta način Francija zaradi samo svojega napora lahko okrepi svojo obrambno moč, moč skupnosti in Zahoda. Razen tega je francoska republika v boljših pogojih, da se bo čutila njena akcija za sklenitev sporazumov med atomskimi silami za uresničenje jedrske razorožitve.»

Poizkus je opazovalo 600 tehnikov in specialistov. Časnikarji niso bili povabljeni in tudi ne tuji opazovalci.

Atomska bomba je eksplodirala, kakor rečeno, v saharskem centru za vojaške poizkuse Reggane. Ta kraj je v osrčju Sahare severozahodno od Hoggarja, 150 kilometrov južno od Adrara. To oporišče so zgradili prav zaradi atomskih poizkusov. Delo se je začelo pred dvema letoma in vodila ga je vojska s pomočjo civilnih specialistov. V bližini so zgradili celo podzemeljsko mesto, ki je oddaljeno 1200 kilometrov od Alžira in več kot tisoč kilometrov od Casablance.

Francosko ministrstvo za oborožene sile javlja, da so opazovalni centri v Franciji registrirali eksplozijo. Ministrstvo trdi, da so na podlagi prvih opazovanj ugotovili, da ni bilo radioaktivnih padavin na obljudena področja.

Zavod za fiziko v Strassbourgu je sporočil, da je sejzmografski center v tem mestu registriral ob 7.12 šibke površinske valove, ki jih je povzročila eksplozija.

Predsednik de Gaulle pa je brzojavil delegiranemu ministru za atomske zadeve v Sahari Guillaumatu: «Hura za Francijo! Od danes zjutraj je Francija močnejša in ponosnejša. Iz dna srca hvala vam in tistim, ki so zanjo dosegli ta izvrsten uspeh.»

Razumljivo je, da so v Franciji eksplozijo atomske bombe pozdravili predvsem tisti krogi, ki brezpogojno odobravajo politiko Francije. Zadovoljstvo sta izrekla bivši predsednik vlade Gaillard in bivši predsednik vlade Reynaud. Ta je izjavil med drugim: «Mlada francoska znanstvena elita je dosegla tisto, ki je bila pred vojno v prvih vrstah na atomskem področju. Sedaj je treba vedeti, ali nam bodo naši ameriški zavezniki pomagali, da napravimo drugi korak naprej. Upamo, da se ne bodo dali prekoračiti po Hruščevu. Ali bo naša atomska podmornica v Cherbourgu, ki stoji že več kakor eno leto, pušča na v takem stanju?»

Avtonomna socialistična stranka pa je objavila naslednjo izjavo: «V trenutku ko tri države, ki imajo jedrsko orožje in medcelinske rakete, razpravljajo o prepovedi jedrskih eksplozij ter o omejitvi in uničenju tega orožja, je še manj umestno delati tako drag, tako nevaren in tako nepotreben poizkus.»

Računa se, da so vse priprave za atomsko bambo stale Francijo od leta 1946 dodanes približno 350 milijard frankov. Samo za pridobitev plutonija za bombo so uporabili 50 milijard frankov. Računajo, da vsebuje francoska atomska bomba srednje moči za dve milijardi frankov plutonija. Današnja bomba je vsebovala baje za milijarde in pol frankov plutonija.

Iz Akre javljajo, da je ministrski predsednik Gane Nkrumah sporočil po radiu, da bo od danes naprej vse premoženje francoskih podjetij v Gani zmrznjeno, «dokler ne bodo poznani učinki, ki jih bodo imeli za prebivalstvo Gane sedanja atomska eksplozija in drugi poizkusi, ki jih je omenil francoski ministrski predsednik.»

Agencija Tass je objavila nocoj uradno sovjetsko izjavo, ki pravi med drugim: «Treba je samo obžalovati, da francoska vlada ni upoštevala nasveta svetovnega javnega mnenja in da je 13. februarja 1960 povzročila eksplozijo atomske bombe.»

Sovjetska vlada omenja nato svojo izjavo od 29. avgusta 1959, s katero je napovedala enostransko prekinitev svojih atomskih eksplozij s pogojem, da zahodne države ne obnovijo svojih poizkusov z atomskim in vodikovim orožjem.

«Če se bodo atomske eksplozije nadaljevale, zaključuje izjava, ne bo mogla seveda sovjetska vlada ostati brezbrižna in ne priti do ključkov, ki bi bili potrebni, da zajamči varnost svoje države.»

Japonska tiskovna agencija javlja, da bo japonsko zunanje ministrstvo v začetku prihodnjega tedna poslalo francoski vladi odločen protest proti eksploziji atomske bombe v Sahari. V japonskem zunanjem ministrstvu poudarjajo, da Japonska nasprotuje vsem jedrskim poizkusom ZDA, SZ in Velike Britanije. Japonski svet proti atomskim in vodikovim bombam pa je takole ocenil eksplozijo: «Obžalovanja vredno je, da je Francija napravila poizkus, zato da doseže enak položaj kakor ZDA, Sovjetska zveza in Velika Britanija v jedrskem tekmovanju.»

Predsednik ameriškega državnega departmaja je na razna vprašanja časnikarjev izjavil samo, da francosko sporočilo o eksploziji ni prišlo nepričakovano, in ni hotel dati drugih izjav.

V Ženevi je sovjetski delegat na konferenci o prekinitvi jedrskih poizkusov Carapkin izjavil, da se bodo razgovori med ZDA, SZ in Veliko Britanijo nadaljevali kljub eksploziji francoske bombe. Izjavil je dalje, da morebitna francoska zahteva, da se udeleži ženevskih razgovorov, spada v pristojnost zadevnih vlad in ne ženevske konference. Pripomnil pa je, da ne ve nič o morebitni francoski zahtevi v tem smislu. Dalje je Carapkin izjavil, da je zelo težko takoj oceniti generalovo izjavo, da bo eksplozija francoske atomske bombe prispevala k sklenitvi sporazumov med atomskimi državami za razorožitev.

Ameriški fukncionarji so danes izjavili, da uspel poizkus s francosko atomsko bombo ne pomeni, da bo Francija sprejeta v atomski klub na podlagi enakopravnosti z drugimi državami. Pripominjajo, da bodo za sedaj Franciji odrekli podrobne informacije in material, ki ga ZDA lahko nudijo Veliki Britaniji na podlagi zakona, ki dopušča take informacije in opremo samo prijateljskim državam, ki so dosegle pomembno atomsko sposobnost. Ameriški funkcionarji so izrekli tudi mnenje, da bo francoski poizkus še bolj kompliciral pripravljanje sporazuma za prekinitev jedrskih poizkusov, ker bo treba odslej računati tudi s Francijo.

Po prvem valu veselja začenjajo sedaj v Franciji razmišljati in opaža se v nekaterih krogih tudi zaskrbljenost. Sprašujejo se, ali pomeni danes imeti atomsko bombo konec koncev korist ali pa nekorist? Odgovor na to vprašanje je seveda različen in odvisen od strani, s katere prihaja. Golistični «Paris Presse» pravi, da je bomba ustvarila Franciji več odgovornosti kakor pa takojšnje koristi. «Posest absolutnega orožja je tako resna stvar, da narekuje skrajno previdnost na vseh sektorjih politike». List pravi na koncu, da, če so se sedaj povečale pravice Francije, so se povečale tudi dolžnosti.

(Nadaljevanje na 8. strani)

Aktualni portreti

NIKITA HRUSCEV, predsednik sovjetske vlade, mnogo potuje v tem poslednjem času; odletel je na obisk v Indijo, ne da bi počakal, da bi njegov gost, predsednik italijanske republike Gronchi, odpotoval iz Sovjetske zveze.

CAROL NG, ki ima 19 let, je študentka in živi v kitajski mestni četrti v San Franciscu, je zmagala na natečaju za najlepšo Kitajko v ZDA. Natečaja se je udeležilo 18 kandidatk iz vseh Združenih držav.

YVES MONTAND, sloviti francoski pevec in filmski igralec, je partner Marilyn Monroejeve v filmu, za katerega je napisal scenarij Arthur Miller, mož te igralke. Dolgo so iskali partnerja zanjo, končno pa je na to pristal Montand, Miller pa je zaradi njena ponovno napisal scenarij.

AVA GARDNER, lepa in dobra filmska igralka, nima sreče v svojem čustvenem življenju. Vsi njeni dosedanji zakoni so propadli, in verjetno ne po njeni krivdi. Sedaj se ponovno govori o njej v zvezi z znanim grškim milijarderjem Onassisom, ki ga je pogosto videvati z njo.

YUL BRYNNER je na tem, da se loči od svoje žene. Mlada, do včeraj povsem neznana Cilenka Doris Kleiner, je naskrivaj odpotovala z letalom iz Francije, da bi se v Mehiki sestala z Brynnerjem, ki je zahteval ločitev, da bi se mogel poročiti z njo.

Sedem dni v svetu

Korak nazaj glede eksplozij jedrskega orozja

Razgovori o prepovedi jedrskih poizkusov so spet zašli v slepo ulico. Čeprav so odstranili precejšnje število nesoglasij in so na eni in drugi strani večkrat poudarili, da težave niso sedaj «nepremostljive», vendar se zadeva ni premaknila z mrtve točke. V četrtek pa se je zgodilo, kar je bil ameriški državni tajnik že napovedal: ZDA so predložile na ženevski konferenci sporazumno z Veliko Britanijo nove predloge za delen sporazum. Toda ti predlogi nikakor ne pomenijo korak naprej. O njih je govoril tudi predsednik Eisenhower na svoji četrtkovi tiskovni knferenci. ZDA predlagajo, naj se sporazumejo o prekinitvi jedrskih eksplozij pod primernim nadzorstvom v atmosferi, pod morjem, v tistih delih vesolja, kjer je nadzorstvo izvedljivo, in pod zemeljsko površino «za vse tiste primere, kjer je eksplozije mogoče odkriti s sedanjimi tehničnimi pripomočki». Eisenhower je dodal, da nudi ta predlog možnost, da se utrdi dosedanje napredovanje na ženevskih razgovorih. Trdil je tudi, da so ZDA za popolno prepoved jedrskih poizkusov, samo če se doseže sporazum o primernih metodah za inšpekcijo in nadzorstvo. Novi predlog se nanaša na vse primere, v katerih se poizkusi z jedrskim orožjem lahko učinkovito nadzorujejo.

Predsednik je dalje dejal, da ameriški predlogi dopuščajo, da se ob koordiniranju novih metod nadzorstva prepoved lahko sistematično razširi tudi na ostale vrste jedrskih poizkusov, posebno podzemeljskih, ki se do sedaj še ne morejo nadzorovati. To naj bi bil začetni toda daljnosežni korak k popolni prepovedi jedrskih poizkusov, ki bi preprečil večanje radioaktivnosti v atmosferi.

Predsednik je tudi izjavil, da se Kitajska ne sme ignorirati, ko se govori o tem predlogu. Če bodo razgovori o razorožitvi med velesilami napredovali, je dodal predsednik, bo treba določiti način, da se sporazumu pridružijo tudi drugi.

Ameriški predlog dopušča podzemeljske poizkuse, ki povzročajo takšne potresne sunke, ki jih je mogoče sedaj registrirati.

Sovjetski predstavnik na ženevski konferenci Carapkin je sicer izjavil, da si pridržuje pravico nove predloge proučiti, toda poudaril je, da pomenijo korak nazaj: dopuščajo namreč nove jedrske poizkuse, čeprav takih poizkusov ni bilo že eno leto. Dodal je, da se je s tem možnost uspeha znatno zmanjšala.

Značilno je tudi, da se je predsednik Eisenhower nedavno zavzel za ublažitev določb ameriškega zakona, ki prepoveduje sporočanje atomskih tajnosti drugim državam. Eisenhower bi hotel učinkovito pomagati svojim zaveznikom z jedrskim orožjem. Nekateri opazovalci menijo, da spadajo te izjave vsaj delno v okvir volilne kampanje. Republikanci hočejo namreč paralizirati obtožbe demokratov, da vlada zapostavlja varnost države, dočim Sovjetska zveza prehiteva ZDA tudi na jedrskem področju. Toda ne glede na to je treba poudariti veliko neskladnost med zatrjevanjem ZDA, da so načelno pripravljene ustaviti vsa jedrske poizkuse, in med dejanskim ravnanjem s tem v zvezi.

Nova ameriška politika glede jedrskega orožja je v ospredju pozornosti diplomatskih krogov v OZN. Ameriško namero, da odstopijo svoje jedrske tajnosti svojim zaveznikom, so v OZN zelo negativno ocenili. Večina delegacij vidi v tem poizkus oživitve oboroževalne tekme. Ameriško ravnanje daje vsekakor proste roke tudi SZ glede atomskega oboroževanja. V OZN so prepričani, da bi tak razvoj zelo ohromel razgovore o prepovedi jedrskih eksplozij. Razen tega je ameriška namera v nasprotju z resolucijo skupščine OZN. Ta resolucija namreč prepoveduje širjenje jedrskega orožja. Omeniti je še, da se je med anketo Gallupovega zavoda 77 vprašanih Američanov izreklo za popolno prekinitev jedrskih eksplozij; samo 11 jih je bilo za njih nadaljevanje. Odgovora se je vzdržalo 12 vprašanih.

Na vsak način je ameriški predlog nekonstruktiven, ker določa kategorije bomb, katerih eksplozije naj bi bile nevarne. Saj je vsaka še tako majhna jedrska eksplozija nevarna za življenje na zemlji. Za ameriškim predlogom za majhne podzemeljske eksplozije se skriva prizadevanje ZDA, da izpopolnijo jedrske raketne izstrelke za srednjo razdaljo. To pa pomeni spopolnjevanje jedrske bombe.

S tako politiko se ustvarja na svetu nova nevarnost, da se z obnovitvijo jedrske dirke pojavi jedrsko orožje tudi v drugih državah. Prav včeraj je Francija preizkušala svojo prvo atomsko bombo v Sahari. Predsednik vlade Debré je izjavil, da bo prva eksplozija samo začetek v vrsti eksplozij, in da imajo glede tega cel program, ki so ga že prekoračili. V ZDA so znanstveniki objavili poročilo, ki pravi, da bodo v pomanjkanju sporazuma o prepovedi eksplozij prihodnje leto še tri države sposobne delati poizkuse, v naslednjih petih letih pa še drugih 12 držav. Vse to narekuje nujnost takojšnjega sporazuma, da se sedanje stanje prostovoljne prekinitve jedrskih eksplozij uzakoni s sporazumom o njihovi prepovedi, ne pa da se uzakoni njihova delna obnovitev.

Francija in Alžirija

O dogodkih v Franciji in Alžiriji in o njih posledicah smo že obširno pisali. Dodati je treba le, da se zdi, da je de Gaulle odločen nekoliko temeljiteje obračunati s svojimi nasprotniki. Začel je obširno čistko v vojski ter odstavil tri generale in odpoklical iz Alžirije večje število častnikov. Policijo v Alžiriji pa je izročil v civilno upravo. Odslej bo policija neposredno podrejena generalnemu delegatu vlade. Preiskava v zvezi z uporom vojske se nadaljuje. V severni Franciji so odkrili obširno zaroto. Pripravljen je bil «revolucionarni» odbor, ki bi prevzel oblast v primeru, da bi upor v Alžiriji uspel. Voditelj zarote, ki bi postal «prefekt severa», je bivši častnik Philippe De Massey, ki mu je uspelo pobegniti.

Kako težavna bo naloga de Gaulla, da docela nevtralizira desničarske in fašistične sile, kažejo dogodki, ki so se pripetili v četrtek v Amiensu. Okoli 20 tisoč kmetov se je zbralo v tem mestu na zborovanju, na katerem so zavtevali, naj vlada uvede novo agrarno politiko, ki naj omogoči prilagoditev cen kmetijskih pridelkov cenam industrijskih pridelkov. Protestirali so proti splošni agrarni politiki vlade. Sledil

(Nadaljevanje na 8. strani)

Sovjetski ministrski predsednik Nikita Hruščev ob prihodu v Novi Delhi

Pariz — Baletna šola na prostem

Zgodovinsko-toponomastična razprava

Nekdanje slovenske naselbine v Furlaniji

3.

Zgodovina ve tudi povedati o potnikih in romarjih, ki so prihajali iz Nemčije in ki so jih pogosto napadali in oropali, zaradi česar je patriarh Pagan leta 1329 odstavil poveljnika trdnjave Ozop pri Huminu (Gemona) in tudi kaznoval druge plemiče, ki so postali klativitezi (med temi tudi vlasteline Warma, Polčenika in druge). Ti potniki in romarji so hodili po veliki cesti Crescentia, ki je vodila do pristanišča Bevazzano ob spodnjem Tilmentu, od koder so odpluli v Benetke, Loret, Rim ali celo v Palestino. Eden poslednjih grofov v Warmu je bil, skupno z nekaterimi drugimi furlanskimi vitezi, celo zapleten v zaroto, ko so leta 1350 umorili patriarha Bertranda. Za kazen so bili vsi zarotniki obglavljeni, njihovi gradovi pa porušeni, razen gradu Warma in Soffumberga nad Fojdo. Pač pa je bil v poznejših stoletjih porušen grad Warm in pozneje tudi Belgrad, in sicer leta 1596, to pa zaradi izredno velikih poplav Tilmenta, ki je podrl jezove nad gradom Belgrad. Spričo okoliščine, da tu teren visi, si je voda lahko utrla pot proti Warmu, kjer je vso ravnino daleč naokoli pokrila z gruščem in peskom in tako celotno pokrajino opustošila in uničila.

V XIV. stoletju so se Benečani, ko so bili na vrhuncu svoje moči in slave, začeli pogajati, da bi dobili tudi Furlanijo. Stranke so bile že prej razdvojene, kajti nekateri so bili za cesarja in patriarha, drugi pa za Beneško republiko. Na čelu pristašev republike je bil Tristan Savorgnan, ki se je v gradu Ariis krepko branil pred patriarhom in cesarjem Sigmundom. Borba med obema strankama se je vnela po vsej Furlaniji. Končno je republika zmagala in Benečani so raztegnili svojo oblast na vso Furlanijo (leta 1419) in jo obdržali, dokler ni leta 1797 Napoleon ukinil Beneško republiko. Tedaj so prišli ti kraji pod Avstrijo.

To bi bilo nekako zgodovinsko ozadje teh nekdanjih naselbin, toda kako se je v stoletjih po naselitvi razvijala slovenska govorica in kdaj je ugasnila, o tem nam zgodovina ne pove nič. Verjetno je, da — ločeni kakor so bili — niso mogli dobivati življenjskega dotoka od prvotnega debla in so po preteku nekaj stoletij narodno zamrli. Kot dediščina so nam ostala le lepa pristna slovenska krajevna imena. Neki furlanski zgodovinar piše o njih, «...da so se mirno naselili na Furlansko, da so morali plačevati davek gospodarjem da pa niso imeli nikakršnega političnega vpliva in da se ne smemo čuditi, da so — odtrgani od skupnega debla — izgubili svojo narodnost.»

Sedaj pa poglejmo, kakšno je danes stanje na ozemlju teh nekdanjih slovenskih naselbin.

Kmalu pod Vidmom, še preden železniška proga prekorači kilometer dolg most na Tilmentu, izstopimo na postaji Kodrojp (Codroipo). To je večji čeden trg in tu se začenjajo prvi sledovi nekdanjih slovenskih naselij. Več jih najdemo proti jugu, manj pa tik za postajo, proti severu. Kodrojp sam je bil že za rimskih časov važno prometno križišče. Ime izhaja iz latinskega Quadrivium (štiri ceste). Ena od teh je šla od Benetk in Trevisa proti vzhodu, po Vipavski dolini, v Postojno in Ljubljano. Leta 797 je bilo tu zavetišče sv. Bernarda, kjer so se ustavljali potniki in dobili zavetje, ko je bilo, ob naraslem vodovju, nemogoče čez Tilment. Ta reka je v prejšnjih stoletjih pogosto spreminjala svojo strugo. Pred kakimi 2000 leti je tekla še vzhodno od Kodrojpa, kjer je napravila velik ovinek. Od Kodrojpa proti nekdanjim slovenskim naselbinam vodi velika lepa cesta, naravnost proti jugu. Prvo selišče, ki ga srečamo, je Jutič (Jutizzo italijansko in Iutiz furlansko). Furlani sami pravijo, da je ime slovenskega izvora. Ta izvor je bolj očiten pri najbližji vasi Gorica (Gorizzo, furlansko Guris). Vasica ima le 160 prebivalcev. Sredi vasi, obdana z zelenjem in jarkom, napolnjenim z vodo, je lepa graščina, last grofov Majnardis. Vsi kmetje so njihovi koloni. Srednjo Gorico so leta 1349 kupili grofi Colloredo od prejšnjih lastnikov Casteinuovo, ki so bili vazali goriških grofov. Vso zemljišče je bilo last trinajstih kmetov, ki so ga prejeli od svojih poveljnikov in vojskovodij, ko so zapustili vojsko. To je bilo že po rimskem običaju. Vsako posamezno zemljišče se imenuje *mansi* ali *masi*. Ta zemljišča so mogli tudi prodajati. Pogodbe, ki še obstajajo od teh prodaj, datirajo od leta 1400 dalje.

Komaj poldugi kilometer dalje po tej cesti je glavni kraj te skupine vasic Camino di Codroipo, kjer je tudi sedaj županstvo. K temu prištevamo zaselke: S. Vidotto, Bugnins, Straccis (Stražice ob Tilmentu), Glavnic (Hlevnik) in Gorizzo (Gorica). Camino (dimnik) je bil vedno furlanski. Krajevna imena zemljišč v tej vasi nam sicer ne odkrijejo kaj posebnega, kar bi spominjalo na slovensko preteklost. Asinins je večji kompleks zemljišč med naselji Gorica - Jutič - Plavec Ob Tilmentu so travniki in njive. Magredo se imenuje del občine in Presis je bolj južno, sicer pa imajo tako imenovane gmajne, t. j. skupna občinska posestva, zlasti tam ob Tilmentu, kjer zemlja ni tako rodovitna. Tudi primki kakor Panegutti, Giovedon, Rodaro, Liani, Fropa, nam ne odkrijejo nič posebnega iz preteklosti in so za nas brez pomena. V bližini izvira kar iz ravnine večji potok, ki ima obilo kristalno čiste vode in se imenuje Warmo, kakor kraj, skozi katerega tudi teče. Kopanje v njegovi vodi ni posebno prijetno, ker je vedno zelo hladna. Podobno kakor Warmo izvirajo tudi drugi potoki, ki se izlivajo v morje pri Maranu.

Kakšen poldugi kilometer dalje od Kamina proti jugovzhodu pridemo do vasice Glavnicco (Hlevnik), ki ima 205 prebivalcev. Ni dvoma, da gre za poimenovanje slovenskega izvora, saj imamo Hlevnike marsikje na našem ozemlju (n. pr. v Brdih, sedaj tik meje). Z italijanske strani se zatrjuje, da naj bi to ime izhajalo iz latinskega Clavinii, po imenu družine rimskih legionarjev, ki so po končanih vojnah dobili v tem kraju zemljo v obdelavo. Mogoče, da je tudi tako, sicer pa imamo tudi neki drugi Hlevnik, oziroma Hlevljane (Clevlan) nad Palmanovo (kar omenjemo na drugem mestu). V Hlevniku imamo naslednja ledinska imena: Malini, Grinte, Morat, Regonis, običajni primki pa so Cozzi, Vatro, Padovan.

Iz Hlevnika do bližnje vasi Gradiscutte (Gradišče, furlansko Gradis'ciute) imamo komaj 2 km. Vas šteje 444 prebivalcev in nima nobenih posebnosti. V davnini je bila utrjena (od tod Gradišče), dasi leži v ravnini. Nosi zgodovinski naslov «Gradiscutta imperiale», ker je pripadala goriškim grofom in je bila tako tudi cesarska. Komaj dober četrt ure južno od Gradiscutte leži znamenito naselje Belgrad (Belgrado, Belgrat) nekdaj znamenito središče z gradom, sedaj neznana vas skoro ob Tilmentu z 248 prebivalci. Struga reke je tu široka nad kilometer in obdana z nasipi in podobnimi obrambnimi napravami za primer velikih poplav. Ko sem prišel v vas, sem ob prvem stiku z domačini za šalo dejal, da smo v prestolnici Jugoslavije. Prijazno so se nasmehnili in neka ženska je dodala, da gredo pisma, ki jih prejema od svojega brata v Belgiji, pogosto najprej v Jugoslavijo, v Beograd, in se šele nato vrnejo na pravi naslov.

Ta sedaj neznatna vas, s svojim gradom sedmerih stolpov, je bila nekoč (l. 1500) središče okraja. Oglejski patriarhi so hodili pogosto obiskovat grofe in nadzorovat posestva, ki so jih imeli tu. Grad, ki leži v ravnini, je bil utrjen, obdajal pa ga je jarek, napolnjen z vodo. Vas je prej segala do Tilmenta, do Sv. Pavla, ker je Tilment nekdaj tekel bolj zapadno proti trgu Cordovaro. Prvotno je Belgrad spadal, s svojim okrajem, h goriški grofiji. Leta 1077 so oglejski patriarhi, in sicer patriarh Sigeard ker je podpiral cesarja v boju proti papežu Gregorju VII., dobili od cesarja Henrika IV. Kranjsko in okolico Forum Julia, t. j. Furlanijo pri Cedadu. Pozneje so se lastniki menjavali, toda goriški grofje so imeli vedno nekaj oblasti, dokler niso leta 1344 prodali Belgrada in posestva v Flambruzzi, ki je v bližini, grofom v Spilimbergu.

RIHARD OREL

(Nadaljevanje sledi)

Poleti edinstveno tekmovanje na progi 5556 km

Kapitan Slokum na jadrnici «Spray» okrog sveta v 3 letih, 2 mesecih in 2 dneh

To se je zgodilo leta 1898 - Pozneje so tudi drugi poskusili s podobnimi podvigi - V letošnjem poletju pa bo množično tekmovanje čez Atlantik v čolnih z enim članom posadke

V tem našem svetu, prenašičenem z raznimi razburljivimi dogodki, postaja resnična senzacija vedno večja redkost. Prav gotovo se je že vse videlo ali storilo, prav gotovo ima vsakršen podvig svoj precedens, vsak pogumni pustolovec gre le po stopinjah svojega prav tako pogumnega predhodnika. Niti ljudje, ki se povsem sami, v majhnem čolnu ali majhni jadrnici, odpravljajo na dolgo in nevarno pot čez velike oceane, ne pritegujejo danes več neko posebno veliko pozornost. O njih se sicer piše, časniki prinašajo včasih tudi kakšno njihovo sliko, toda taki podvigi ne prinašajo več niti mnogo slave niti koristi. Nekateri pogumni pomorščaki pa so sedaj vendarle prišli na idejo, ki jim bo verjetno zagotovila dejansko veliko publiciteto, s katero oni očitno računajo. V letošnjem poletju bodo namreč organizirali veliko tekmovanje čez Atlantik, pri katerem imajo pravico sodelovati jadrnice, splavi, čolni, motorni čolni in vsakršno drugo pomorsko prevozno sredstvo, toda pod pogojem, da se v njih nahaja samo en človek.

Verjetno danes niti več ne vemo števila vseh ljudi, ki so sami ali v dveh preplovili Atlantik z najprimitivnejšimi ali najskromnejšimi prevoznimi sredstvi, toda med njimi jih je vendarle nekaj, katerih se bomo še dolgo spominjali.

Vzor vseh teh pomorščakov, ki so se odpravili na pot sami, je pogumni ameriški kapitan Josue Slokum, ki je 27. junija 1898, po treh letih, 2 mesecih in 2 dneh vožnje, postal prvi človek, ki je povsem sam objadral ves svet. Slokum je odpotoval iz Newporta, majhnega pristanišča nedaleč od New Yorka, in se je vrnil v isto pristanišče. Plovil je z jadrnico, ki se je imenovala «Spray» («Morska pena»), dolga pa je bila 11 m, široka 4.25 m, težka pa okrog 15 ton.

Ko je kapitan Slokum krenil na svoje drzno potovanje okrog sveta, je imel 51 let, za seboj pa nad 35 let pomorskega življenja. Kot izkušen pomorščak je sam nadzoroval gradnjo «Spraya» in skrbel za to, da bodo vse naprave postavljene tako, da bo mogel vsa opravila opravljati sam, tudi v primeru neugodnega vremena. Kot staremu mornarju so mu bile dobro poznane vse morske poti, pa je znal izkoristiti ugodne tokove in področja, kjer je manjša nevarnost pred nevihtami. Vse to je hrabremu kapitanu omogočilo, da je povsem sam in brez kakšnih večjih nesreč, prejadral 85 tisoč 192 km. Mnogi avanturisti, ki so hoteli kasneje ponoviti njegov podvig, so se ponesrečili, ker niso poznali morja in morskih poti.

Ko je prejadral svet, ni kapitan Slokum skušal izvleči nekih reklamnih ali materialnih koristi iz svojega podviga. Umaknil se je na svojo farmo in samo enkrat na leto, vsako poletje, je odšel s svojo jadrnico «Spray» na krajši izlet na Antilsko otočje. Vedno je potoval sam. Enajst let je tako odhajal na svoje samotne počitnice, dokler se ni končno ponesrečil v neki noči, ko je bilo morje povsem mirno in ko mu na videz ni grozila nobena nevarnost. V svoji jadrnici je zaspal, v jadrnico pa je trčil neki parnik in jo presekal. Tako je kapitan Slokum utonil hkrati s svojo jadrnico.

Na svoje slavno potovanje okrog sveta se je Slokum odpravil leta 1895 in še isto leto preplovil Atlantik. Komaj leto kasneje pa sta dva slavohlepna mladeniča, Norvežan Harvo in Američan Samuelson poskušala zasenčiti Slokumovo slavo z nenavadnostjo svojega podviga. Vkrcala sta se na navaden čoln na vesla, dolg 5.5 in širok 1.5 m, in skušala z veslanjem prepluti Atlantik. Na splošno začudenje pa sta se po 55 dneh po odhodu iz New Yorka pojavila pri nekem rtiču v Angliji. Tu sta počivala le 24 ur, nato pa sta nadaljevala pot še preostalih 460 km do francoskega pristanišča Le Havre. Kasneje sta povedala, da se jima je na tem zadnjem kosu poti pripetila nesreča, ker jima je vihar prevrnil čoln in jima je komaj uspelo rešiti ga, da ga ni odnesel tok.

Poleg podviga teh dveh mladeničev bi bilo zelo težko izmisliti si neki riskantnejši podvig, pa so tako vsi samotni jadralci čez Atlantik ostali v senci kapitana Slokuma in pogumnih veslačev Harva in Samuelsona. Vendar pa bo v analih nevarnih plovb čez Atlantik ostalo zabeleženo, da je leta 1929 nemški kapitan Romer preplovil v 58 dneh Atlantik v zaprtem čolnu, v katerem se sploh ni mogel gibati. Od neprestanega sedenja je bil ves v ranah in se je moral nekaj dni zdraviti na Antilih. Nato je s svojim čolnom krenil proti New Yorku, kjer je pričakoval, da ga bodo svečano dočakali; toda ponesrečil se je preden je prispel v New York: valovi so prevrnili čoln, njegovega trupla pa niso nikoli našli.

Po drugi svetovni vojni je avstralski inženir Carlii skupno s svojo ženo preplul Atlantik v nekem starem vojaškem amfibijskem jeepu, leta 1952 pa je angleška pisateljica Ann Davidson bila prva ženska, ki je sama preplula veliko morje. Pri prvem poskusu je odplula skupno s svojim možem, zajel ju je vihar in mož je utonil. Uporna žena je hotela sama doseči to, kar ni uspelo njej in njenemu možu. Nekaj tednov kasneje je preplula Atlantik sama in kasneje o tem napisala knjigo.

Mož Anne Davidson ni bil edina žrtev teh nenavadnih podvigov. Toda kljub velikemu riziku takih potovanj, se vendarle zdi, da se bo v juliju letos našlo na startu nenavadnega tekmovanja čez Atlantik vsaj kakih dvajset pogumnih tekmovalcev. Prijave že prihajajo. V začetku poletja bo izločilno tekmovanje na progi 1500 km. Samo tistim tekmovalcem, ki bodo pri tem poskusu dokazali, da so v stanju pluti sami, bodo dovolili sodelovanje na tem velikem julijskem tekmovanju. Odhod bo z Wighta, otoka blizu angleške obale, cilj pa na otoku City Islandu, pred New Yorkom. Oddaljenost med prvim in drugim znaša 5556 km. Pri tem tekmovanju morejo sodelovati vse vrste pomorskih prevoznih sredstev, toda pod edinim pogojem, da posadka ne šteje več kot enega člana. Vsak tekmovalec, ki bi med vožnjo pristal pri neki ladji ali iskal počitka na neki morebitni postaji, bo diskvalificiran. Tekmovanje bodo strogo nadzorovali, kar je za vse tekmovalce velika prednost, ker so s tem zmanjšane možnosti, da se nekomu pripeti večja nesreča.

Radio in televizija

Nedelja, 14. februarja 1960

Radio Trst A

8.00 Jutranja glasba in koledar; 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenski motivi; nato Lahke melodije; 12.15 Za vsakogar nekaj; 12.40 Novosti v jazzu; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... kronika sedmih dni v Trstu; 13.30 Glasba po željah; 14.30 Nadaljevanje glasbe po željah; 15.00 Dvajset minut sodobnega jazza; 15.20 Slovenska zborovska glasba; 15.40 Harmonikar Maurice Larcange; 16.00 Respighi: Rimski borl, simfonična pesnitev; 16.20 Pesna čajanka; 17.00 Stolp nad Kokošnjakom, igra v treh dejanjih, ki jo je napisal Vittorio Galvino, prevedel pa Franc Jeza — igrajo člani Slovenskega gledališča v Trstu; 19.15 Pestra glasba; 20.00 Sport; 20.30 Izbrane melodije; 21.00 Aleksej Vasiljevič Koljcov; 21.25 Pojejo Fantje na vasi; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Koncert tržaškega tria — Mario Zafred: Tretji trio; 22.30 Večerne mfelodije; 23.00 Kvintet Hot Club de France; 23.30 Nočni ples.

Trst

9.30 Danes na stadionih; 14.20 «El Campanon»;

Koper

Poročila v slovenščini 15.00. Poročila v italjanščini: 7.30, 12.30, 19.15, 22.30.

8.30 Z veselo pesmijo v nedeljsko jutro; 9.00 «Starost vendarle ni starost»; 9.15 Zabavni zvoki; 10.30 Odlomki iz oper (Smetana, Rossini, Gounod, Puccini, Ponchielli); 11.15 Nedeljski koncert. Grieg: «Norveški plesi» op. 35, Wieniawski: «Legenda» op. 17; Ramovž: Scherzo za klavir in orkester, Albeniz: iz Španske suite violinist Alfredo Campoli, pri klavirju Marijan Lipovšek); 12.10, 12.50 Glasba za vas; 13.30 «Sosedni kraji in ljudje; 14.00, Glasba po željah; 15.10 Pojeta mladinski in moški zbor iz Celja; 15.30 Skladbe za klavir in orkester Gershwina, Addinsela in Richardsona; 19.00 «Sportna nedelja»; 19.10 Glasbeni intermezzo; 22.15, 22.35 Plesna glasba.

Nacionalni program

12.10 Popevke dneva, 12.25 Glasbeni album; 13.30 Za Freda Buscaglionea; 14.15 Glasba Sprint; 14.30 Operna glasba. Rossini: 1, «Tatinska šraka», simfonija, 2, «Pepelka», Rodila sem se za trpljenje; Donizetti: Iz «Lucije lammermoorske»; Verdi iz «Moči usode»; 15.00 Ray Anthony in njegov orkester; 15.15 Nogomet; 17.00 Ippolito Nievo; 17.30 Simfonični koncert (Haydn, Beethoven in Čajkovski); 20.00 Spomini na Madrid; 20.55 Mali koncert; 21.00 Igra orkester Pippo Barzizza; 22.45 Nicanor Zabaleta s svojo harfo.

II. program

13.00 «Astrorascel Z 2»; 13.45 «Piacevolissimo»; 14.05 David Carroll in njegov orkester; 15.35 Discorama; 16.00 Trazistor — revija; 17.00 Glasba in šport; 18.30 Plešite z nami; 20.30 Angelini govori o novi oddaji «Natečaj popevk»; 21.45 Sportna nedelja; 22.45 Fantazija motivov.

III. program

16.15 Karol Szyumanovski: «Muezinove pesmi»; 16.35 Prix Italija 1959: «Ne umremo sami»; 17.45 Veliki skladatelji pianisti: Sergej Prokofjev; 19.00 Georges Enesco: Rapsodija št. 1 v A-duru, op. 11 za orkester; 19.45 Prehrana Italijanov; 20.00 Večerni koncert. Mozart «Kvartet v G-duru K 387» za godala; Bloch: «Kvartet štev. 4» za godala; 21.30 Cimarosa: «Čudaška baronica», opera v enem dejanju; Henry Purcell: «Dido in Eneja»; 23.45 Carducijeve lirične pesmi.

Slovenija

8.50 M. Tajčevič: Balkanski plesi, (pianist Jurica Murai); 9.01 Sprehod po vasi (S pevci in godci); 9.20 Z glasbo v novi teden; 10.30 Zbori in samospevi Vasilija Mirka; 10.50 Vedri zvoki; 13.45 Majhen koncert lahke glasbe; 15.30 Nekaj priljubljenih melodij (Čajkovski, Boccherini, Fritz Kreisler, Beethoven, Granados, Massenet, Manuel de Falla, Puccini); 16.00 Sestdeset minut športa in glasbe, 17.00 Od valčka do calypsa; 17.30 Radijska igra — Richard Hughes: «Nevarnost» Dylan Thomas: «Vrnitev», 19.24 Haendel: Koncert za harfo in orkester (solist Helena Lukež, orkester mariborske Opere dirigira Jakov Cipci); 18.39 Za dobro voljo igrajo «Veseli planšarji»; 20.05 Izberite melodijo tedna; 21.00 Koncert mezzosopranistke Giuliette Simionato in baritonista Tita Gobbija; 22.15 Zaplešite z nami; 23.10 Popevke velikih mest; 23.40 Janez Matičič: Suita za godala.

Ital. televizija

10.15 Kmečka oddaja; 11.30 Vzgojna in etična vrednost popevke; 14.30—16.15 Sportna oddaja; 17.30 Otroška oddaja; 18.45 Kronika športnega dogodka; 19.35 Pomorske prigodbe; 20.05 Cineselezione; 21.00 Eurovision. Mednarodni šampionati v plesu; 21.30 Lindsay in Crouse: «Z očetom in materjo» (v glavnih vlogah Rina Morelli in Paolo Stoppa).

PONEDELJEK, 15. februarja

13.30 TV šola; 17.00 Otroška oddaja (Rdeči morski ropar, Afriške pravljice, Ekzotične ribe, Plazici, Knjiga iznajdb) Lassie; 19.05 Program lahke glasbe; 19.35 Oddaja za delavce; 21.00 Ciklus ljudskega gledališča. Hermann Sudermann: «Očetov dom».

Jug. televizija

10.30 «Male mačkice» — filmska zgodba o popularnem psu Lassie in dečku Jeffu; 20.50 «Improvizacija» — Zabavno glasbena oddaja; 21.50 «Sedem dni...»

PONEDELJEK, 15. februarja

20.20 Kulturna oddaja; 20.50 Celovečerni film.

Irwin Shaw

Smrt Fredericka Mulla

Zazvonil je zvonec in on (mrtev) je stal pred vrati z rdečelasko in otrokom. Žena mu ni mogla odpustiti tistega poljuba v Croton Fallsu 1921. leta.

Frederick Mull je bil plečat dobrodušnež z na kratko pristriženimi brki. Bil je zanesljiv šofer trolejbusa na Tretji aveniji, nikdar ni izostal z dela — razen po kakšni burni noči, preživeti v družbi svojih spoštovanih kolegov — in, ko ga je družba nenadoma upokojila, je zbolel in kmalu umrl. Bil je rodoljub in dober meščan.

Imel je svoje slabosti. Rad je imel whisky, čeprav ga ni najboljše prenašal. Kdaj pa kdaj so ga prinesli njegovi ženi Bethy vsega izgubljenega, a nekoč je tri dni ležal zaradi rane, ki jo je dobil v Mulloyevem baru, ko je iskal Rogera Casementa, simpatičnega črnca iz Štiridesete ulice. Frederick je imel globok, prijeten bariton, in ko je popil kozarček ali dva, je zapel svoji majhni hčerkici «Oj, Suzana» ali «Kje je Sylvia?»

Žena mu je očitala, da je ženskar. Svojo trditev je utemeljevala s tem, kar se je zgodilo leta 1921. Bila sta v nekem hotelu v Croton Fallsu, ker ji je zdravnik svetoval, naj po rojstvu hčerkice gre na dopust in se okrepi. Ko je neke noči opazovala z okna svoje sobe mesečino, je zagledala na vrtu mr. Mulla, kako poljublja neko rdečelaso žensko.

Friderick Mull je po svoje pojasnil ta dogodek. Vračal se je iz gostilne, šel po vrtu, kar je iz nekega grma skočila k njemu rdečelaska, ga objela in poljubila, celo prej, preden je utegnil potegniti pipo iz ust. V naglici je zgrešila usta.

Njegova žena, razumljivo, ni verjela niti besede. Zato je mr. Mull vse do svoje smrti po zaslugi svoje lastne žene užival sloves divjaka in ženskarja.

Mrs. Mull je od tedaj svojemu možu grenila življenje z večnim sumničenjem. Pogosto se je vozarila z njegovim trolejbusom po noči in lovila vsak njegov pogled. V nočnih izmenah je bilo najhuje. Čakala ga je in medtem, ko je pripravljala kovo in biskvit, natančno opazovala njegov obraz, iskala sledove rdečila za ustnice ali ga ovohavala kakor lovski pes, da bi našla nove sledove ali začutila vonj tujega parfuma.

Mr. Mull je bil dobrodušnež in se zaradi takega ravnanja ni pritoževal. Mislil je, da so take stvari delež vseh zakonov na svetu. Pravzaprav je bil zadovoljen. Imel je svoj whisky, svojo Clarice, a ženo je prenašal z isto potrpežljivostjo, s kakršno šoferji prenašajo slabo vreme in policaje. Nekega dne je spoznal, da ona dela vse zato, ker ga ljubi — kar je bilo res — in od tedaj bi se brez njenega sumničenja počutil osamljenega in izgubljenega. Trideset let sta živela v glavnem srečno življenje.

Dober del svojega časa je Berthy kljub temu porabila za to, da je stalno govorila svoji hčerki, naj se poroči z možem, ki ne bo ženskar kot njen oče. Bila je presrečna, ko se je Clarice poročila z mr. Smalleyem, ki je bil tih, vase zaprt človek s stalno službo pri zavarovalni družbi. Nikdar ga niso videli v gostilni, a ko je na ulici šel mimo lepe ženske, je opazoval konice svojih čevljev.

Odkar je postala vdova, je Berthy pogosto sanjala o svojem možu. Pogovarjala se je z njim v sanjah nežno in resno, a naslednje jutro je obiskala Clarice, da bi ji pripovedovala o tem.

— Tvoj oče me je nocoj zopet obiskal — je navadno rekla — Resno sva se pogovarjala in on mi je obljubil, da bo vse do Velike noči pil samo pivo. Bil je zelo dobre volje, veš, pel je «Kje je Sylvia?»

Clarice je poslušala mater mirno in potrpežljivo. Rada je imela očeta in smatrala ga je za dobrega človeka, a prav tako je vedela, da so ti nočni posmrtni pogovori edino veselje v življenju njene ostarele matere, ki je živela osamljena v neki sobi na Dvainpetdeseti ulici.

Nekega jutra se je ozračje spremenilo. Mati je bila zgodnja, bleda in jezna.

— Sta se lepo pogovarjala? — je vprašala Clarice kot po navadi.

— Ne — je rekla mrs. Mull — bila je strašna noč. Vedel se je kot svinja.

— Kaj se je zgodilo? — je vprašala Clarice nežno.

— Pomisli, zazvonilo je, a na vratih se je pojavil on s svojim bedastim izrazom na obrazu, ki sem ga morala gledati vedno, kadar je napravil kakšno svinjarijo. —

Nekoliko je počakala, nato je z vzdihom nadaljevala:

— Veš, Clarice ,jaz sem resnično uvidevna žena, toda tudi svetniki imajo meje potrpežljivosti. Ko sem videla njih troje, kako stojijo...

— Njih troje? — jo je prekinila Clarice. — Kaj pomeni to: njih troje?

— Da, prav tako je bilo. Pred vrati so stali tvoj oče, rdečelasa ženska iz Croton Fallsa in otrok. Da, da, otrok. Velik deček, z istim obrazom, kot ga je imel Frederick. Nekega dne lahko temu dečku prilepiš brke in ga pošlješ v garažo, da prevzame trolejbus. Nihče na vsej Tretji aveniji ne bi mogel opaziti razlike, ti pravim, Clarice, nihče.

Clarice je poznala zgodbo o rdečelasi ženski, toda to je bilo tudi zanjo preveč.

Nikoli nisem slišala o kakem otroku — je rekla razburjeno.

— Tudi jaz ne vse do te noči. Stal je tako pred vrati s to žensko pod roko in z otrokom ter rekel: «Hallo, Berthy, priveđel sem neke znance. Imaš kaj, da bi prigriznili? Bila sem vljudna, kot sem vedno pred tujini ljudmi. On je znal to dobro izkoriščati. Pripravila sem čaj in ponudila pecivo. Od časa do časa sem sedla k njim in rekla samo «da» ali «ne», a ona ženska je vedno govorila. Pripovedovala je o Croton Fallsu in njunih skupnih sprehodih ter se smejala. Vedno se je smejala. Končno se je odločila, da gre Izkoristila sem primeren trenutek in rekla tvojemu očetu, ko me ona ni moglo slišati, naj bo — če me želi zopet videti — tako ljubezniv in še potrudi k meni brez spremstva.

— Kaj je rekel on? Obljubil je, da se to ne bo ponovilo, ali ne? — je vprašala Clarice. Bila je pa-

metna mlada žena in je vedela kako je treba najbolje odgovoriti na materino zgodbo, da bi bilo zopet vzpostavljeno ravnotežje.

— Ničesar ni utegnil reči. Rdečelaska je že bila pri njem, prijela ga je za roko in zažvrgolela: «Frederick, pozno je, čakajo nas v mestu. Lahko se oglasimo, ko se bomo vračali». Zahvalili so se in vsi trije nesramno izginili.

No, vidiš, — je rekla Clarice. — To se gotovo ne bo ponovilo.

— Misliš? Varaš se, draga moja. Že po treh urah je zopet nekdo zvonil in on se je zopet pojavil pred vrati, sredi med njima, kakor nagrajeni bik na sejmu. «Ne boš nas povabila za kakšno minuto?» je vprašal nesramno. «Opozorila sem te, Frederick, sem odgovorila vljudno, toda odločno, «Sedaj izginite in se nikoli več ne pokažite pred temi vrati». «Ali, Berthy...» je poskusal on s sladkim glasom, s kakršnim je govoril vedno, kadar je šlo za žensko. Zaprla sem vrata, Clarice, nisem jih zaloputnila, ker nisem hotela, da bi tista ženska videla, kako sem bila jezna. Slišala sem vzdih razočaranja z druge strani in nato je vse utihnilo.

Čez pol ure ga glej zopet. Bil je sam. «Jaz sem, Berthy. Povsem sem sam. Odpri, prosim te.» Slišala sem ga govoriti, a nisem se niti premaknila z mesta. Zvonil je vso noč, toda jaz sem bila kot kip. Ko se je pričelo daniti, je pozvonil zadnjič in obupano rekel: «Odhajam, Berthy, odhajam za vedno. Zbogom!» Čeprav mi je srce postalo težko kot kamen, se nisem ganila. Niti glasu nisem dala od sebe. Veš, Clarice, res je že čas, da prejme svoje plačilo.

Mrs. Mull je obmolknila, a tedaj je pristavila s tihim glasom:

— Clarice, nocoj je tvoj oče za mene umrl.

Clarice je pripravila za mater skodelico čaja, a ko je starka odšla, je razmišljala ves dan o njej in o tej ljubezni, ki je v njej štirideset let gorela tako močno, da je imela dovolj odločnosti in je odpodila svojega moža od vrat, čeprav je bil on že več let mrtev. A vse to zaradi tistega poljuba v Croton Fallsu 1921. leta.

Ko je tega večera mr. Smalley prišel domov, ga je Clarice opazovala hladno in podcenjujoče. Ko si je sezuval čevlje, se zavalil v udoben naslonjač in si natikal očala, da bi prebral večerne liste, je ona vedela, da on nikdar ne bi mogel zbuditi v nobeni ženski takšne ljubezni. Vedela je, da se ona — že deset dni po njegovi smrti — ne bi mogla spomniti niti njegovih najbolj običajnih navad.

«Sunce gre zad!»

O, pagljède Marička, kaku sunce zahaja!
Griža se usà u zlaten blešči.
Uod murja guar uagenj h n'n rus prhaja,
de na Vrdelce us'ka šiša gori!

Trtan jen gruntan še an b'šek padaja.
Se mejša še u tuajeh sv'tleh laseh!
Neke prau lep'ga se u srce me taja,
kadar ga gljedan še u tuajeh uačeh!

Za hip še u dreuje luč rusa se ustave.
Kukr u sanjah zdi mene se usè!
Sunce še ambat lepu us'h pazdrave,
prej ku u murje uano sp't grjè!

Marija Mijot

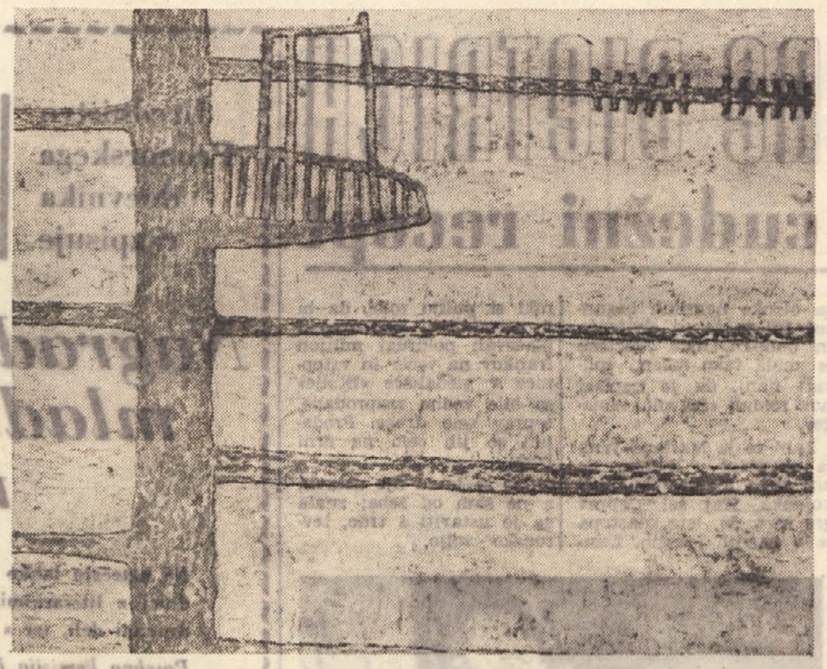

Lojze Spacal — *Soline v zimi* (1959, olje)

Lojze Spacal

dela za ladjo «Leonardo da Vinci

Na rimski kvadrienali (Quadriennale nazionale di Arte di Roma) razstavlja tudi Lojze Spacal. On je edini slikar iz cele Julijske krajine, ki ima na tej razstavi *pet del;* to pot niso grafike temveč slike. Velika in pomembna razstava se je pričela decembra in bo trajala še ves april. Že sam katalog razstave je debela knjiga, v kateri obsega samo seznam razstavljavcev in razstavljenih del — s sestavki o nekaterih razstavljavcih — nad 300 strani. Zelo obsežen del kataloga pa zavzemajo reprodukcije nekaterih razstavljenih del. Od petih Spacalovih slik je reproducirano Srebrno mesto. Sestavek o njem pa je napisal Giuseppe Marchiori, eden od najboljših poznavalcev njegovega dela, ki spremlja njegov razvoj že dolgo vrsto let. Na razstavi so sledeča Spacalova dela: Dalmatinski trg, Srebrno mesto, Soline v Istri, Bizantinska katedrala, Hiša spominov.

Jeseni — kot je znano — je Spacal razstavljal na Dunaju v društvu likovnih umetnikov «Secesija» («Wiener Secession»). Ob tej priložnosti je tamkaj izšel lep razstavni katalog, v katerem je poleg krajšega biografskega sestavka o Spacalu tudi lep članek o njem, ki ga je napisal Jorg Lampe. Objavljeni sta tudi dve reprodukciji: Luna nad solinami in Hiša kamnoseka. Razstavljenih je bilo 48 del.

Sedaj pa je Spacal zaposlen z obsežnim delom za mogoče najbolj razkošno ladjo na svetu «Leonardo da Vinci». Delo je dobil po natečaju, kjer so konkurirali na povabilo najvidnejši umetniki Italije. Gre za tri velike panoje (30. kv. m), ki jih bo umetnik izdelal v Trstu, nakar bo spomladi delo dokončal na ladji v Genovi

Dve novi deli v bližnji bodočnosti na odru SG

Tržaško gledališče bo uprizorilo pretresljivi «Dnevnik Ane Frank»

Medtem ko je pod vodstvom režiserja Babiča že v študiju Kreftovo delo «Balada o poročniku in Marjutki», pride te dni v Trst režiser Branko Gombač iz Celja, ki bo naštudiral «Dnevnik»

Te dni prispe v Trst, in sicer kot gost SG v Trstu, režiser in pomočnik upravnika SLG iz Celja, Branko Gombač, ki bo v Trstu režiral zelo zahtevno Goodrich-Hackettovo dramatizacijo «Dnevnika Ane Frankove».

Čeprav razmeroma še zelo mlad, je Branko Gombač dosegel že viden uspeh pri režijah v SLG Celje in prav je, da ga predstavimo tudi našim bralcem in obiskovalcem predstav našega tržaškega gledališča, saj je Gombač že zelo poznan in cenjen v svoji ožji in širši domovini pa tudi v inozemstvu.

Njegov oče, tržaški pristaniški delavec, je kmalu po prvi svetovni vojni, in sicer leta 1922, zapustil Trst in nadaljeval svoje življenjsko pot kot železniški delavec v Celju, kjer se mu je leta 1923 kot četrti otrok rodil sin Branko. Mlada leta je preživljal v Celju in obiskoval meščansko šolo. Šolanje je prekinila vojna, katere se je sam aktivno udeležil v enotah XIV. divizije. Takoj po vojni je v letu 1947 opravljal razne odgovorne funkcije in bil je tudi glavni in odgovorni urednik «Celjskega tednika». Kljub vsemu delu je nadaljeval z začetim šolanjem in na pripovarjanje tedanjega upravnika gledališča je začel nastopati tudi v amaterskem gledališču in še isto leto presenetil vse z odlično kreacijo Davorina v Žižkovi dramatizaciji «Miklove Zale». Uspehi, ki jih je žel kot igralec, so ga primorali, da razširi svoje znanje. Vpisal se je na Akademijo za igralsko umetnost v Ljubljani. Ko je videl, da brez solidne teoretične podlage ne more doseči uspeha na akademiji, je prekinil začasni študij v Ljubljani, končal z uspehom v Celju gimnazijo, obenem pa igral in režiral v takrat že poklicnem gledališču, nato pa je nadaljeval začeti študij.

Še med študijem je s svojimi uspelimi režijami opozoril nase in je ob prvem gostovanju SLG iz Celja v Beogradu leta 1954 (s Tiemeyerjevo dramo «Mladost pred sodiščem») kritika o njem pisala samo pohvalno. To gostovanje mu je tudi odprlo vrata za študij v inozemstvu. Kmalu sprejme vabilo direktorja «Old Vic» teatra iz Bristola Moodyja, da pride na študij v Anglijo. Tam se je zadržal pet mesecev, študiral predvsem Shakespearea v gledališčih in visokih šolah v Bristolu, Londonu in Stratfordu. Po vrnitvi iz Londona režira za otvoritveno predstavo v celjskem gledališču «Othela», o katerem se je takratni kulturni ataše angleškega konzulata g. Thompson zelo pohvalno izrazil. V isti sezoni zabeleži še en uspeh z režijo «Upora na ladji Kaine».

Želja, da čimprej konča študij, ga zopet napoti v Ljubljano, kjer polaga izpite na AIU z naglico in z dobrimi ocenami. Vendar se delu v celjskem gledališču ne odreče. Do leta 1957, ko ponovno režira otvoritveno predstavo gledališča «Dnevnik Ane Frank», zbere vse gradivo za celjski gledališki muzej, ki je edinstveni te vrste pri nas. Otvoritvena predstava zopet uspeh, gledalci ne morejo zapustiti dvorane, vsi jočejo, med njimi tudi on sam, saj je s to predstavo proslavil svoj prvi jubilej — 10 let gledališkega dela in posebno so ga ganile izrečene besede upravnika: «Branko, hvala Ti za teh 10 let, ki sva jih skupaj preživela v dobrem in slabem. Hvala Ti...»

Treba je misliti na diplomo. Kratek premor, študij in nato diplomska režija Bertholda Brehta «Galileo Galilei». Diploma je v žepu, sedaj pa nadomestiti zamujeno: ves se je posvetil samo delu v celjskem gledališču. Zadnja sezona 1959-60, velike spremembe v gledališču, ustanovitev Malega odra, najmanj tri režije, pomoč amaterskim odrom in še funkcija pomočnika upravnika — vse to z uspehom vrši režiser Branko Gombač.

Branko Gombač

Najprej krstna predstava Malega odra Erwina Sylwanusa «Korczak in otroci», nato Levstik-Grün «Kastelka». Ocene kritikov ugodne.

Obe drami je SLG izbralo za gostovanje v Beogradu, kjer so prejšnji teden z uspehom gostovali. Kritiki, ki so si ogledali predstavo «Korczak in otroci» v «ateljeju 212», so zopet morali zapisati o njem samo uspešno.

Po tem gostovanju bo za kratek čas prekinil delo v Celju in prihaja k nam v Trst, da v rojstnem mestu svojega očeta in z igralci SG iz Trsta naštudira Goodrich-Hacketovo dramatizacijo «Dnevnika Ane Frank».

Ob zadnjem srečanju pred odhodom v Beograd mi je med ostalim dejal še to: «Zelo rad prihajam v Trst, čeprav ne poznam vseh igralcev, niti razmer, v katerih delajo, vendar sem to vedno želel, saj so name napravili prisrčen vtis ob gostovanjih v Ljubljani in Celju. Se bolj sem vesel, ker bom lahko spoznal, kraj, dom mojega očeta, saj se čutim vsaj deloma Tržačan. Upam, da ne bom razočaral tržaškega občinstva In še eno si želim, spoznati vašega scenarista Cesarja, ki bo tudi za to predstavo napravil sceno, in pa vašega plodnega dramskega pisatelja Tavčarja saj bo morda našel tudi za naš oder v Celju kaj napisanega.»

Takšen je režiser Branko Gombač, mlad, agilen in vedno pripravljen pokazati in odpreti vse registre svojega znanja, da si gledalci z veseljem ogledajo njegove režije.

Skočil je v vlak in dodal: «Na svidenje v Trstu.»

Zakaj so prejeli Prešernove nagrade

Upravni odbor Prešernovega sklada je določil letošnje Prešernove nagrajence, ki so:

književnik FRAN ALBREHT za svoje življenjsko literarno delo (zaradi slabega prenosa je v našem poročilu v torkovi številki nastalo drugo ime),

kipar STOJAN BATIČ za kiparski ciklus «Rudarji»,

slikar RIKO DEBENJAK za grafične stvaritve v letu 1959,

dirigent EGON KUNEJ za dirigentsko in glasbenovzgojno delo,

dr. SREČKO BRODAR za delo «Črni kal — nova paleolitska postaja v Slovenskem Primorju».

Fran Albreht

Fran Albrecht je pomembna književna osebnost, ki ji daje v našem književnem življenju posebno mesto napredni duh, v katerem ustvarja svoja dela in s katerim že petdeset let aktivno posega v vse slovensko kulturno življenje. — Kot pesnik je Albrecht vnesel v našo književnost socialno liriko, njegova publicistična dejavnost, kritika in esejistika ter njegovo literarno uredniško delo hkrati z njegovim obsežnim prevajalskim opusom ga uvrščaje med vodilne osebnosti sedanjega kulturnega življenja na Slovenskem. — S svojimi kritikami in eseji je vzgajal celo vrsto slovenskih kulturnih delavcev, z njegovim delom je tudi tesno povezano slovensko gledališče. raza.

Riko Debenjak

Slikar Riko Debenjak je v umetniški grafiki našel sodoben izraz za motive, ki jih je v stoletjih gojila slovenska narodna tradicija. Panjskim končnicam, nečkam in drugim folklornim elementom je vdahnil novo likovno vrednost, polno sodobne poezije. Riko Debenjak ima kot umetnik nenavaden, izviren in drzen grafični prijem, zaradi česar je njegova osebna umetniška izrazna sila danes priznana v svetovnih središčih umetniške grafike. Mimo folklornih motivov je v njegovih grafikah iz zadnjega leta še cela vrsta drugih elementov in motivov iz sodobnega sveta, ki jih je Debenjak ujel v svojo skalo grafično barvnih odtenkov. — Umetnik je odprl slovenski grafiki nova pota njenega sodobnega izraza

Stojan Batič

Kiparsko delo Stojana Batiča je z novim ciklom plastike «Rudarji» doseglo ustrezno ravnotežje med motivom in izvedbo, v katerem je umetnik v teh svojstvenih skulpturah hote segel globlje kot prej pod zunanjo skorjo in mu je postala njegova notranjost pravi realni model. Batiču se je ob tej plastiki posrečila podoba današnjega delovnega človeka, dostojanstvo njegovega bivanja, trdota in lepota njegovega dela v boju z naravo dela, ki ga je zaznamovalo v srce, roke in glavo. Batič je v tej plastiki izrazil globoko spoznanje dela in se je kot umetnik priklonil pred veličino dela rudarjev. «Rudarji» so kolektivna plastika po občutju, v kateri je umetnik pokazal svojo čustveno prizadetost, se oddolžil tem molčečim junakom in jim dal lastno likovno podobo.

Egon Kunej

Glasbeni pedagog in umetnik Egon Kunej, ravnatelj Glasbene šole v Celju, predstavlja svetal lik kulturnega delavca, ki ga krasijo predvsem ljubezen do ljudstva, skrajna požrtvovalnost in nesebičnost. Njegova umetniška potenca ga uvršča med najvidnejše slovenske glasbene delavce. Egon Kunej se je ves posvetil aktivnemu zborovodstvu, pedagoškemu delu in mentorstvu in dosegel na področju mladinske glasbe zavidljivo višino. S svojim zborom je uspešno gostoval v Trstu, Avstriji, na Nizozemskem in v Belgiji in prejel na mednarodnem festivalu v Veliki Britaniji 1957 tudi prvo nagrado.

Dr. Srečko Brodar

Vodilni raziskovatec paleolitika v Jugoslaviji, univerzitetni profesor in akademik dr. Srečko Brodar je danes eden izmed največjih strokovnjakov in poznavalcev najstarejšega obdobja človeške kulture — paleolitika. V zadnjem desetletju se je posvetil predvsem raziskovanju kraških krajev na Primorskem in odkril celo vrsto novih paleolitskih postaj. Tem se je v zadnjem času pridružil še Črni Kal v severni Istri, ki je zaradi svoje lege v bližini morja in zaradi dobro razčlenjenih plasti omogočil nove pogledе in natančnejšo razlago drugih najdišč v notranjosti Krasa. — Široko zasnovano delo o Črnem Kalu, ki je doslej Brodarjeva najboljša monografska študija, zajema vso problematiko, ki jo nudi mlajši paleolitik v našem Primorju. Študija prinaša nove in pomembne zaključke, ki bodo trdna osnova vseh nadaljnjih raziskovanj na Krasu, pa tudi drugod in to ne samo strokovnjakov z njegovega področja marveč tudi iz drugih strok.

Djordje Radenković

Državniki naših dni

Slovenci smo narod ki skoraj ne pozna domačih del o aktualnih, sodobnih svetovnih vprašanjih. Pretežki smo in preveč okorni, da bi hitro sledili dogajanjem po svetu in jih spremljali z deli, objavljenimi v knjigah. Kvečjemu da zasledimo tu pa tam kakšen članek, kakšno razpravo, to je pa tudi vse. Da bi o problemih sodobnosti pisali v knjigah, tega žal ne zmoremo. Včasih zahtevamo preveč dognane stvari, včasih smo preveč počasni, včasih se bojimo tveganja z izdajo takega dela. In tako knjig s sodobno tematiko ni. Tako nas drugi narodi prehitevajo. Mi pa si moramo zato pomagati s prevodi.

Srbi in Hrvati so v tem mnogo na boljšem. Posebno v zadnjih letih je izšlo pri njih več takih knjig. Naj omenimo knjige o zadnji vojni, knjige o Vatikanu, o bojih na Sredozemlju itd. Beograjski novinar Djordje Radenković je objavil v časopisih tudi sestavke o portretih velikih mož. Te portrete je potem izdal in sicer v dveh knjigah, ki sta izšli v Beogradu leta 1956 in 1958. Slovenski prevod teh dveh del je zdaj izšel v zbirki Skoljka, ki jo izdaja Mladinska knjiga v Ljubljani.

V svoji knjigi «Državniki naših dni» je avtor obdelal nič manj kot 23 sodobnih državnikov, ki krojijo sedaj usodo sveta. Nič ne zvemo iz knjige, ali je avtor knjige sam prišel v stike s temi ljudmi. Brž kone ne. Toda kljub temu moramo priznati avtorju veliko mero originalnosti, še več pa spretnosti. Ti sestavki niso dokumentirane študije, so pa pomemben prispevek k naši publicistiki in neke vrste pionirsko delo. Avtor Djordje Radenković se nam v tej knjigi predstavlja kot publicist rahločutne analize, gibčnega opazovanja in opreznih zaključkov ter kot dober pisec z velikim smislom za aktualnost. Predvsem pa moramo priznati avtorju, da je uspel biti zanimiv in to vseskozi. Njegovi sestavki, posvečeni posameznim državnikom današnjega časa, torej niso neke globoke analize niti dognane študije, so pa zanimivo in duhovito napisani sestavki, ki našim ljudem pobliže predstavijo sodobne velike osebnosti ter jih opredelijo v njihovem okolju in času ter skušajo tako raztolmačiti njihovo dejavnost. Prežeti z zanimivostmi iz osebnega življenja predstavljajo ti sestavki dragocen prispevek k splošni izobrazbi, obenem pa zanimivo branje.

V pomanjkanju izvirne take in podobne publicistične literature, je založba Mladinska knjiga storila prav, da je tudi našim ljudem približala to knjigo in z njo tudi osebe, o katerih knjiga govori. Knjigo bo rad prebiral tako izobraženec kot preprost človek, ki bo tako malo pobliže spoznal Churchilla, Maocetunga, Haile Selasieja, Ollenhauerja, Mac Millana pa de Gaulla, Kefauverja, Nixona, Sukarna, Burgibo in še nekatere osebnosti, o katerih vsak dan piše in govori ves svet.

Sl. Ru.

***

«DNEVNIK ANE FRANK» je spet začela igrati skupina De Lullo — Guarnieri — Valli in drugi. Ano zopet mojstrsko igra Anna Maria Guarnieri.

***

«ŽIVLJENJE V ZAGATI» avtorice Shelagh Delaney, ki je letos na sporedu v ljubljanski Drami, igra v Italiji gledališka skupina Gioi-Giovampietro — Mainardi — Giuffrè v režiji Silverija Blasija. V Ljubljani je delo režiral Slavko Jan. V Ljubljani sta Helen in Jo Vida Juvanova ter Marija Benkova, slušateljica Akademije za igralsko umetnost; v Italiji pa v teh dveh vlogah nastopata Vivi Gioi in Elisa Mainardi, (Po angleškem naslovu «A Taste of Honey» se glasi italijanski naslov dela «Sapore di miele».)

Francoska igralka in pevka Helene Chanel, ki se je nastanila v Italiji, ima glavno žensko vlogo v filmu «In kaj praviš ti?...». Film je zrežiral Silvio Amadio, nastopajo še Ugo Tognazzi, R. Vianello ter pokojni Fred Buscaglione

MARLENE DIETRICH
in njen čudežni recept

Marsikatera slavna filmska igralka, ki se ji že poznajo leta, bogata gospa, ki preplašena zapazi prve gube na svojem obrazu; aristokratka, ki jo tare revmatizem, bi rada izvedela in drago plačala čudodelni recept, ki ga pozna Marlene Dietrich.

Marlene ne skriva svojega recepta. Tako pravi: *«Ne masiram se, nimam diete, smejim se ko se mi zljubi, grem spat ko se mi spi; vstanem ko se mi zdi, odidem in pridem ko mi je všeč; ubogam samo sebi. Živim, živim bolj kot morem. To pa ne pomeni, da nisem stroga sama do sebe. Nasprotno. Moje življenje je vztrajna vaja ostre volje. Na to sta me navadila najprej moja mati, potem moj prvi mož Lieber.*

Bila je vojna ko sem bila mlado dekletce. Doma nismo imeli kaj jesti. Jokala sem. Moja mati me je rahlo udarila po ustnicah: «Tiho! Ni kaj jesti in ti ukazuj svojemu telesu, naj ne bo danes več lačno. Stisni zobe, pogoltni svoja čustva in molči! Moj mož mi je ure in ure ukazoval, da sem poskušala obleko, ponavljala gib; učil me je, kako naj postanem taka kot bi morala biti. Tako sem se naučila ukazovati svojemu telesu, svojemu glasu, vsemu svojemu bitju. Moja volja je postala trda kot jeklo. Vse ženske bi lahko napravile, kar delam jaz, postale take kot jaz. Trdna volja in značaj sta sredstvo za dosego sreče»!

Ko ji je bilo 19 let je bila še navadno berlinsko dekle. Ni bila kdo ve kaj ljubka, znala pa je že dobro tri jezike, igrati na klavir in violino ter jahati. Imenovala se je Maddalena von Losch in je bila hčerka nižjega pruskega oficirja. Poročila se je s trgovcem Sieberjem, s katerim je živela skoraj 30 let. Postala je ugledna dama berlinske male buržuazije. Niti sanjalo se ji ni, da bi postala filmska igralka ali pevka. Gledališče jo je zvabilo šele pozneje. Predstavila se je režiserju Reinhardtu, ki ji je dodelil neznatno vlogo v reviji. Tako je trajalo skoraj osem let, toda Marlene ni klonila in obupala. Poskusila je pri filmu, a ni imela sreče. V nočnih lokalih pa ji je pomagal tisti njen značilni, skoraj hripavi glas, njena posebna lepota, njen magnetizem. Tako je spoznal Von Sternberg, ki je pripravljal prav tedaj svoj film. Lola je bila že pred njim, kakršno si je želel, «Plavi angel».

Čez leto dni je bila Marlene že v Hollywoodu, filmska zvezda — začetnica. Imela pa je že 30 let. Nič za to. Vztrajno, leto za letom je ustvarjala svojo legendo, bogatila zbirko občudovalcev in ljubimcev.

Med zadnjo vojno je ustanovila posebno ekipo, s katero je gostovala med vojaki na fronti.

Pred tremi leti se je poročila s pisateljem Remarquem, ki ga je spoznala že pred zadnjo vojno v New Yorku, kjer je za mali denar poučeval v šoli za otroke nemških beguncev Bil je že sit življenja in obupan, toda Marlene je znala tako močno vplivati nanj, da je napisal nov roman «Slavolok zmage».

Lani se je Marlene vrnila na obisk v Evropo, ne kot stara mamica ali upokojenka. Kaj še! Čeprav gre že v 58. leto, nastopa še v nočnih lokalih. Lastniki si pulijo roke, da bi jo privabili. V Parizu so ji plačevali poldrugi milijon frankov na večer in vstopnice v gledališče «Etoile» so bile vedno razprodane, čeprav zelo drage. Prodajali so jih celo na črni borzi.

Čas se je za njo ustavil, a ne sam od sebe; znala ga je ustaviti s trdo, tevtonsko voljo.

HOROSKOP

VELJAVEN OD 15. DO 21. FEBRUARJA

Oven (od 21. 3. do 20. 4.) Laskave obljube za prihodnost. Prijetne ure v veseli družbi. V poklicnem delu ne boste zadovoljni z doseženimi uspehi; morate pa vztrajati, ker so vam zvezde naklonjene.

Bik (od 21. 4. do 20. 5.) Lepa priložnost za prijeten izlet. Nepredvideni dogodki vam bodo pomagali, da boste sklenili nova prijateljstva. Uspeh v poklicnem delu. Možnost lepega zaslužka.

Dvojčka (od 21. 5. do 22. 6.) Prijetna presenečenja, toda zaradi malenkostnih ovir boste morali spremeniti načrt, ki vam je zelo pri srcu. Poklicno delo vam ne bo šlo gladko od rok.

Rak (od 23. 6. do 22. 7.) V srčnih zadevah nobene spremembe. Čeprav boste naleteli na nekatere ovire v poklicnem delu, boste lahko uresničili svoje načrte, če boste imeli jasne pojme.

Lev (od 23. 7. do 22. 8.) Vaše srce lahko pričakuje vesele in prijetne ure. Izginila bo potrtost. V poslovnih zadevah bo šlo vse v redu prve dni, nato morate biti bolj previdni.

Devica (od 23. 8. do 22. 9.) Prijetna slučajna srečanja in dobre sentimentalne perspektive. Presenečenja. Imeli boste polne roke dela, toda obeta se vam dober zaslužek. Pismo.

Tehtnica (od 23. 9. do 22. 10.) V sentimentalnem življenju ugodne priložnosti, toda paziti morate, da se ne boste spri z drago osebo zaradi malenkosti. Lepa priložnost za ureditev poslovnih zadev.

Škorpijon (od 24. 10. do 22. 11.) Lepo zadoščenje. Vaši načrti in želje se bodo strinjali z željami osebe, ki jo ljubite. Poslovni razgovori. Naleteli boste na malenkostne ovire v poklicnem delu.

Strelec (od 23. 11. do 20. 12.) Dolgočasni dnevi. V srcu boste občutili praznino. Pripravite se, ker vas čaka kup dela, zaradi česar ne boste utegnili rešiti zasebnih zadev. Uspeh v poslovnem delu.

Kozorog (od 21. 12. do 20. 1.) Odložiti boste morali ljubezenski sestanek in spremeniti nekatere načrte. Možnost velike izbire v poklicnem delu. Utrdili boste svoj položaj. Novice.

Vodnar (od 21. 1. do 19. 2.) Bodite potrpežljivi in uvidevni. Razgibani dnevi v poklicnem delu vas bodo presenetili, da si ne boste prav na jasnem, kaj naj bi počeli. Diskusije z delovnimi tovariši.

Ribi (od 20. 2. do 20. 3.) Novosti in ugoden razvoj v srčnih zadevah. V poklicnem delu bodite vestni in previdni, da vas nekatere priložnosti ne zapeljejo na nevarno pot. Pismo.

Uredništvo Primorskega dnevnika razpisuje | v sodelovanju z Društvom slovenskih srednješolcev

Nagradni mladinski natečaj

Na natečaju lahko sodelujejo vsi mladinci z literarnimi, publicističnimi in drugimi deli, ter s pesmimi.

Posebna komisija bo ob zaključku vsakega meseca ocenila prispevke in najboljšega nagradila z 2.500 lirami.

Ob zaključku natečaja bo podeljena posebna nagrada.

Vsi objavljeni prispevki bodo honorirani.

«Važna» stoletnica

Po dolgem in potrpežljivem raziskovanju, proučevanju in zbiranju raznih podatkov so zgodovinarji končno le ugotovili rojstni dan «stripe tease». Italijani mu pravijo «spogliarello». V slovenskem pravopisu ni primernega izraza. Kaj hočemo. V takih zadevah nismo pač doma in naš besedni zaklad ne zadostuje. Kdo bo skoval novo in temu primerno besedo?

«Stripe tease» se je rodil 8. februarja 1860 v Parizu, in sicer v kavarni «Moulin Rouge». Letos je torej stoletnica, ki jo bodo proslavili kot se spodobi. V Parizu bo velika prireditev, povorka slavnih «umetnic»; na kraju, kjer je bila stara kavarna «Moulin Rouge» pa bodo verjetno postavili spominsko ploščo.

Ta svojevrstna umetnost se je rodila slučajno, zaradi prepira dveh pariških lepotic. Tistega zgodovinskega večera je bilo v kavarni «Moulin Rouge», ki ni bila še tako slavna, polno študentov. V veseli družbi so bile tudi lepe deklice — modeli pariških slikarjev — prijateljice študentov. Vsi so bili precej «v rožicah». Do treh zjutraj se je zabava razvijala normalno, toda nenadoma sta se dve deklici začeli hudo prepirati. Zakaj?

«Jaz sem lepša od tebe.»

«Ne! Jaz sem lepša!»

«Jaz imam lepše noge!»

«Jaz še lepše!»

«Jaz imam lepša prsa!»

«Jaz...»

V nekaj minutah so bile oči vseh uprte v dve razburjeni in razgreti lepotici.

«Da vidimo!» je nekdo zavpil.

Ni mu bilo treba dvakrat reči.

Obe sta istočasno skočili na mizo in se začele slačiti.

Rodil se je «stripe tease».

Gledalci so bili tako navdušeni, da so dvignili «junakinje» na ramena in jih zmagoslavno nesli po bližnjih ulicah.

Novica se je razširila kot blisk po Parizu. Policija je uvedla preiskavo, a ni izvedela ničesar. Skupina dijakov je plačala globo.

Vse mesto je govorilo o tem dogodku. V javnih lokalih, gledališčih in tabarinih so igralke in balerine začele odmetavati obleko, najprej bolj nerodno, nato pa prefinjeno, z dobro preštudiranimi gestami. «umetniško».

Danes je «stripe tease» razširjen po vsem svetu; ponekod dovoljen, drugje prepovedan.

Reaktor v Vinči

Vprašajte znanstvenike v Vinči pri Beogradu, zakaj so zgradili veliki reaktor, in odgobovorili vam bodo:

Elektriko dobimo v termoelektrarnah iz premoga, v hidroelektrarnah iz vodne sile rek, ali pa — v reaktorju iz urana. Toda če hočemo zgraditi elektrarno — reaktor, se pred nas postavi nešteto problemov: kako pretvoriti energijo nevtronov v električno nergijo, kako zavarovati ljudi ob reaktorju pred nevarnim radioaktivnim sevanjem, kako krotiti reaktor, da njegova moč ne povzroči eksplozije. Vse te probleme lahko rešimo le, če imamo na razpolago eksperimentalni reaktor, kjer vršimo vse poskuse.

Drugi namen reaktorja je produkcija radioaktivnih izotopov. Radioaktivne izotope uporabljamo v mnogih panogah industrije in vsak dan se odpirajo nove možnosti za njihovo uporabo.

Iz reaktorja dobimo nevtrone. Raziskave v jedrski fiziki s temi osnovnimi delci nam lahko mnogo povedo o tem, kako je zgrajeno jedro atoma. To pa je eno izmed osnovnih vprašanj, na katero skušajo danes odgovoriti znanstveniki.

Reaktor v Vinči je zgrajen po vzorcu sovjetskih reaktorjev ob pomoči ruskih strokovnjakov. Vendar so vso montažo in mnoge težave pri gradnji reaktorja reševali jugoslovanski strokovnjaki, ki so si pri tem nabrali bogatih izkušenj.

Nekaj tehničnih podatkov:

Moč reaktorja — od 6 do 10 milijonov watov.

Gostota nevtronov v jedru reaktorja — 3.10^{13} = (30000000000000) nevtronov na cm^2.

Množina urana — 350 kg, 2% obogačen.

Množina težke vode: 7 ton.

Pogon takega reaktorja je seveda zelo draga stvar. Za primer le en podatek: Vsako leto je treba v aparaturah zamenjati več deset tisoč elektronk.

Če si hočemo danes, ko je reaktor že v obratu, ogledati vse naprave, so možnosti zelo omejene. Mnogo prostorov je, kamor sploh ne smemo vstopiti. Na vratih teh prostorov nas poseben znak opozori na nevarnosti radioaktivnega sevanja.

Zato vam bom raje opisal naš obisk pred pol leta, ko je bil reaktor še v gradnji. Takrat so nam sodelavci inštituta v Vinči razkazali do podrobnosti vse naprave. Le tako lahko človek dobi vtis o kompliciranosti tega objekta in o mnogih težavah, ki so združene z njegovo izgradnjo.

Reaktorski stolp stoji sredi velike dvorane. Potrebno je mnogo prostora okrog reaktorja iz dveh razlogov; zaradi poskusov in nevarnih radioaktivnih žarkov, ki se v zraku izgube. V jedru reaktorja so pokončne kovinske cevi. V teh ceveh je uran. Vsak naboj urana je oblečen v poseben oklep zato, da ne pride do kontakta s težko vodo, kar bi povzročilo korozijo in nevarnost okužbe težke vode z radioaktivnimi odpadki.

Ker reaktor razvija precejšnjo moč, je treba uranske palice hladiti. To opravi težka voda, ki obenem hladi reaktor in upočasnuje (moderira) nevtrone. Med obratom se težka voda segreje za največ 30 stopinj C. Seveda je treba težko vodo ohladiti. V toplotnih izmenjalcih odda težka voda svojo toploto navadni vodi. Ohlajena se vrne v reaktor.

Iz težke vode se izločata plin adevterij in kisik. Mešanica teh dveh je nevaren, hudo eksploziven pokalni plin. Da tako eksplozijo preprečijo, je nad nivojem težke vode plin helij. Tudi ta cirkulira in odnaša s seboj nevarne pline. V čistilnih prostorih se helij očisti, nakar ga črpalke poženejo zopet v reaktor.

Vse črpalke, toplotni izmenjalci in čistilne komore imajo svoje mesto v kletnih prostorih pod glavno reaktorsko dvorano. Tu je splet hodnikov in sob. Vsi prostori, v katerih je nevarnost radioaktivnega žarčenja, so od hodnikov ločeni z debelimi betonskimi stenami. Tudi vrata so iz en meter debelega betona.

Posebno močan vtis naredi na obiskovalca pogled v komandno sobo reaktorja. Precej velik prostor je poln najrazličnejših instrumentov. S temi inštrumenti lahko nadzirajo vsak del reaktorja v obratu, temperaturo v uranskih palicah, pretok hladilne vode in helija.

Težak problem predstavlja pri pogonu reaktorja stalna kontrola radioaktivnosti v vseh prostorih. V vsaki sobi je poseben inštrument — ionizacijska celica, ki meri radioaktivnost in pošilja podatke v kontrolno sobo. Od tu imajo tehniki stalen pregled nad množino radioaktivnih žarkov v posameznih prostorih.

Tak reaktor, kot ga imajo v Vinči, ni samo merilo tehničnega napredka države, temveč tudi merilo njene ekonomske moči. Z njim se je Jugoslavija uvrstila v države z razvito reaktorsko tehniko. In bodočnost? Do leta 1970 bo tudi Jugoslavija že imela svojo prvo reaktorsko elektrarno.

BORIS LASIČ

Da je ne bi burja vzela...

Ko je bog dogradil svet, mu je ostal kup kamnov. Zato je nadangelu Gabrijelu velel, naj jih pobere v vrečo in vrže v morje. Hudobec se je z rogovi pognal v vrečo, da se je pretrgala, in kamni so se raztresli po naši zemlji. Tako je nastal Kras. Vsemogočni je to zemljo proglasil za SATANOVO PROKLETSTVO. Peklenšček se je v svojem ognjenem brlogu zarežal: TO, KAR STVARNIK, PREKOLNE, JE MOJE! In sklical je zbor čarovnic:

«Sem, dražestne spake peklà! Sem, krona zlobe mojega carstva! Tudi ve imejte odslej svoje kraljestvo! Pojdite na Kras in vladajte mu! In bodite srečne!»

Med tuljenjem orkana so vešče odletele in se kot bi trenil vgnezdile v najmračnejših votlinah kamnitega Krasa.

Noben mojster peresa bi ne bil kos opisu grdote in hudobije teh bitij zla. Ni dovolj, če povemo, da imajo nos ujede, roke kakor kremplji jastrebov in noge nazaj zavite, da se pri hoji gugajo. Često se človeku prikažejo v podobi črnih živali, da jih ta ne bi prepoznal in bežal pred njimi, a pogubni blesk njihovih krvavordečih oči jih izdaja. Gorje mu, kdor sreča ta strupeni in mračni pogled — nesreča mu je za petami.

One sovražijo cvetočo pomlad, še bolj bujno poletje in s sadjem obloženo jesen. Uživajo le takrat, kada vlad mori naravo, kajti samo ta se da primerjati njihovemu mrzlemu srcu. Tedaj se odpravijo na besneče pohode in dvigajo zračne tokove v vrtincu peklenskega plesa. Tako razbesnijo burjo, katere glasnik je to razgrajaško krdelo, ki prihaja iz temnih kraških votlin.

Čeprav je njihovo srce mrzlo kot led in trdo kot kamen, je vendar tudi obsojeno na žrtve ljubezni. Če v burji posije sončni žarek, to srce zadrhti ob pogledu na prvega človeka in začne noreti za njim, besneti in se zvijati v krčih. To je kazen za njihovo zlobno dušo. Pri tem sodelujejo prav tisti elementi, ki so jih one pognale v bes, kajti — burja je tista, ki s svojo nepogasno žejo spije oblake in meglice, ki soncu utre pot po nebesnem svodu.

Ljudje poznajo šibkosti čarovnic in se radostijo ob pogledu na to ljubezen, ki pojò pesem, kako se vešče zaljubijo kadar sredi burje posije sonce. Kje je sedaj nori jezdec, ki bi se dal ujeti režečemu nasmehu vražic?

Vešče krožijo, krožijo, se s silovitimi sunki zaletavajo in iščejo žrtve, toda zaman. Prej so se vreščaje rogale v blaznosti uživanja, sedaj ječijo. Njihovi ostudni obrazi se spreminjajo v tragične maske, kljukasti prsti se stiskajo na prsih, da bi zadržali neplodno bitje srca. Z zbitimi rogovi in strte od bolečine hitijo nazaj v svoje kotanje.

Tri dni je trajal besni pohod iz votlin, tri dni peklensko rajanje prepleteno z žvižganjem, tuljenjem, roganjem in akutnim sikanjem. Žalostno krdelo se sedaj tri dni vrača v svoja skrivališča na Krasu, dušeč ječanje ranjenega srca.

Istrani pa v soncu odpenjajo plašče in zadovoljni pojejo burji stari napev:

Tri dni se poraja,
tri dni razgraja,
tri dni odhaja.

(Priredila J. K.)

Dežnik

«Uh, da bi ga zlomek, le kje neki tiči?» se je profesor Matej Saksida, hudoval na predmet, za katerim je stikal po sobi.

Bil je že prileten, srednje postave, mršav, kratkoviden. Okrog pleše se mu je vil venec sivih las kakor oblaki okrog gorskega vrha. Žena mu je umrla pred osmimi leti, edina hči pa dve leti prej. Po ženini smrti mu je gospodinjila njena sestra Amalija, petdesetletna vdova brez otrok.

Svoj čas se je profesor Matej Saksida odlikoval po svojem temeljitem poznavanju zgodovine, zdaj pa se je odlikoval po svoji temeljiti pozabljivosti. V njegovem spominu so nastale številne vrzeli; razjedal ga je čas kakor staro plahto molj. Bil je tako pozabljiv, da so ga dijaki med seboj imenovali «profesor Pozabež». V svoji raztresenosti je pogostoma izgubil ali založil to ali ono, najpogosteje pa je pozabljal svoj dežnik. Če bi pregledali njegov namizni koledar, bi v prvem tednu tistega aprila brali:

Ponedeljek: *Nekje pozabil novi dežnik.*
Torek: *Aktovko pustil na še neugotovljenem mestu.*
Sreda: *Neznano kje pustil klobuk.*
Četrtek: *Dežnik izsledil pri vratarju.*
Petek: *Tri knjige posodil neznano komu.*
Sobota: *Neugotovljeno kam založil nalivno pero.*
Nedelja: *Ponovno neznano kje zapravil dežnik.*

Pri izsledovanju raznih izgubljenih predmetov mu je često pomagala Amalija, ki se je kaj rada znašala nad profesorjevo pozabljivostjo in resno trdila, da jo bosta on in njegova pozabljivost spravila v prerani grob.

«Ja, sveta nebesa, kaj pa počneš, Matej?» je vzkliknila, ko je vstopila in videla profesorjevo sobo v strašnem neredu.

«Dežnik iščem. Včeraj sem ga postavil v tale kot, zdaj ga pa ni ne tu ne drugje.»

«Ja, bog te razsvetli, Matej, saj si dežnik vendar prejšnjo sredo kdo ve kje pozabil, zdaj pa čenčaš, kaj vem kaj!»

«Aaa?!» Profesor je zazijal v Amalijo in se praskal po temenu, ki se je motno svetilo, ko da bi bilo pokositreno. Nazadnje je vzkliknil: «Imaš prav, Amalija! Jaz pa, cepec pozabljivi, sem bil trdno prepričan, da sem ga še davi videl v tistemle kotu.»

«Oh, ti pa tvoj spomin sta res posrečena! Še dobro, Matej, da sam sebe kje ne pozabiš!»

«No, no, pusti šale, Amalija! — Ali si mi že pripravila kovček?»

Profesor Matej je bil namreč sklenil, da pojde na dvodnevni obisk k svojemu prijatelju, ki je živel v Sežani. Obiskati ga je nameraval že v začetku meseca, toda zaradi slabega vremena je obisk odložil. To je bilo v juniju, ki se mu pravi tudi rožnik, toda tisto leto bi ga lahko imenovali dežnik, zakaj skoraj ni minil dan, da ne bi deževalo. Zato si profesor Matej ni upal na pot brez dežnika. Ker pa je svojega spet nekje pozabil, si je prej odhodom izposodil dežnik od nekega svojega koleka.

Ob prihodu v Sežano je zavil v kavarno. Tu je naletel na svojega znanca ter se z njim zapletel v daljši pogovor. Ko sta se razšla, jo je profesor Matej ubral proti drugemu koncu Sežane, kjer je stanoval njegov prijatelj. Ker je vtem začelo rositi, je profesor Matej hotel razpeti dežnik, toda...

«Salabolt, kje pa je?» se je zavzeto vprašal, ko je ugotovil, da nima več dežnika pri sebi. Kajpak, nekje je moral pustiti zlomka nemarnega. A kje? Na vlaku? V kavarni? Tega ni vedel. Brž se je okrenil in odhitel nazaj v kavarno. O kakem pozabljenem dežniku tam ni bilo ne duha ne sluha. Hm, kaj sedaj? Moral bo pač kupiti nov dežnik kolegi, ki mu ga je posodil, je pomislil in odšel k svojemu prijatelju.

Dva dni je prebil kot res dobrodošel gost svojega prijatelja. Tretji dan se je poslovil od njega in njegovih ter se napotil v deževno dopoldne. Ker ni bil vajen pijače, a je moral pred odhodom popiti nekaj šilc domačega žganja, ga je vso pot močno čutil v glavi in nogah. Ko je vstopil na vlak, se je usedel v kot praznega kupeja in kmalu nato so ga enakomerni udarci koles ob spojke tračnic zazibali v trden sen. Nekje med Koprivo in Štanjelom ga je prebudil sprevodnik in mu preluknjal vozni listek. Tedaj je opazil, da mu sedi nasproti možak, ki je medtem nekje vstopil. Ne da bi se kaj več zanimal zanj, je ponovno zaspal. Zbudil se je šele na goriški postaji. Zaspano se je ozrl po kupeju, ki je bil spet prazen, in vzel s police svoj majhen kovček. Pri tem je zagledal dežnik, ki je ležal na spodnji polici. Gotovo ga je bil pozabil oni možakar, je pomislil. Kakopak, vsak človek lahko pozabi dežnik tudi če ni profesor. No, in kaj naj zdaj stori s tem tujim dežnikom? Najbolje bo, da ga vzame s seboj, potem pa bo v časniku objavil, da je našel tak pa tak dežnik. In tako je tudi storil. Ko je tisto soboto izšla nova izdaja krajevnega tednika, so bralci lahko brali naslednji oglas:

Našel sem moški dežnik. Kdor ga je izgubil naj pride ponj na naslov: Matej Šaksida, Gorica, Sabotinska cesta 43.

Drugi dan se je oglasil pri profesorju Mateju mladenič.

«V tukajšnjem listu sem bral, da ste našli moški dežnik. Jaz sem namreč svojega pozabil na plesu v Anhovem...»

«Potem ni nič,» ga je prekinil profesor Matej, «zakaj dežnik, o katerem je govora, nisem našel na plesu.»

Malo zatem se je javil moški, ki je rekel:

«Bral sem, da ste našli moški dežnik. Jaz sem svojega pozabil v avtobusu...»

«Potemtakem ta, ki sem ga našel, ni vaš, zakaj našel sem ga na vlaku.»

Nekaj minut kasneje se je oglasil neki drug možak in rekel:

«Iz našega tednika sem zvedel, da ste našli dežnik, Jaz sem svojega pozabil na vlaku, ko sem se peljal v Podbrdo...»

«Jaz sem dežnik sicer našel na vlaku, toda na drugi progi,» je pojasnil profesor Matej.

Kmalu nato je spet potrkalo na vrata. Ker je Amalija bila še tretji dan pri svoji materi, je profesor Matej moral hoditi sam odpirat tistim, ki so od vsepovsod prihajali poizvedovat, če je dežnik, ki ga je našel, njihov. Na pragu je stala ženica iz Sempasa. Povedala je, da jo pošilja njen mož, ki je pred nekaj dnevi, ko se je vračal s semnja v Ajdovščini, pozabil svojo marelo v črniški oštariji. Profesor Matej jo je odslovil, rekoč, da dežnika ni našel v oštariji. Ne dolgo zatem se je oglasila punca iz Grgarja in povedala, da je njen fant pred tremi dnevi pozabil dežnik v neki solkanski trafiki. Tudi njo je odpravil s pojasnilom, da je dežnik našel drugje. Nato se je začel hudovati sam nase, ker je v oglasu pozabil navesti, da je dežnik našel na vlaku na progi Sežana — Gorica. Če bi bil storil to, bi si prihranil vse dosedanje sitnarjenje lastnikov pogrešanih dežnikov.

Bilo je že pozno popoldne, ko se je pojavil kmečki fant. Ne da bi povedal, kdo in od kod je, je rekel, da je njegov oče pred petimi dnevi na vlaku pozabil svoj dežnik.

«Kakšen ročaj pa je imel očetov dežnik?» se je pozanimal profesor Matej. «Ali je bil odlomnjen?»

Da je bil cel, je rekel. Potemtakem ni njegov, je pomislil profesor Matej, zakaj temu, ki ga je našel, je manjkala polovica ročaja. No, naj bo kakorkoli že: dovolj ima nadlegovanja zastran te presnete marele. Naj jo vzame kdor hoče, da bo le spet ljubi mir v hiši, si je dejal in stopil po dežnik.

«Na, vzemi ga, mladi prijatelj, in daj ga očetu. Po vsej verjetnosti ni njegova last, toda vseeno ga vzemi. Srečno!»

Tako! Zdaj je končno spet sproščeno zadihal. Da se je le iznebil tistega nasrečnega dežnika! Naj ga le ima oni, saj pravega lastnika bi morda nikoli ne našel!

Nekaj dni nato je dobil pismo od svojega prijatelja iz Sežane. Med drugim mu je pisal:

«Če imaš priložnost pošlji mi dežnik, ki sem ti ga posodil. Res je, da mu manjka polovica kljuke, a je drugače še dober...»

ALOJZ RAVBAR

Pozitivna bilanca občinske uprave v preteklem letu

Na področju Milj in miljske občine so bila izvršena številna javna dela

Javni razsvetljavi, vodovodnemu omrežju, napeljavi telefona, gradnji stanovanjskih hiš, popravilu cest in šolam, so posvetili največjo pozornost- Nekaj zanimivih številk

Na zadnji seji miljskega občinskega sveta je župan Pacco v svojem poročilu prikazal delovanje občinske uprave v preteklem letu. Dotaknil se je najrazličnejših vprašanj in jih več ali manj podrobno obrazložil, posebno pozornost pa je posvetil onim vprašanjem, ki zadevajo na splošno vse občane. Tako je na pr. govoril o službi podjetja za mestno čistočo, o zdravstvenem stanju prebivalstva, o demografskem položaju itd. Čitatelje pa bodo prav gotovo najbolj zanimali podatki, ki jih je navedel s področja javne razsvetljave, vodovodnih napeljav, gradnje in popravila cest, ureditev šol itd

Zato naj takoj iz poročila povzamemo, da je bilo 1. novembra 1958 v miljski občini 582 javnih svetilk, in sicer 326 v Miljah, 256 pa v ostalih vaseh. Ob koncu leta 1959 se je njih število povišalo na 662, tako da jih je sedaj 348 v Miljah, 314 pa v vaseh. Stroški za javno razsvetljavo znašajo sedaj približno en milijon lir mesečno.

Zaradi povečanih potreb in gradnje novih stanovanjskih poslopij se je zelo razširilo vodovodno omrežje. Bilo je položenih skupno 3520 metrov vodovodnih cevi v vrednosti 14 milijonov lir. Leta 1954 je bilo 1513 potrošnikov vode na nizkem omrežju in 337 na visokem omrežju, sedaj pa se je njih število dvignilo na 2320 oziroma 586, kar pomeni, da je danes v miljski občini skoraj 3000 potrošnikov vode. Toda njih število se bo v tem letu povečalo za več kot 200. Župan je v tej zvezi omenil, da italijanska vlada še ni parafirala sporazuma o dobavi vode krajem v Miljskih hribih, ki so pod jugoslovansko upravo, zaradi česar občina dobavlja jugoslovanskemu področju vodo, ne da bi bila ta plačana. Zaradi tega je ostal odprt račun, ki znaša že kakih 12 milijonov lir. Vendar je vodovodno podjetje zdravo, tako da to ne povzroča večjih težav in je pričakovati, da se bo služba v prihodnosti še izboljšala, zlasti ker se bo povečalo število potrošnikov.

Velik problem, ki ga je rešila občinska uprava predstavlja napeljava telefona. Leta 1951, ko so zgradili telefonsko centralo v Miljah, je bilo samo 20 telefonskih naročnikov, danes pa jih je že kakih 300. V tej zvezi je župan poudaril, da bo moral občinski svet razpravljati o sklepu, da bi občina prispevala 3 milijone 100 tisoč lir za ureditev nove pomožne centrale v Žavljah ter otvoritev poštnega urada v Čamporah. Kasneje bi «Telve» razširile in povečale centralo v Miljah, tako da bi lahko telefon dobilo 600 naročnikov, istočasno pa bi lahko instalirali 50 kopij telefona «dupleks». V načrtu je tudi teleselekcija za kraje bližnjega zaledja.

Ko je govoril o javnih delih, je župan poudaril, da je še vedno najhujši problem gradnja stanovanjskih hiš. V lanskem letu je bilo v Zindisu izročenih 48 stanovanj, ki so bila zgrajena na osnovi zakona 640, začela pa so se dela za gradnjo stanovanjskih hiš s 30 in 33 stanovanji, ki jih bodo sedaj izročili najemnikom. Za zadnjo dodelitev stanovanj je bilo predloženih 243 prošenj. Toda upoštevati je treba, da v to število niso vključene družine z dvema osebama ter da so bili izključeni tudi begunci s stanovanjem v taborišču pri Orehu. Župan je nato poudaril, da se bodo v kratkem začela dela za gradnjo ene devetstanovanjske hiše in štirih hiš z 42 stanovanji v Zindisu, medtem ko bodo v Pisciolonu zgradili tri hiše s 40 stanovanji. Tudi INA-Casa je zgradila prvo hišo z devet stanovanji, in sicer v Riostorto.

Od leta 1949 je bilo v miljski občini zgrajenih na račun občine ter Zavoda za ljudske hiše 480 stanovanj, če pa k temu prištejemo še sto stanovanj, ki so bila zgrajena pred letom 1949, lahko ugotovimo, da je bilo v povojnih letih zgrajenih v miljski občini 580 stanovanj. Ta številka je nedvomno precej visoka in bi zadostovala za rešitev stanovanjske krize, če ne bi bila miljska občina okrnjena. Zato ostane stanovanjsko vprašanje še vedno eno glavnih problemov, in zato se bo morala tudi prihodnja občinska uprava zavzeti zlasti za rešitev tega vprašanja.

Drug velik problem predstavljajo ceste. Prebivalstvo iz dneva v dan zahteva popravilo in asfaltiranje tega ali onega dela ceste. Dosti je bilo napravljenega, toda še marsikaj je treba storiti. V lanskem letu je bil zgrajen nov del ceste Št. Florjan-Lazaret, asfaltirana je bila Ulica Dante-Corso Puccini, popravljene razne ulice v Miljah, urejen je bil vzpon ceste Stare Milje-Tor Piai, urejene so bile poti v Sv. Barbari in v Žavljah, pot od Ul. 25. aprila do pokopališča, cesta na Farnei, cesta Čampore-Stare Milje, cesta v Mačkovlje, cesta Griža-Sv. Barbara (prvi obrok), medtem ko je v delu cesta Stare Milje-Panorama. V kratkem bodo začeli urejevati številne druge poti ter uredili trge ob morju pri novem pristanišču.

Župan je nato omenil tudi druga javna dela zlasti v zvezi s kanalizacijo ter gradnjo predora v Miljah. Poseben poudarek pa je dal na gradnjo novih šolskih poslopij ter šolstvu sploh. Prav danes si bodo občinski svetovalci ogledali novo šolsko poslopje, ki je bilo zgrajeno v Miljah.

To je le majhen izvleček iz poročila, ki ga je imel župan, vendar je že iz njega razvidno, da je občinska uprava v lanskem letu mnogo storila v dobrobit svojih občanov.

Zimski motiv (Foto Magajna)

MAVHINJE

Kako tujski promet določenega kraja — v našem primeru Sesljana — vpliva na bližnjo okolico, se vidi tudi pri nas. Odkar je naša pot proti Vižovljam urejena in se je lahko poslužujejo vsa vozila, je ta pot, ki vodi po majhni vzpetini, a z bogatim razgledom, že marsikomu ostala v prijetnem spominu. Najlepši razgled je, kjer se svet nagne proti Vižovljam — na Poklonu. Tukaj so se stare Mavhinje poklonile barbanski materi božji. Od Vižovelj proti nam sta že dve novi stavbi in stavbišči za dve drugi. Zanimanje za obcestna zemljišča se stopnjuje, a skačejo tudi cene. Že sedaj velja kvadr. meter gmajne 400 lir. Predvideva se, da bosta naša vas in Vižovlje združeni. Je pa vmes nedostatek, da ni kraški vodovod speljan ob tej poti.

Pravijo, da se življenje premiva skozi pojave, ki so si medsebojno v velikem nasprotju ali v protislovju. Menda je nekaj podobnega tudi pri nas. V vasi imamo kosilni stroj in skoro bomo imeli tudi traktor. Če bi to nadomestilo delovno silo, ki je primanjkuje, bi bilo v redu. Če pa se od kakih dvajset nekdanjih kmetij bolj resno ukvarja s kmetijstvom le dobra petina, je ta stvar malo drugačna. Ker pa se — kot pravijo — življenje samo zdravi, upamo, da se bo tudi v tem kaj predrugačilo in izboljšalo. Mogoče bodo prilili več olja temu življenju novi zakonski pari, z žensko polovico izza državnih mejnikov. Takšen primer imamo pri poštnemu Ivanu Terčonu, ki je nedavno pripeljal nevesto iz Rihemberga. Primeri namreč potrjujejo, da imajo mladenke iz teh krajev še smisel, razumevanje in nagnjenje za kmečko življenje, kar je pri mladini, zlasti ženski s tukajšnjega ozemlja z redkimi izjemami žal popolnoma splahnelo in ji je kmetijska delavnost sramotna. Za vse bi bilo bolje, če ne bi bilo tako.

PREČNIK

Dr. Baša se nas je po nekaj letih spet spomnil in nam na štirinajstdnevnem kmetijskem tečaju povedal, kaj naj v poljedelstvu, vinogradništvu in kletarstvu ukrenemo, da bomo dosegli večji uspeh. Saj je pri nas razmeroma malo orne zemlje in se ne da več obdelovati vsako prgišče, kot je to bilo nekoč, ko je bila vas navezana le na zemljo in so delovne roke črpale življenjske pogoje le iz nje. Razmere so se temeljito spremenile in zahtevajo od zemljedelca, če naj uspešno kmetuje, razen pridnih tudi čimbolj umne roke, precej temeljitega preračunanja vsakokratnih gospodarskih in drugih razmer, čimveč intenzivnega obdelovanja, gojitev kultur, ki so razmeroma najbolj donosne itd. Tečaj je trajal premalo časa, da bi se bili mogli s predavateljem porazgovoriti o tem in marsičem drugem, kar je v tesni zvezi z usodo našega kmetijstva. Nad 30 udeležencev, od teh nad polovico mladine, je redno poslušalo predavanje. Med redne poslušalce smo šteli tudi domačina učitelja Šušteršiča, ki se za kmetijstvo zelo zanima (žal je v tem na Tržaškem bela vrana). Prepričani smo, da nam bo z dobrimi zgledi v doglednem času v marsičem pomagal.

Takšen pouk ne koristi le kmečki, ampak tudi delavski mladini. Sposobnost za pravilno izkoriščanje je vedno le koristna, pa naj gre še za tako majhne površine zemlje (vrt). To nam bo potrdil vsakdo, ki to poskuša. Od njih slišite kvečjemu obžalovanje, da ni so v tem bolj usposobljeni.

KATINARA

Pred približno letom dni smo skupno z Lonjerci vložili prošnjo, da bi v vas napeljali telefon. Prošnjo je podpisalo kakih 40 vaščanov, ki bi bili pripravljeni napeljati telefon v svoja stanovanja, seveda če ne bi bili stroški previsoki. Potreba je namreč velika, saj so v vasi le trije telefoni: v šoli, na policiji in v trgovini. To je vse premalo, zlasti še, ko je trgovina zaprta.

Tehniki so tudi napravili predračune za stroške napeljave, toda od takrat so pretekli že trije meseci, pa se nič ne ve, kako bo stvar izpadla. Nekateri so pripravljeni plačati zahtevano vsoto, a vseeno ni nobenega glasu. Prav bi bilo, ko bi v pristojnih uradih v Trstu zadevo nekoliko hitreje reševali, kajti ne verjamemo, da za odgovor potrebujejo tri mesece časa.

Javna pralnica v Zabrežcu je brez luči. Žene, ki perejo tudi zvečer, morajo s sabo prinesti sveče, da kaj vidijo. Zato bi želele, da bi občinska uprava postavila v pralnico vsaj eno žarnico.

Dopis z dežele

O naših vremenskih poročilih

Mogoče bi kdo smatral za nepotrebno in nepomembno, a opazke od več strani in tudi razlike, ki sem jih sam že večkrat zaznamoval, mi narekujejo, da naslovim na naslov vremenoslovne postaje naslednje opombe: Med vremenskimi poročili in stvarnostjo v mojem kraju (na spodnjem Krasu) zasledim večkrat kar se tiče temperature, znatne razlike. To me zanima zlasti v zimskih mesecih. Ne vem, kje ima vremenoslovna postaja svoje merilne aparate, a sodim, da je to nekje ob morju, sicer bi ne mogle biti take razlike, kot sem jih n. pr. zaznamoval ob prvem mrazu med 10. in 20. januarjem. Dne 10. 1. je radio javil minus 1.1 (tukaj —5), 11. 1. minus 3.5 (tukaj —8), 13. 1. minus 0.2 (tukaj —0.7). Takšne in še večje razlike so bile v drugem mrazovnem valu od 4. t. m. dalje. Ljudje se temu čudijo, češ kako so te razlike mogoče, ker jim pri temperaturi, ki jo poroča radio, zmrzne to in ono. Seveda so razlike celo v eni in isti vasi, toliko večje pa so med našimi vasmi z različno višino. Občine imajo zlasti v močni burji nekaj mrazovih stopinj več kot spodnji kraški predel

Vremenska poročila poslušajo tudi v tujini. Kdor vobliže ne pozna naših zemljepisnih prilik, tega ta poročila zavedejo v napačno pojmovanje. Potrebno bi bilo, da bi bil v nekaterih krajih, n. pr. v Bazovici, na Opčinah, v Sempolaju toplomer. Kdor bi prevzel nalogo beleženja temperature, bi sporazumno z vremenoslovno postajo tej javil ondotno temperaturo. Mogoče bi to zadostovalo le za čas močne burje (mraza). Tako bi dobili povprečnico temperature.

Tudi glede burje se nam zdi, da niso poročila vedno točna. V soboto, 6. t. m. je pisec teh vrstic šel ob 13 uri iz Vižovelj v Sesljan. Le z veliko težavo je vzdržal, da ga ni burja pri mostu vrgla za škarpo. Gotovo je pihala s kakimi 80 km na uro. Zvečer pa sem slišal poročilo o 16 km. Večkrat jakost in smer vetra iz poročila izpade. Res je to pri šibkem kroženju zraka nepomembno, a je vedno sestavni del tega poročila. Toliko v interesu te službe.

— an

ZABREŽEC

Nimamo kaj posebno novega povedati, čeprav se iz naše vasi le poredkoma oglašamo. Radi pa bi izrazili nekaj želja, za katere upamo, da jih bodo na naši občini upoštevali.

Tako bi radi videli, da bi asfaltirali vso pot, ki veže našo vas z Boršto m. Pot skozi Boršt je že asfaltirana in sedaj bi bilo potrebno to delo dokončati, zlasti še, ker je bil napravljen nov kos poti z glavne ceste.

Potem menimo, da bi bilo prav, ko bi nekoliko ojačili javno razsvetljavo. Mislimo predvsem na dve svetilki, ki bi bili potrebni prav na novem kosu poti od glavne ceste, tretja pa bi bila nadvse potrebna v javni pralnici. Danes se dogaja, da nosijo ženske v pralnico sveče in ob njih svetlobi perejo. Zato bi nam občinska uprava zelo ustregla, predvsem pa našim ženam, ko bi ta nedostatek odpravila.

FRNETIČI

Z zadovoljstvom smo sprejeli vest, da so bili končno odobreni krediti za postavitev javne telefonske govorilnice v našem naselju. Sedaj pa nastaja vprašanje, kje naj bo ta govorilnica postavljena. Upoštevati bo treba potrebe vaščanov, pa tudi ljudi, ki zlasti ob nedeljah in praznikih v tisočih hodijo preko meje. Nemalokrat se zgodi, da posebno trgovci in poslovni ljudje zahtevajo medkrajevne zveze in to ob vseh mogočih urah dneva in noči. Zato bo treba vprašanje postavitve telefonske govorilnice temeljito proučiti, da bo rešeno v zadovoljstvo vaščanov in potnikov.

—«»—

Kaj bo dajal kmetijski kombinat na Koprskem

Iz koprskega okraja bodo letos izvozili za dobro tretjino več kmetijskih pridelkov kakor lani. Največ bodo dali na trg povrtnine. Trg bo predvsem zalagal novi koprski kmetijski kombinat, ki je bil ustanovljen v začetku leta iz petih družbenih posestev. Prejšnja posestva so imela povprečno po 400 ha zemlje. Kombinat zajame tudi dosedanja predelovalna podjetja s hladilnico in mlekarno v Dekanih, z «Vinom» v Smarju pri Kopru in z «Začimbo» v Portorožu.

Posamezni obrati ali oddelki se bodo posvečali posebnim strokam (se bodo specializirali). Tako bodo v Crnem kalu, na Briču in Pučah pridelovali namizno grozdje in vino, Bonifika se bo ukvarjala z vrtnarstvom in s sadjarstvom, Škocijan in Debeli rtič z vinogradništvom, Izola pa z vinogradništvom in vrtnarstvom. Na vseh področjih bodo redili tudi precej živine, kar je potrebno že zato, da jim ne bo primanjkovalo gnoja.

Pridelali bodo na leto po 29.800 ton zelenjave, kar je skoraj polovico toliko, kolikor teh pridelkov potrebuje Slovenija, dalje, 14.300 ton namiznega grozdja, 4200 ton 42.000 hektolitrov mleka, pridelali 300 ton južnega sadja itd. Krme bodo potrebovali precej, ker bodo redili okrog 2000 govedi. Hleve že zidajo (v Izoli, Škocijanu in Seči.

GROČANA

Iz naše vasi ni posebnih novic. Tujski promet, ki je bil lani za našo vasico še precej dober, je v zimi pojenjal in le malokdo pride k nam v vas. Toda kmalu bo tu pomlad in turisti bodo spet začeli prihajati, saj je naša okolica zelo vabljiva.

V tej zvezi bi radi omenili željo, ki jo izletniki večkrat ponavljajo. Da bi namreč občina ali Pokrajinska turistična ustanova poskrbeli za ureditev poti na Kokoš, kar bi močno povečalo tujski promet. Delavci SELAD bi to zlahka napravili, kajti ne mislimo, da bi napravili kako asfaltirano cesto, temveč pot, po kateri bi lahko tudi avtomobilisti prišli čim bliže vrhu.

—«»—

Odkrili so najstarejše žito

Kmetijstvo ima že vec tisočletij dolgo zgodovino. Težko pa je natančneje določiti, kdaj se je začelo poljedelstvo — obdelovanje zemlje predvsem zaradi pridelovanja žita. Sprva so pač le nabirali zrnje ali klasje divjega žita, ki izvira, kakor vse kaže, iz vzhodne Azije. To potrjujejo številna dosedanja odkritja.

Nedavno so starinoslovci, učenjaki chicaške univerze, pri svojem delu v Iraku, kjer so odkrivali in raziskovali prazgodovinsko naselje, naleteli na najstarejše vrste pridelane pšenice. Odkrili pa so tudi neko vrsto ječmena, ki se precej razlikuje od današnjih zvrsti.

Učenjaki menijo, da so našli okrog 9000 let staro žito. Potemtakem je bilo na ozemlju sedanjega Iraka kmetijstvo bolj ali manj razvito že najmanj pred 9000 leti.

KRIŽANKA

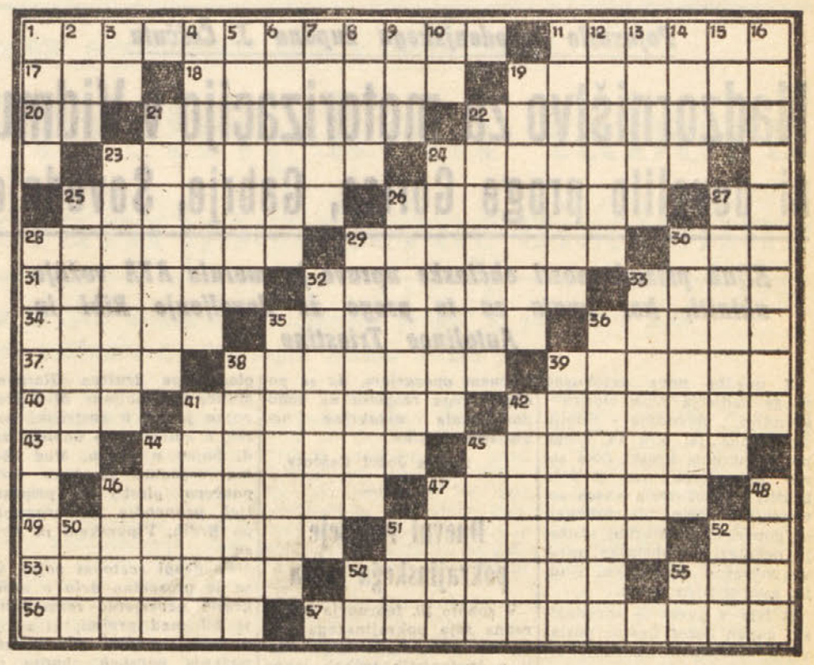

BESEDE POMENIJO:

VODORAVNO: 1. na pisalni stroj prepisovati, 11. rimski pesnik, Horacev prijatelj, 17. jata čebel, 18. moralna škoda, moralna prizadetost zaradi kakšne polomije, 19. radirano, 20. član, del telesa, 21. deli nog, 22. vse kar je v zvezi z zločini, 23. stokati, loviti sapo, 24. zemeljski pomiki na strmih tleh, 25. slovesno izročiti znak vladarja, 26. gora v Hrvatskem Primorju ob ustju reke Krke, 27. kratica za pošta in telefon, 28. prikazni, kar se človeku zdi, pa v resnici ni, 29. ameriška stepa, 30. življenjska tekočina, 31. ki imajo rep, 32. pristavljena, priložena, 33. vzklik, opozorilo, 34. mesto na Japonskem, 35. ostro, nepremično strmeti v koga ali kaj, 36. predlog, 37. določene barve, 38. škodljive, samorastne rastline na njivah, 39. mesto v Bosni, 40. okrajšano žensko ime, 41. hoditi po vodi in jo kaliti, 42. križci, križarji, 43. kadar, 44. samoveznica, 45. dodatki, manj važne snovi v neki zmesi, 46. mora imeti vsako društvo, 47. mesto v Romuniji, 49. preprečiti, onemogočiti, 51. popotna prtljaga (množ.), 52. oblika pomožnega glagola, 53. vrsta žabe, 54. rjavolase, 55. velik ptič, 56. pripadnica indoevropskih narodov (v nasprotju s semitskimi), 57. gnati kakšno stvar predaleč.

NAVPIČNO: 1. pripadnik nemškega naroda, 2. pleme, rasa, 3. medmet, 4. resnična, 5. polomi, uničenja, izgube veljave in moči, 6. po kapljicah padati, 7. sloviti cremonski izdelovalec gosli, 8. domače živali, 9. oče, 10. kazalni zaimek, 11. pokrajina na Nizozemskem, 12. južno sadje, 13. nekoliko siva, 14. zgodnji, 15. pritok Save, 16. sončni obrati, 19. indijski duhovniki, 21. pripadniki slovanskega naroda, 22. klorove spojine, 23. raskava, hreščeča, 24. oddelki, pokrajine, 25. železo za kresanje ognja, 26. pritrjena, 27. manjše vode, ki se izlivajo v reke, 28. anatomska delavnica, 29. premotana, 30. mesni izdelek, 32. deli miz, 33. v obliki križa, 35. znamenita, sloveča, 36. last Primoža, 38. kar nam po zakonih gre, 39. zagrabljena, aretirana, 41. kraj in postaja v dolini Branice, tudi mariborski nogometni klub, 42. žrelo ognjenika, 44. mesto na Gorenjskem, 45. umivani, čiščeni, 46. del človeškega telesa, 47. zavarovan, zaščiten, 48. spalnice na ladjah, 50. iglasto drevo, 51. pogosta besedna predpona, ki velikokrat pomeni toliko kakor zelo, 52. bitka, borba, 54. kratica za broj, 55. kratica za naslov neznanca.

RESITEV KRIŽANKE IZ PREJSNJE STEVILKE

VODORAVNO: *1. Mosul, 5. Bohor, 9. narod, 14. obok, 15. palok, 16. Poreč, 17. tu, 18. Kotor, 20. huzar, 22. vihar, 24. porok, 25. posel, 26. Timok, 27. bil, 28. pomit, 30. liter, 32. moč, 34. Al, 35. Koper, 36. deček, 37. meja, 38. hotel, 40. kanon, 42. tapir, 44. atom, 45. tenač, 46. ječar, 47. pa, 48. pamet, 50. rakec, 52. veter, 54. daleč, 55. vozel, 56. menih, 57. raz, 58. jarek, 60. pomol, 62. tat, 64. IV, 65. Kajuh, 66. Ravel, 67. tara, 68. velik, 70. datum, 72. Solun, 74. akut, 75. zavod, 76. nahod, 77. le, 78. časar, 79. Pamir, 80. kinin.*

NAVPIČNO: *1. moj, 2. Ob, 3. sokol, 4. ukor, 5. bar, 6. ol, 7. hohot, 8. okus, 9. nor, 10. ar, 11. revir, 12. očim, 13. mur, 15. pokop, 16. Palič, 17. takoj, 19. topol, 21. zelen, 23. Homer, 24. pilot, 25. Piran, 26. tečič, 27. bahav, 29. meket, 31. tetec, 33. Čabar, 35. Kemal, 36. dokaz, 37. Miren, 39. topaz, 41. narok, 43. Pavel, 45. tečaj, 46. jelov, 47. pahar, 49. mejak, 51. kepam, 53. titan, 54. davek, 55. vehav, 56. Moloh, 57. rival, 59. rudar, 61. mesar, 63. tajen, 65 kita, 66. ruda, 67. tudi, 69. luč, 71. top, 73. lok, 75. za, 76. ni, 77. li.*

(Nadaljevanje sledi)

Temperatura včeraj
Najvišja temperatura 7,2 stopinje ob 12. uri, najnižja 4.8 stopinje ob 7. uri. Vlage 98 odstotkov. Včeraj do 17.30 je padlo 8.8 mm dežja.

Goriško-beneški dnevnik

Danes, NEDELJA, 14. februarja Valentin
Sonce vzide ob 7.11 in zatone ob 17.29. Dolžina dneva 10.18. Luna vzide ob 19.35 in zatone ob 7.51.
Jutri, PONEDELJEK, 15. februar Jordan

Pojasnilo sovodenjskega župana J. Češčuta

Nadzorništvo za motorizacijo v Vidmu ni dovolilo proge Gorica, Gabrje, Sovodnje

Kljub prizadevnosti občinske uprave je morala ATA vožnje ukiniti, ker imata za to progo že dovoljenje Ribi in Autolinee Triestine

Z uvedbo nove avtobusne proge podjetja ATA Gorica - Standrež - Sovodnje - Rubije (v resnici je bila ta proga po razmeroma kratki dobi samo obnovljena) so pričele krožiti po nekaterih vaseh sovodenjske občine najrazličnejše govorice, s katerimi skušajo nekateri do občinske uprave sovražno razpoloženi ljudje, kvariti njen ugled.

S tem v zvezi je sovodenjski župan Jožef Ceščut poslal vsem časopisom naslednjo izjavo:

«Z 8. februarjem je družba ATA iz Gorice ponovno vzpostavila avtobusno službo na stari progi, Gorica, Standrež, Sovodnje, Rubije; na tej progi bodo avtobusi vozili skoraj prav po takšnem urniku, kot je bil v veljavi v preteklosti.

Družba ATA je zaradi lastnih koristi in koristi prebivalstva Rupe, Peči, Zgornjih in Spodnjih Gabrij ter Vrha že pred meseci za poskušnjo opustila vožnje na zgoraj omenjeni progi in pričela voziti na progi Gorica - pokopališče - Rupa - Zgornje in Spodnje Gabrije - Rubije - Sovodnje. Prebivalstvo vasi, skozi katere je vozil avtobus, je bilo s to progo zelo zadovoljno, ker jim je prinašala velike ugodnosti. Z njo pa je bila zadovoljna tudi naša občinska uprava, ki so ji vedno pri srcu koristi občanov.

Da bi uredila svoj položaj, je morala družba ATA pozneje zaprositi za uradno priznanje te predmetstne avtobusne proge.

Dasiravno je naša občinska uprava odločno podprla to prošnjo z neposrednimi intervencijami v Vidmu Trstu itd., kakor tudi z uradnim dopisovanjem (prepis tega dopisovanja ima tudi prefektura), in je ob vsaki priliki zagovarjala položaj družbe ATA, je njeno prošnjo za priznanje nove proge inšpektorat za civilno motorizacijo v Vidmu zavrnil, ker sta imeli na progi Gorica - Rupa že dovoljenje za javno avtobusno progo podjetje Ribi in Autolinee Triestine.

Na žalost je morala družba ATA iz Gorice zaradi tega dejstva vzpostaviti staro progo Gorica - Standrež - Sovodnje - Rubije, kot smo omenili v začetku te objave.

Medtem ko je v preteklosti predstavljala avtobusna proga do Sovodenj dejansko samo podaljšek goriškega mestnega avtobusa, zaradi česar je že več let znašala voznina 40 lir za vsako vožnjo ter je bila cena tedenskih in mesečnih vozovnic razmeroma nizka — pa je sedaj ob ponovni vzpostavitvi stare proge Sovodnje, Standrež, Rubije v obliki izvenmestne službe, ki je uradno priznana, nova cena vozovnic in abonmajev znatno višja, čeprav je naša občinska uprava takoj posredovala z običajno odločnostjo, kar je storila tudi prefektura z namenom, da bi določili čim nižje cene vozovnic.

Kdor bi imel v tem vprašanju kakšne pripombe ali predloge, s katerimi bi dejansko hotel koristiti prebivalstvu, naj se zglasi v občinskem tajništvu, ki bo napravilo vse potrebne ukrepe.

Obenem opozarjam, da se po objavi tega razglasa ne bodo dovoljevale nikakršne neumestne ktitike.

Župan Jožef Ceščut».

—«»—

Dnevni red seje pokrajinskega sveta

V soboto 20. februarja bo izredna seja pokrajinskega sveta, na kateri bodo razpravljali o štirinajstih točkah javne ter petih točkah tajne seje.

Po prečitanju in odobritvi zapisnika prejšnjih sej so na dnevnem redu sporočila odbornikov. Dnevni red predvideva sklep o ureditvi proračuna za leto 1959 ter izplačilo stroškov pokrajinskemu ekonomskemu ekonomatu za božične pakete otrokom in pokrajinskim uslužbecem.

Obnovili bodo sporazum z ministrstvom ja javno vzgojo glede izenačenja razredov gluhonemnice. Odobrili bodo splošni načrt novega tehničnoindustrijskega zavoda v Gorici; odobrili bodo začetna dela pri gradnji tega zavoda. Mimo tega je na dnevnem redu razširitev pokrajinske ceste Farra-Gradiška v dolžini 2.7 km, razširitev podvoza «Saldarini» v Krminu od sedanjih 5 na 10 metrov, nakup Revije italijanskih pokrajin, izplačilo nagrade razsodišču natečaja za mesto v pokrajinskem laboratoriju za higieno in profilakso, plačilo pristojbine za vozove na živalsko vprego za leto 1960, imenovanje pokrajinskega predstavnika v tehničnem odboru za melioracije za 1960, imenovanje članov pokrajinskega zdravstvenega sveta za leta 1960-62 ter prodaja pokrajinskega zemljišča na Tržaški cesti Ustanovi za ljudske hiše (IACP).

Na tajni seji bodo potrdili Emilia Fumata za pooblaščenega uradnika pokrajinske federacije ONMI, direktorju umobolnice dr. Antoniu Canoru nagrado za vodstvo nevropsihiatričnega dispanzerja, prof dr. Michelangela Carraro bodo izvolili za zdravstvenega direktorja IPAPI, pokrajinskemu zdravniku dr. Albertu Montagni bodo izplačali nagrado za higiensko-zdravstveno delovanje v naši pokrajini, cestarju Antoniu Medeotu pa bodo izplačali nagrado za njegovo 25-letno službovanje pri pokrajinski upravi

—«»—

DEŽURNA LEKARNA

Danes je čez dan in ponoči odprta lekarna d'Udine, Ulica Rabatta št. 18, tel. 21-24.

—«»—

Prof. Emil Komel 85-letnik

Skoraj ni dneva, da bi nekaj pred 15. uro ne prišel v Bratuševo kavarno na skodeco kave; takrat prebere tudi vse časopise, slovenske, nemške in italijanske. Takšni so vsi priletni goriški Slovenci, takšen je tudi prof. Emil Komel, naš današnji slavljenec.

Prof. Komel je dopolnil danes 85 let. Komaj teden dni od tega smo se na teh straneh spomnili njegove zlate poroke, ki jo je slavil v krogu svoje družine, danes čutimo nadvse prijetno dolžnost, da se spomnimo tudi njegovega drugega jubileja.

Prof. Komel se je rodil v Gorici. Po srednješolskih študijih so ga starši poslali na Dunaj študirat agronomijo. Toda mladega in glasbeno nadarjenega dijaka ta študij ni prav nič mikal. Šel je na Dunaj ker je bila takšna želja staršev, toda njegov notranji nagon ga je gnal k glasbi, da je postala nenadomestljiva prijateljica skozi vse njegovo življenje. Uspešno je dokončal konservatorij ter opravil državni izpit.

Vrnil se je v Gorico, kjer se je posvetil poučevanju klavirja na Glasbeni šoli. Postal je tudi ravnatelj Pevskega in glasbenega društva Glasbene Matice iz Ljubljane. Med prvo vojno je bil v avstrijski vojski, v kateri se je udeležil tudi bojev v Tirolu. Med obema vojnama je prav tako poučeval glasbo ter pripravljal pevovodje in organiste po Brdih, Vipavskem in Krasu.

Po drugi svetovni vojni, ko se je prosvetno delo v naših krajih neverjetno razmahnilo, je bil med prvimi, ki se je z vsemi svojimi silami lotil vadenja pevskeh zborov po naših vaseh. Mnogokrat naporno vadenje ni strlo njegove ljubezni do glasbe, prav tako pa ni okrnilo njegove življenjske sile.

Ob njegovi 80-letnici ga je Društvo skladateljev Slovenije svečano nagradilo za njegovo požrtvovalno glasbeno delo med goriškimi Slovenci in za njegovo umetniško ustvarjalnost na glasbenem področju.

Ob današnjem prazniku mu kličemo skupno z vsemi Slovenci: Na mnoga leta!

PRIMORSKI DNEVNIK

UREDNISTVO
TRST-UL. MONTECCHI 6-II. TELEFON 93-808 IN 94-638
Poštni predal 559

PODRUŽNICA GORICA
Ulica S. Pellico 1-II. — Tel. 33-82

UPRAVA
TRST — UL. SV. FRANČIŠKA št. 20 — Tel. št. 37-338

OGLASI
Cene oglasov: Za vsak mm v širini enega stolpca: trgovski 80, finančno-upravni 120, osmrtnice 90 lir. — Mali oglasi 30 lir beseda. — Vsi oglasi se naročajo pri upravi.

NAROČNINA
Mesečna 480 lir. — Vnaprej: četrtletna 1300 lir, polletna 2500 lir, celoletna 4900 lir — Nedeljska številka mesečno 100 lir, letno 1000 lir — FLRJ: v tednu 10 din, nedeljska 30 din, mesečno 250 din — Nedeljska letno 1440, polletno 720, četrtletno 360 din — Poštni tekoči račun: Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — Za FLRJ: ADIT, DZS, Ljubljana, Stritarjeva ul. 3-1., tel. 21-928, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 600-70/3-375

Odgovorni urednik
STANISLAV RENKO
Tiska Tiskarski zavod ZTT Trst

DANES 14. februarja ob 16.30 bo v Prosvetni dvorani na Verdijevem korzu

PREŠERNOVA PROSLAVA

Na sporedu je GOVOR, DEKLAMACIJE in PETJE
Vstopnina: sedeži 100, stojišča 50 lir.

Ob peti sezoni delovanja Goriškega gledališča v Novi Gorici

Področje delovanja mladega gledališča sega od Kobarida do Štanjela in od Brd do Vipave

Samo 61 predstav obiskalo 15.844 gledalcev - Upravnik gledališča prof. Bratoš o gledališkem repertoarju - Goriški Slovenci si želimo njihovega ponovnega obiska

Goriško gledališče, s sedežem v Solkanu, je stopilo letos že v svojo peto sezono. Koliko začetniških težav je prebrodil mladi in neizkušeni gledališki kolektiv, koliko je bilo truda okoli tehničnih naprav in koliko dobre volje je terjalo od posameznikov in razumevanje za večdesetletno kulturno mrtvilo primorskih Slovencev. Toda koliko je bilo tudi uspehov, veselja nad prisrčnim sprejemom, ki ga je v prvih letih po osvoboditvi, pa tudi potlej, nudil uporni briški kmet, trdni Vipavec in dobrosrčni Kraševec mlademu gledališkemu ansamblu.

Področje, ki ga je zajelo Mestno gledališče Nova Gorica (njegov uradni naziv) je eno najobširnejših v Sloveniji in se z njim morda lahko kosa le Slovensko gledališče iz Trsta. Sega od Kobarida do Štanjela na Krasu, pa od Vipave do Nove Gorice; s komedijami in dramami gostujejo igralci Goriškega gledališča prav tako nesebično na modernih odrih v novih delavskih in zadružnih domovih, kakor v skromnih družabnih prostorih. Požrtvovalne amaterje — sa je gledališki kolektiv sestavljen v pretežni meri iz mladih delavk in delavcev iz Solkana, Nove Gorice, Šempetra itd. — ne moti niti dolga in naporna pot v Medano, niti strmi grebeni goriškega Krasa. Povsod se oglaša prelepa slovenska dramska beseda in ljudje ji prisluhnejo radi, o čemer nam dovolj zgovorno pričajo neizpodbitne številke, ki dokazujejo n. pr., da v Medani ni v dvorani skoraj nikdar manj kot 50 ljudi, manjši Komen spravi v dvorano vedno celo nad 250 obiskovalcev, pa še v Trnovem je prišlo zadnjič na predstavo 186 domačinov. Goriško gledališče je postalo za te ljudi vir prijetnega razvedrila; ob dramski umetnosti se vžgejo nove misli in srca vseh se spajajo z usodami onih na odru, ki so ob takšnih razživelih obrazih pozabili na dolge, utrujajoče vaje in večkrat neprijetno pot. Izračunali so, da je 61 predstav obiskalo 15.844 gledalcev, kar znaša povprečno 258 ljudi na vsako posamezno predstavo!

Repertoar gledališča je bogat in raznovrsten, kar lahko zaključimo po programu, ki ga je Goriško gledališče izdelalo za letošnjo sezono. Dramam Cankarja «Hlapec Jernej», S. Maughama «Sveti plamen» in Maurica Rostanda «Ne ubijaj», sledijo komedije «Charleyeva teta» od Thomasa Brandona in «Sluga dveh gospodov» od Goldonija, ki jo pripravlja za goriški oder znani igralec SG iz Trsta Modest Sancin. Režiserji so domači, vendar se uprava ne brani gostov, saj je dve drami režiral tudi Tržačan in sicer mladi Adrijan Rustja. Gledališču veliko pomagata edina dva poklicna igralca Andrej Jelačin in Sergej Ferrari. Poleg igre in režije sodelujeta tudi pri splošnem izobraževanju gledaliških amaterjev v novogoriškem okraju. Tako sta pred kratkim nudila svojo strokovno pomoč tečaju za režiserje v Novi Gorici, kjer sta predavala 18 mladim fantom in dekletom, ki so izbrali težavno pa vendar tako hvaležno pot razširjanja dramske besede med ljudmi, ki si je žele in jo tudi toplo sprejemajo.

Prav ob vprašanju sprejemanja in dojemanja dramske umetnosti, danes ko je že minilo 15 let od zadnje vojne in priključitve k domovini, smo se nehote zamislili in o tem razpletli razgovor s profesorjem Darijem Bratošem, ki vodi upravo Goriškega gledališča. V svojem odgovoru nam je tov. Bratoš med drugim dejal, da se je gledališče skušalo od vsega začetka približati publiki in njenemu okusu, razumelo je njih težave in sestavilo repertoar vedno tako, da je na oder postavilo drame in komedije, ki so razumljive in dojemljive tako za izobraženca, kakor za preprostega človeka. «Pri vsem tem», je poudaril upravnik gledališča iz Nove Gorice, «pa se nismo in se nočemo nikoli spozabiti nad umetniško vrednostjo dela. Smatramo tudi, da je zgrešena misel nekaterih, ki trdijo, da je za podeželje prebavljiva le komedija. Videli smo da je n. pr. simbolična drama iz vojnih let «Ne ubijaj» bila od strani publike zelo lepo sprejeta in to nas je moglo samo spodbuditi, da vztrajamo še dalje pri kvalitetnih repertoarjih».

S tov. Bratošem smo prišli tudi na razgovor, kako je vendar nam Slovencem iz stare Gorice blizu njihova gledališka hiša in da prevečkrat le slišimo o njih, premalokrat pa jih obiščemo, čeprav nas loči komaj nekaj kilometrov asfaltirane ceste. Vendar pa bi jih tudi po dolgih letih radi imeli zopet v naši sredini, saj se večkrat spomnimo njihovega uspešnega gostovanja z «Vzornim soprogom». Resda imamo goriški Slovenci obilo težav birokratskega značaja, s katerimi se mora boriti tudi SG iz Trsta, kadar hoče gostovati pri nas, toda z malo dobre volje in potrpljenja bomo, vsaj tako upamo, še v letošnji gledališki sezoni lahko pozdravili med nami naše rojake iz Nove Gorice. Želimo si, da bi bilo to čimprej!

D. M.

—«»—

Čudna nesreča kmetovalca v Tržiču

Aleksander Semolič iz Tržiča (kraj Aris) je v četrtek na polju hotel izprazniti jamo, ki je bila polna vode. Da bi si delo olajšal, je črpalko pritrdil na traktor. Med delom ni opazil, da se mu je jopič opletel na vzvod, ki je povezoval traktor s črpalko. Hitro vrtenje je možu sleklo jopič in ga vrglo večkrat ob tla. Na klice so takoj pritekli domači, ki so traktor ustavili in Semoliča rešili iz nerodnega položaja. Domači so tudi poklicali rešilni avto Zelenega križa, ki ga je prepeljal v civilno bolnišnico. Zdravniki so mu ugotovili zlom ključnice in lopatice. Zdraviti se bo moral 40 dni.

Izobraževanje kmetovalcev

Predavanje prof. Baldonija o pomenu senene krme pri živini

V Ločniku predavanje o vinogradništvu

V dvorani kmetijskega konzorcija v Ronkah je bilo v četrtek drugo kmetijsko predavanje za strokovno izpopolnitev kmetovalcev in kmetijskih tehnikov. Po pozdravnem govoru načelnika pokrajinskega kmetijskega nadzorništva prof. Marsana, je prevzel besedo prof. Dino Rui, direktor opazovalnice za rastlinske bolezni v Veroni, ki ga kmetovalci Veneta zelo spoštujejo zaradi njegovega znanja in delavnosti, s katero se loteva borbe proti živalskim in rastlinskim parazitom na sadnem drevju. Prof. Rui je govoril o virusnih boleznih jablan in svoje predavanje ponazoril s številnimi zanimivimi diapozitivi.

Konferenca je imela uspeh tako po vrednosti predavanja kakor tudi po udeležbi; prisotni niso bili samo sadjerejci goriške, ampak tudi tržaške in videmske pokrajine. Skupno je bilo okoli 100 poslušalcev, ki so se na koncu predavanja priglasili tudi k besedi. Na koncu je prof. Marsano povedal nekaj misli v zvezi s sadjarstvom v naših krajih ter pozval prisotne na prihodnje predavanje, ki ga bo imel profesor padovanske univerze Remigio Baldoni v četrtek 18. februarja ob 15.30 v prostorih kmetijskega nadzorništva v Gorici. Naslov predavanja bo «Seno in živina».

Pod okriljem kmetijskega nadzorništva bo v ponedeljek 15. februarja ob 19.30 v osnovni šoli v Ločniku prvo predavanje o vinogradništvu in vinarstvu za vse kmetovalce, ki so izpolnili 15. leto starosti. Predaval bo strokovnjak kmetijskega nadzorništva. Ker gre za ciklus predavanj priporočamo vinogradnikom iz Brd polnoštevilno udeležbo, čeprav smo prepričani, da bi zaradi boljšega razumevanja želeli imeti taka predavanja v svojem jeziku.

V Rupi je umrl Peter Durček

V četrtek 11. tega meseca je v naši vasi umrl v 84 letu starosti naš dragi Peter Durček, stara korenina, dober družinski oče, priden gospodar, prekaljen v trdem delu.

Zdi se nam, da smo ga še pravkar srečali zvečer pri vaški gostilni, kako je zapeljal na stran ceste naloženi ročni voziček «borelo» ali pa «karjolo» in šel na četrt belega, da si je privezal dušo.

Rekli smo, da je bil dober družinski oče. Res, saj je ovdovel že pred prvo svetovno vojno in je rajši sam opravljal vsa gospodinjska dela, kakor da bi dal drugo mater svojim trem otrokom.

V prvi svetovni vojni se je moral boriti za njemu in nam tuje koristi. Bil je neutrudljiv v delu. Njegova kosa je kosila senožeti ob Vipavi od Mirna do Gabrij in seve tudi na Rojah, saj kosilke so se pojavile šele pred nekaj leti. Nekoč je ponosno poudaril, da … kosijo 160 let.

Z njim je mahal še njegov umrli prijatelj Juren, ki je … pred dvema letoma. Bil je poštenjak in prijatelj mnogih, da ne rečem vseh. Veliko je prispeval v našem osvobodilnem pokretu in dal najdražje sina.

Zgubili smo dobrega očeta, dobrega skrbnega gospodarja in dobrega prijatelja. Svojcem in sorodnikom izražamo naše globoko sožalje.

—«»—

Juventina v Romansu

Standreška Juventina bo danes v okviru prvenstva diletantov I. kategorije igrala ob 15. uri na igrišču v Romansu proti tamkajšnji enajstorici. Trener je pozval za 13.30 na trg v Štandrežu naslednje igralce:

Maggio, Pasculin, Mozetič, Puia, Cijak, Černe, Bandelj, Petejan, Dario, Bonazza, Marangon, Re in Pizzi.

Juniori bodo ob 10. uri na domačem igrišču igrali proti moštvu C.S. Alba iz Gorice.

Za tekmo v Romansu organizira društvo avtobusni izlet na katerega poziva vse navijače, da bi bodrili domače moštvo v tej naporni tekmi. Avtobus bo odpeljal ob 13.15 iz garaže avtobusnega podjetja Droč v Ul. S. Pellico in ob 13.30 s trga v Štandrežu. Voznina za člane 150, nečlane [illegible] lir. Prijave sprejemajo v gostilni pri Turriju.

—«»—

Kino v Gorici

CORSO. 14.30: «Katja, kraljica brez krone», R. Schneider, K. Jurgens.
VERDI. 14.30: «Tiberjeve orgije», V. Chiari, U. Tognazzi, A. Lane.
VITTORIA. 15.00: «Noč brez postave», R. Rijav, T. Lou…
CENTRALE. 15.00: «Trije caballeros», barvna slika…, sledi dokumentar «Portugalska».
MODERNO. 15.00: «Gladiatorji».

IZ TRŽAŠKEGA DNEVNIKA

Tiskovna konferenca predsednika rotacijskega sklada

V zadnjih mesecih predložene prošnje za 15.500.000.000 lir novih posojil

Z ustanovitvijo prostega industrijskega pristanišča je število prošenj za posojila za gradnjo novih industrijskih podjetij nepričakovano naraslo

Včeraj je bila v dvorani trgovinske zbornice v Ulici S. Nicolo tiskovna konferenca predsednika rotacijskega sklada prof. Martinellija. Tiskovni konferenci so prisostvovali tudi najvišji predstavniki oblasti, gospodarskih ustanov in številni industrijci.

Prof. Martinelli je v uvodu dejal, da je to tretja tiskovna konferenca, ki jo prirejajo od dneva ustanovitve rotacijskega sklada. Ob tej priložnosti so razdelili tudi poročilo o triletnem delovanju rotacijskega sklada.

Iz govora prof. Martinellija je razvidno, da je rotacijski sklad v treh letih odobril 112 posojil v skupni vrednosti 11 milijard 33.690.000 lir. V te številke je vključenih tudi 23 posojil, ki jih je leta 1955 odobril vladni komisariat iz denarja, ki je bil kasneje vključen v rotacijski sklad. Ta posojila so bila odobrena do lanskega februarja.

Rotacijski sklad deluje za tržaško in za goriško pokrajino. Zato se vodi tudi evidenca izdanih posojil v vsaki pokrajini posebej. V tržaški pokrajini je bilo v omenjenem razdobju odobrenih 56 posojil, za skupno vrednost 8 milijard 368.500.000 lir; v goriški pokrajini pa tudi 56 posojil, za skupno vrednost 2 milijardi 665.190.000 lir.

Do konca lanskega leta se je število odobrenih posojil zvišalo na 145 za skupno vrednost 12.194.165.000 lir, in sicer: 79 posojil v tržaški pokrajini za vrednost 9.354.075.000 lir; 66 posojil v goriški pokrajini za vrednost 2.840.090.000 lir.

Prof. Martinelli je poudaril, da je treba upoštevati, da posojila običajno dosežejo 50 odstotkov vrednosti skupnih stroškov za postavitev določenega obrata. Na osnovi tega se lahko računa, da bodo investicije kapitalov v tržaški in goriški pokrajini, ko bodo vse te dejavnosti dokončane, dosegle skupno 24 milijard lir. Pri tem je treba tudi omeniti, da je v tem skladu določenih 1500 milijonov lir za zidanje ljudskih stanovanj. Do sedaj so od teh izkoristili že 500 milijonov lir.

Po poročilu predsednika rotacijskega sklada so zanimivi tudi podatki o številu na novo zaposlenih delovnih moči na osnovi teh investicij. Čeprav točnega števila sedaj ni mogoče navesti, ker so nekatera podjetja, ki so dobila posojilo, še v gradnji, se vendar lahko reče, da bodo v Trstu do sedaj finansirane dejavnosti lahko zaposlile okrog 1800 novih delovnih moči, v Gorici pa 750, kar da skupno 2550 na novo zaposlenih delavcev in uradnikov.

Nato je prof. Martinelli dejal, da so bila denarna sredstva na razpolago v vseh preteklih treh letih vedno večja od skupne vsote navedene v prošnjah za posojila, kar je omogočalo odboru, ki sklad upravlja, da je lahko mirnodušno reševal predložene prošnje.

Sedaj pa je že nekaj mesecev, je dejal prof. Martinelli, odkar se je položaj popolnoma spremenil. Zasebna podjetja so v velikem številu začela vlagati prošnje za posojila za gradnjo novih podjetij in za obnovitev starih. Te prošnje so sedaj dosegle 15 milijard in pol lir skupne vrednosti, kar je več kot enkrat toliko od denarja, ki ga ima sklad na razpolago, da lahko izplača odobrena posojila. To povečanje števila prošenj je nastalo zlasti po ustanovitvi prostega industrijskega pristanišča.

Sedanje pomanjkanje razpoložljivega denarja postavlja nujno vprašanje dopolnitve sklada. Če upoštevamo, da vračila skladu znašajo od 2.5 do 3 milijarde lir letno, bi morali uporabiti vsa vračila za prihodnja tri leta, če bi hoteli ustreči samo sedanjim prošnjam. Vsaka nova prošnja pa bi morala čakati na rešitev najmanj še štiri leta. Razumljivo je, da bi ta način poslovanja rotacijskega sklada zavrl gradnjo številnih novih industrijskih podjetij in ubenem odvrnil tudi druge interesente, ki niso še vložili svojih prošenj in ki bi se lahko, zlasti z ustanovitvijo prostega industrijskega pristanišča, odločili za postavitev novih obratov v Trstu.

Zato je bil o tem položaju rotacijskega sklada obveščen vladni komisar, ki je takoj zagotovil svoje posredovanje pri vladi. O tej stvari se zanimajo tudi goriški prefekt, tržaški in goriški župan, trgovinski zbornici obeh mest in razna gospodarska združenja. Zaradi tega uprava rotacijskega sklada upa, da bo vprašanje dopolnitve sklada zadovoljivo rešeno in da bo sklad lahko še v večji meri prispeval pri industrijskem razvoju tržaške in goriške pokrajine.

Po predsednikovem poročilu so bila postavljena nekatera zanimiva vprašanja, na katera sta odgovarjala zlasti predsednik prof. Martinelli in član odbora odv. Volli. Na vprašanje, kdo naj bi dal denar za dopolnitev sklada, je predsednik odgovoril, da je to stvar vlade, ki mora o tem sklepati. Na vprašanje, katere pobude so najvažnejše za zaposlitev delavcev, je predsednik odgovoril, da je za sedaj najvažnejše podjetje Snia-Viscosa, ki bo zaposlilo skupno 1500 oseb, od katerih 1400 moških. Na glasove, da bodo sklad dopolnjevali zasebniki, kar bi lahko privedlo do spremembe bodoče strukture sklada, je prof. Martinelli odgovoril, da se sedanja uprava ne more ukvarjati, kakšna bo bodoča struktura sklada. O tem odločata samo parlament in vlada. Za sedaj pa ni nič konkretnega glede kake spremembe.

V razpravi je bilo omenjeno tudi vprašanje Aquile, ki je dobila posojilo rotacijskega sklada in je nato preselila svojo upravo iz Trsta v Milan. Glede tega je predsednik odločno poudaril, da se sedaj uprava rotacijskega sklada pri izdajanju posojil ravna tako, da mora podjetje, preden dobi posojilo, zagotoviti, da bo celotna njena dejavnost ostala na področju in da ne bo niti v bodočnosti premeščalo kakršen koli oddelek, proizvajalni ali upravni, v druge kraje države. Samo pod temi pogoji podjetja dobijo posojilo.

Glede zanimanja tujih podjetij za ustanovitev svojih obratov v prostem industrijskem pristanišču pa je odv. Volli dejal, da bodo storili vse, da v zakonskih mejah omogoči vsaka zdrava pobuda. Hkrati pa je opozoril, da je Trst obmejno mesto in da velja v državi posebno nadzorstvo nad tujimi podjetji, tako nad njihovo vrednostjo kot nad osebami, ki pridejo v Italijo. To nadzorstvo pa je iz političnih razlogov za Trst še strožje. Toda kljub temu je izrazil upanje, da bodo oblasti vsa vprašanja v zvezi s tujimi podjetji pravočasno rešile.

—«»—

Tiskovna konferenca o borbi proti tbc

Včeraj dopoldne je imel ravnatelj pokrajinskega protituberkuloznega področja tiskovno konferenco prof. Valentino Sechi tiskovno konferenco. Na njej je orisal stanje tbc v Trstu in delovanje konzorcija. Protituberkulozna kampanja, ki se začne v znamenju dvojnega križa, ima namen, da opozori prebivalstvo na vožnost roentgenskih in tudi drugih zdravniških pregledov, ki so brezplačni tako na osrednjem dispanzerju v Ul S. Marco 11 kakor tudi v rajonskih dispanzerjih v Ul. Udine 43 in v Ul. Pondares 23. Z modernimi sredstvi je bilo možno doseči v borbi proti tbc takšne rezultate, ki jih še pred nekaj leti niso mogli pričakovati. Tako lahko sedaj ozdravijo razne infiltrate že v nekaj mesecih. Se leta 1927 je umrlo za tbc 65.000 ljudi, sedaj pa jih umre samo od 10. do 12.000 na leto. Toda pri tem tudi ni upravičen pretiran optimizem, kajti kakor pred 30 leti tudi sedaj oboli okrog 70.000 ljudi prvič za tbc. To pomeni, da niso usahnili viri nalezljivosti. Zaradi tega se mnogo obolenj spremeni iz akutnih v kronične, za kar se je treba seveda zahvaliti modernim zdravilom. Na vsak način je za popolno ozdravljenje bolezni v glavnem potrebno, da se obolenje takoj ugotovi in zdravi. Pri zdravljenju bolezni imajo seveda važno vlogo hrana, zdravo stanovanje, počitek in življenje na prostem. Sedaj razpolaga zdravstvo s sredstvi za premagavanje bolezni, toda za uspešno borbo je potrebno sodelovanje vsega prebivalstva.

—«»—

Nezgoda na delu

Na delu v predoru v Miljah se je laže ponesrečil 40-letni miner Hanlio Tamaro. Ko je raztovarjal kamenje, se ga je nekaj usulo nanj, pri čemer ga je nekoliko potolklo na desni strani glave. Prvo pomoč so mu nudili na Rdečem križu v Miljah.

—«»—

Zlom stegnenice

Včeraj ponoči so sprejeli na ortopedski oddelek bolnišnice 79-letno Giovanno Galli vd. Rigo iz U. Canova 22, za katero so si zdravniki pridržali prognozo, ker se ji je zlomila levo stegnenico. Ženska je povedala, da se ji je zdrsnilo in je padla po tleh v Ul. Pietà.

—«»—

Trčenje z avtom

Na sprejemnem oddelku bolnišnice so nudili pomoč 20-letnemu Fioru Babudriju iz Ul. Molin a Vento 154, ki si je poškodoval dva prsta. Babudri je povedal, da se je v Istrski ulici zaletel s svojim motociklom zaletel v avto 500 ter pri tem padel na tla.

Ob 17.25 so nudili na sprejemnem oddelku bolnišnice pomoč 23-letnemu težaku Emiliju Mersichu iz Ul. Farneto 9. Povedal je, da se je ob 17. uri peljal z vespo po ulici Flavia proti Trgu Valmaura, kjer je nenadoma pred njim zavil z avtom v stransko ulico Emilio Riosa iz Ul. Costalunga, tako da se je zaletel v vozilo ter pri tem padel na tla. Ugotovili so mu lažje rane na nosu in po obrazu in bo ozdravel v tednu dni.

—«»—

Avto oplazil upokojenca

V Istrski ulici je avtotaksi oplazil 71-letnega upokojenca Giuseppa Brosola iz Ul. Battera 20, ko je šel čez cesto. Šofer vozila Marcello Vatta, star 52-let z Vrdelce št. 28, je pripeljal upokojenca v bolnišnico, kjer so mu nudili prvo pomoč.

Sneg v gorah dež v dolinah

Že v petek je močno snežilo v vseh obrobnih gorskih krajih Julijskih Alp, marsikje je zapadlo toliko snega, da so bile pretrgane vse prometne zveze in so morali šoloobvezni otroci ostati doma, zato so šolske oblasti nekje včeraj celo zaprle šole.

V Trbižu in okolici je zapadlo v petek ponoči zelo mnogo snega ter je snežilo še ves popoldan, tako so v Ukvah zabeležili 60 cm snega, iz Višarji pa poročajo, da je skoraj povsod zasnežilo do treh metrov. Pri Fužinah je nekaj nad 70 cm snega ni okoli koče imenovane Zacchi je snežna odeja nič manj, kakor 3 metre debela. V Beneški Sloveniji je predvčerajšnjim prav tako snežilo, toda le nad 1000 m, in je snežna odeja pokrila Matajur, dočim je v Nadiških dolinah močno deževalo in je veter ustvaril pravo neurje, ki je vladalo vso noč in podnevi. Nekoliko je bolje pri Predilu, kjer je le deževalo in začudo snega ni bilo, tako, da se je cestni promet lahko mirno odvijal dalje. V Tolmezzu in še nekaterih krajih, kjer je najprej hudo snežilo je kmalu v petek popoldne nastopilo južno vreme z dežjem, ki je razstopil sneg in marsikje zaradi snežnih plazov, ki so se vsuli z gora zavrl cestni promet in organi cestne policije in orožniki so imeli precej dela, da so ceste počistili. Sneg v hribih in neurje po dolinah je povzročilo, da je življenje Vidma nekoliko zamrlo, saj mnogo ljudi iz gorskih krajev in oddaljenih dolin ni prišlo na delo prav zaradi nepredvidenih potežkoč vremenskega značaja.

—«»—

Ureditev prometa na mostu v Zagraju

Pokrajinska uprava v Gorici je sporočila, da bodo do nadaljnjega lahko šla čez cestni most v Zagraju samo vozila z manj kot 40 stoti teže z brzino 10 km na uro. Promet bo od časa do časa enosmeren. Sporočilo pokrajinske uprave obenem pravi, da se bo promet med Vidmom in Trstom lahko usmeril čez Palmanovo in Červignjan, med Čedadom in Trstom čez Krmin-Gorico in Dol. Tehnični urad iz Gorice bo namestil potrebne prometne znake, ki bodo urejevali promet na mostu v Zagraju, ki se je kakor smo že poročali v včerajšnji številki, poškodoval.

Rojstva, smrti in poroke

V goriški občini se je od 7. do 13. februarja rodilo 13 otrok, umrlo je 17 oseb, poročila sta bili 4, oklici pa 2.

Rojstva: Tommaso Devetak, Gilberto Pecorari, Giorgio Brandolin, Maurizio Dario, Franco Pettarin, Roberto Terpin, Ornella Gorjan, Fabio Lenhardt, Romano Lutman, Fabio Concia, Ciro Puliti, Anita Vogrič, Roberta Brancoli.

Smrti: 75-letna Maria Cargnel por. Cargnel, 78-letni upokojenec Antonio Nanut, 81-letna upokojenka Anna Braida, 57-letni uradnik Gino Aguzzoni, 75-letni upokojenec Francesco Simoni, 65-letni upokojenec Ivan Ušaj, 85-letna Rosa Liberale vd. Liberale, 59-letni zidar Marcello Ballaben 59-letni upokojenec Antonio Silli, 78-letni učitelj v pokoju Alojz Toroš, 28-letna Agnese Palmisano, por. Del Gaudio, 3 ure star Maurizio Dario, 74-letna Antonia Cubej vd. Bressan, 46-letni pek Carlo Maritami, 28-letni upokojenec Bruno Capotorto, 69-letna trgovka Anita Poberaj por. Pich, 75-letna Anna Simonetti.

Oklici: uradnik Marcello Bainat in Benita Frare, agent javne varnosti Alberto Marini in Liliana Zorzin.

Poroke: čevljar Emilio Zotti in Silvana Ziraldo, pravni prokurator dr. Dario Culot in profesorica Ave Maria Martina, delavec Tullio Dario in tkalka Norma Marasni, kmetovalec Luciano Glessi in Maria Trugnach.

V GARAZI «JOLLY», Trst, C. Cavour 7, so na ogled novi nemški avtomobili

B. M. W. 700

Svetovno znani motor «Boxer» omogoča hitrost 125 km/h in porabi le 6 l bencina na 100 km. Odlična izdelava.

Cena v tranzitu: Coupé 1.235 dolarjev, štirisedežna Berlina 1.170 dolarjev.

AVTOMOTOR
IMPORT — EXPORT

Nadomestni deli italijanskih, nemških, angleških in ameriških avtomobilov. DIESEL motorjev in traktorjev.
Trieste - Trst, Via Udine 15 tel. 30-197, 30198

AVTOPREVOZ
Rihard Cunja

Trst, Strada del Friuli št. 289 Tel. 35-379
TOVORNI PREVOZI ZA TU IN INOZEMSTVO - KONKURENČNE CENE

CATTUNAR UMBERTO
TRST UL. F. SEVERO 3 TEL. 34089
UVOZ ŽIVINE IN KONJ

—«—

LOTERIJA

BARI	42	65	77	47	34
CAGLIARI	33	24	30	64	83
FLORENCA	59	29	24	49	20
GENOVA	33	79	23	59	90
MILAN	17	34	59	72	50
NEAPELJ	36	22	20	54	77
PALERMO	44	10	48	77	56
RIM	24	64	14	66	39
TURIN	3	32	39	80	46
BENETKE	6	19	80	23	59

—«—

ENALOTTO

X X X X 1 X X 1 1 1 1 2

Dobitki so naslednji: 2 dvanajstici po 8.451.000 lir, 50 enajstic po 253.500 lir, 1053 desetic po 12.000 lir. Ena dvanajstica je bila zadeta na področju Turina, druga pa na področju Genove.

LJUDSKA PROSVETA

Prosvetno društvo Ivan Cankar vabi vse otroke pevskega zbora, da se udeležé pevske vaje, ki bo danes 14. ob 10. dopoldne v društvenih prostorih v Ul. Montecchi 6. Pevski zbor bo vodil pevovodja Ignac Ota.

IZLETI

IZLET V PLANICO ob smučarskih skakalnih tekmah

SPD-T priredi ob priliki mednarodnih tekem na mamutski skakalnici dne 27. marca t.l. avtobusni izlet v Planico. Točnejša obvestila kasneje.

«SLAVKO SKAMPERLE»

Prosvetno društvo «S. Skamperles» priredi v nedeljo 21. t. m. smučarski izlet v Sappado. Vpisovanje vsak večer razen v soboto od 20.30 dalje in v nedeljo dopoldne v društvenih prostorih.

Izlet SPDT od Openskega vrha po grebenu do Bazovice

Danes 14. t.m. priredi SPD v Trstu popoldanski izlet od Openskega vrha po obrobnem kraškem grebenu do Bazovice. Zbiranje do 13.30 na postaji openskega tramvaja.

KNEZ VALTER
Nabrežina tel. 20123

Nudi «SINGER» od 59.000 lir dalje, «REX» hladilnike 53.000, «PHILIPS» TV, gospodinjske predmete, motor, na kolesa in bicikle po izrednih cenah za tu in izvoz.

MALI OGLASI

OTROŠKE VOZIČKE, sportne vozičke, zimnice originalne Permaflex in vsakovrstno pohištvo dobite pri MADALOSSO v Trstu, Ulica Torrebianca vogal Trenta Ottobre

BRUSINI CARLO Trst, Ul. Battisti 20, prodaja gospodinjske električne predmete — štedilnike na drva, premog, plin, električno — trajno goreče peči «ARGO» tei na plin in električno. Olajšave pri plačilu. Postrežba plina na dom — Tel 29.041

DOBRO VPELJANO SLASCICARNO prodamo v Trstu. Naslov na upravi lista.

PODJETJE «OBRTNIK», Ljubljana, Masarykova 34, sprejme v službo večje število krojaških pomočnikov. Menza je v podjetju. Javite se na sekretariatu podjetja.

HIŠNO POMOČNICO iščem, naslov na upravi lista v Ulici sv. Frančiška 20.

FURLAN EDVARD iz Gabrovca pri Proseku št. 28, je IZGINIL 15. JANUARJA letos. Tega dne je šel z avtobusom ob 14.45 od doma v Trst in se ni več vrnil domov. Star je 20 let. Oblečen je bil v sive hlače, črn jopič, visoke čevlje (pedule) in rjav površnik, ni imel kape, v rokah pa športno torbico. Domači prosijo, da bi vsakdo, ki bi kaj o njem vedel, sporočil družini v Gabrovec št. 28 pri Proseku pri Trstu.

ZAHVALA

Prisrčna hvala vsem, ki so z nami žalovali ob izgubi pok.

ANTONIJE ŽERJAL
roj. STARC

Zalujoče družine KLUN, MAVER in ŽERJAL

Boljunec, 9.II.1960.

ZAHVALA

Zahvaljujemo se vsem onim, ki so na njegovi zadnji poti spremljali našega dragega in nepozabnega

KARLA SOSIČA

posebno pa se darovalcem cvetja in vencev.

Zalujoča žena, mati in hčerke

Opčine, 14.II.1960.

Po kratki in mučni bolezni nas je za vedno zapustil naš dragi

ANTON ŠVAB (Nino)
postajni načelnik v Neaplju

Pogreb bo danes ob 10.30 iz mrtvašnice glavne bolnišnice v Trstu.

Zalujoče družine Svab, Riccardi, Lah in Savi

Trst, 14.II.1960.

Naznanjamo žalostno vest, da nas je zapustil naš dragi mož in oče

SREČKO RAŽEM

Pogreb pokojnika bo jutri 15. t. m. ob 16.30 uri iz hiše žalosti v Bazovici štev. 131.

Zalujoča žena, otroci in ostalo sorodstvo

Bazovica - Trst, 14.II.1960.

S potrtim srcem naznanjamo žalostno vest, da nas je po kratki a mučni bolezni za vedno zapustil 76-letni dragi soprog, oče, tast in ded

JERNEJ DANEU
(Nejče Peračev)

Pogreb dragega pokojnika bo danes v nedeljo 14. t. m. iz hiše žalosti na Opčinah, Proseška 128, na domače pokopališče.

Zalujoči žena, sinova Lojze in Bernard, snahi Bernarda in Aleksandra, vnuki Irena, Nadja in Sandi

ŠPORT ŠPORT ŠPORT ŠPORT

Evropsko prvenstvo srednje-lahke kategorije

Loi premagal Visintina p. t. in ohranil evropski naslov

Razsodbo so gledalci sprejeli z burnimi protesti - Do polovice dvoboja je bil v prednosti izzivalec

MILAN, 13. — Duilio Loi je z zmago po točkah v 15 rundah nad izzivalcem Brunom Visintimom ohranil evropsko prvenstvo srednjelahke kategorije, katero je osvojil lani z zmago nad Marconijem. Razsodbo sodnika so gledalci sprejeli z burnimi protesti. Visintin je do polovice dvoboja bil v lahni prednosti v drugi polovici pa je Loi bil bolj ofenziven vendar svoje večje tehnične sposobnosti ni mogel uveljaviti zaradi dobre obrambe nasprotnika.

Okrog 10.000 gledalcev v

Športni palači v Milanu je navdušeno pozdravilo oba boksarja ob njunem vstopu v ring. 30-letni Loi je tehtal 64.300 kg, 27-letni Visintin pa 66.300 kg. Sodnik je Gilardi iz Neaplja.

Visintin je prvi napadel z desnico in nato z levico, toda Loi je oba njegova napada blokiral in potem reagiral s širokim zamahom v prazno. Potem je postal Loi bolj napadalen in je potisnil Visintina k vrvem, toda še pred gongom je Visintin zadel Loija z direktnim desnim udarcem.

Že v naslednji rundi se je dvoboj razživel. Loi je hotel nadoknaditi kar je zamudil v prvi rundi in spet je potisnil nasprotnika ob vrvi, toda ta se mu je izmuznil. Sledila je borba ob telo, nato Loijev zadetek z desnico in spet borba ob telo. Loi je nadaljeval z napadi v naslednji rundi, vendar pa manj precizno kot doslej. Pred koncem runde je prodrl z levico, toda Visintin ga je zaustavil z udarcem v želodec.

Četrta runda se je začela z dvojnim udarcem Visintina, toda že v naslednjem trenutku je Loi predrl izzivalčevo obrambo in plasiral tri zaporedne udarce. Ko se mu je Visintin izvil, je sam plasiral močan desni udarec. Dvoboj je bil zelo oster in čeprav se je zdelo, da se bosta v peti rundi nasprotnika nekoliko pomirila, je nenadoma napadel Visintin, in zadel Loija najprej z levico ob telo, nato pa s serijo udarcev v obraz. Ta runda je bila za Visintina. Po zamahu Visintina v prazno je sledila borba ob telo in prvak je moral prepustiti pobudo Visintinu, ki ga je stisnil v kot. Loi je reagiral z desnico, toda Visintin mu je takoj odgovoril. Proti koncu runde sta oba popustila in v sedmi rundi sta boksala mnogo bolj previdno. Loi, ki se je zavedal, da je njegov nasprotnik v prednosti, je skušal prevzeti pobudo, toda Visintin se je spretno umikal njegovim udarcem, dokler ni v osmi rundi sam izstresel serijo udarcev Loiju v obraz. Prvak se je moral zapreti v «clinch».

V deveti rundi je Tržačan besno napadel, zadel z desnico, se umaknil in znova napadel. Visintin se je umaknil k vrvem, toda Loi ga je dosegel in njegovi udarci so često zadevali v polno. Sedaj je imel Loi pobudo. V deseti rundi je Visintin začel krvaveti iz nosa. Nato je nevarno reagiral, toda Loi mu je hitro vrnil in runda se je zaključila ob vehementni borbi.

Nastopil je odločilni trenutek in oba boksarja sta iskala ugodno priložnost za odločilni udarec. V zadnjih sekudah enajste runde je Loiju zdrsnilo, toda takoj je bil na nogah in sodnik ni niti začel šteti. V dvanajsti rundi je bil izid dvoboja še popolnoma negotov. Loi je vztrajno iskal odločilni udarec, toda Visintin je bil še dovolj svež, da je vse njegove napade odbil. Pobuda je bila očitno v prvakovih rokah in Visintin je ubral defenzivno taktiko. V trinajsti rundi sta oba boksarja že dajala znake utrujenosti, kar se je poznalo tudi na ritmu njunih akcij. Udarci so bili redkejši in manj precizni. Runda se je končala neodločeno in enako tudi štirinajsta, v kateri se ni zgodilo nič bistvenega.

V zadnji rundi se je razvila velika borba. Prvi je napadel Visintin, za njim Loi in nato spet izzivalec. V bližini vrvi sta se nato zagrabila in sodnik ju je moral ločiti Potem sta se spoprijela še enkrat na sredini kvadrata in se obdelavala s poslednjimi močmi, pri čemer se je zdel Visintin bolj zagrizen in tudi bolj precizen.

—«—

Gledalci in inkaso na tekmah A lige

MILAN, 13. — Deveti tekem prvega povratnega kola nogometne A lige si je ogledalo 74.861 gledalcev, celotni inkaso pa je dosegel 57.376.340 lir. Največji inkaso je bil za tekmo Lanerossi-Juventus in sicer 12.865.670 lir pri 12.520 gledalcih, največ gledalcev pa je bilo na tekmi Genoa-Roma in sicer 13.957 z inkasom 8.472.820 lir.

Mrzlični predolimpijski dnevi v Squaw Valleyu

Spor v avstrijskem taboru okrog izbora za posamezne discipline

Kamen spotike je stari Molterer - Olimpijski prapor iz Cortine v ZDA
Nove poškodbe na treningih zaradi težkih prog

SQUAW VALLEY, 13. — Nad vso dolino Squaw Valleya je danes lep sončni dan pri temperaturi okrog 0 stopinj. Posledic neurja v prejšnjih dneh ni več opaziti in odstranjevalci snega so že v glavnem opravili svoje delo. Obrazi organizatorjev izražajo zadovoljstvo v upanju, da se bodo sedanji vremenski pogoji obdržali.

Uradno bo VIII. zimske olimpijske igre otvoril podpredsednik ZDA Richard Nixon, ki bo 16. t. m. prispel v Squaw Valley s helikopterjem. Ob 13,15 (22,15 po italijanskem času) bo prišel v «Blyth areno», četrt ure nato pa se bo začela otvoritvena svečanost. Podpredsednik ZDA bo nato obiskal olimpijsko naselje in se udeležil sprejema njemu na čast.

Bivši italijanski olimpijski prvak Renzo Menardi je danes odpotoval iz Cortine z letalom v Reno in od tam v Squaw Valley, kamor bo ponesel olimpijski prapor, katerega je pred štirimi leti prevzela Cortina od Osla, kjer so bile predzadnje olimpijske igre. Med otvoritveno svečanostjo bodo prapor dvignili na najvišji drog na olimpijskem stadionu.

V olimpijskem naselju in na tekmovalnih progah vlada velika živahnost, vendar pa razpoloženje ni pri vseh enako. Najslabše je prav gotovo v taboru Avstrijcev, v katerem je prišlo do velikih sporov in do razcepov zaradi selekcije za veleslalom. Po avstrijskem prvenstvu v Saalfeldenu je predsednik avstrijske športne komisije dr. Sepp Sulzberger sestavil moštvo za smuk, ki bo prva alpska disciplina na programu. V tej selekciji so Molterer, Schranz, Zimmermann in Stiegler. Glede moštva za veleslalom pa je trener Othmar Schneider sporočil šele v Squaw Valleyu, da namerava Moltererja zamenjati s Hinterseerjem rekoč: «Tudi če bi Molterer zmagal v smuku, ga bo v veleslalomu zamenjal Hinterseer».

Ta izjava je povzročila veliko razburjenje med tekmovalci in predvsem med Moltererjevimi simpatizerji. Molterer sam jo je takole komentiral: «Kako me morejo izločiti? Mar nisem prvak Avstrije v veleslalomu za l. 1960?»

Ko je dr. Seppu Schulzberger zvedel za trenerjevo izjavo je dejal: «Othmar Schneider je trener moštva, toda samo jaz odločam o selekciji tekmovalcev Za mene bo moral Molterer nastopiti tudi v veleslalomu!»

V sredo zvečer je Schulzberger sklical vse člane avstrijskega olimpijskega moštva in trenerja. Sestanek je bil tako buren, da so se zaradi kričanja zbudile mnoge osebe, ki so spale v bližnjih sobah. Končno je bilo v nasprotju s stališčem trenerja določeno, da bodo v veleslalomu nastopili Schranz, Stiegler, Hinterseer in Molterer.

Za slalom so voditelji določili Stieglerja in Hiasa Leitnerja, za ostalih šest pa so sklenili izvesti selekcijsko preizkušnjo za preostali dve mesti v moštvu. Toda že naslednji dan je bil ta sklep na intervencijo predsednika avstrijske smučarske zveze razveljavljen.

Na vsak način je položaj v avstrijskem moštvu precej zmeden, čeprav so voditelji uradno potrdili, da sta za slalom potrjena samo Stiegler in Leitner in da bo lahko vključen tudi Schranz, če bo zmagal v smuku ali v veleslalomu. Molterer bi nastopil le v primeru, če bi svoje mesto v veleslalomu odstopil Egonu Zimmermannu. Trener Othmar Schneider je izjavil, da bo takoj po zaključeni olimpiadi podal ostavko.

Glede alpskih prog so skoraj vsi tekmovalci mnenja, da so težke. Francoz Duvillard, ki je eden glavnih favoritov za kombinacijo, je izjavil, da so «perfektno pripravljene» toda «da jih je težko obvladati». Dodal je: «Povprečni smučarji nimajo na njih nobenih možnosti. To bo res prava olimpijska preizkušnja!».

Tudi Avstrijec Molterer je izjavil, da so proge v Squaw Valleyu težje kot one na Hahnenkammu in v Kitzbuehelu».

Švicarski prvak Willy Forrer, ki je med včerajšnjim treningom nevarno padel, toda k sreči brez posledic, je po incidentu dejal: «Ta proga je zelo težka in nevarno bi bilo podcenjevati tveganost vožnje po njej».

Razen Forrerja so včeraj padli še drugi tekmovalci, ki so tudi dobili lažje poškodbe. Francoz Jean Vuarnet se je potolkel po boku, Avstrijec Othmar Schneider pravtako po boku, Sved Inge Lundquist si je poškodoval desno koleno, Amerikanec Tin Spencer pa zapestje.

Ameriška smučarka Andrea Mead Lawrence, ki je l. 1952 osvojila za ZDA dve zlatih medalj, je izjavila, da je ameriško žensko moštvo najmočnejše na olimpiadi. Ni hotela povedati v katerih disciplinah imajo njene rokakinje največ možnosti za afirmacijo, češ, da bodo imele povsod izvrstne nasprotnice. Dodala pa je: «Naše možnosti so izredno ugodne. Se na nobeni olimpiadi nismo bile tako močne.»

Trenutno je v olimpijskem naselju 850 smučarjev in voditeljev. Prihod sovjetskega zastopstva, ki bo najštevilnejše, je predviden za jutri.

—«—

«Indoor» v Filadelfiji
Thomas 2,134 m

FILADELFIJA, 13. — Na atletskem mitingu «indoor» v Filadelfiji so bili preteklo noč doseženi nekateri boljši rezultati. V skoku v višino je John Thomas zmagal z rezultatom 2,134 pred Petersonom (Sved.), Wyattom (ZDA) in Smithom (ZDA), ki so preskočili 2,006 metra. V teku na 1 miljo je zmagal Madžar Tabori s časom 4'11"7, v skoku s palico Don Bragg s 4,572 pred rojakom Gutowskim s 4,41, v metu krogle Joe Marchiony s 16,960, v troskoku pa Darrel Horn s 14,78.

—«—

CATANIA, 13. — Nogometno tekmo med Catanio in Triestino v drugem povratnem kolu B lige bo sodil Riversi.

Italijansko košarkarsko prvenstvo

Vrsta Stock v Padovo po dve rešilni točki?

Z zmago nad Simmenthalom lahko Ignis odpre Oransodi pot do prvenstva

Italijansko košarkarsko prvenstvo Prve serije je vstopilo v zaključno fazo, ko ima vsaka tekma in vsak rezultat svojo odločilno vrednost tako v borbi za prvo mesto kot predvsem v borbi za obstanek, ki je letos še posebno zanimiva. Do zaključka prvenstva manjkajo samo še štiri kola. Teoretično še nobeno mesto na lestvici ni dokončno oddano, v praksi pa so možne še velike in tudi usodne spremembe.

Glavni poudarek 19. kola je na srečanju med vodilnim Simmenthalom in trenutno tretjeplasiranim Ignisom. Pri današnji formi posameznih moštev je namreč Ignis poleg Oransode edini, ki bi utegnil doslej še nepremaganemu državnemu prvaku zaustaviti korak in omogočiti Oransodi, da si potem v direktnem srečanju z njim v 20. kolu z eventualno zmago pribori častni naslov. Možnosti Ignisa so seveda omejene, kajti Simmenthal je le Simmenthal neglede na to, da je trenutno morda res v slabši formi zaradi očitne utrujenosti njegovih najboljših igralcev. Toda kljub temu zmaga Ignisa ni v celoti izključena, posebno še, če mu bodo številni gledalci iz Vareseje, ki se bodo podali v Milan, znali dati dovolj veliko moralno podporo. Največ pa bo seveda odvisno od trenutne razpoloženosti njegovih igralcev Zorzija in Vianella, Nestija in Gattija, Borghija in drugih in od njihove odločenosti, da se renomiranemu nasprotniku maščujejo na njegovih tleh za dovolj izdaten poraz v prvem kolu.

Na vsak način pa kvaliteta obeh vrst jamči, da bo borba velika, lepa in negotova do zadnjega trenutka.

Medtem ko bo Simmenthal branil svoj vodilni položaj, bo Oransoda imela po vseh znakih sodec precej lažje delo na svojem igrišču proti rimski Stelli Azzurri, ki v zadnjem času ni nič kaj v formi. Tekma bo Oransodi služila v glavnem za preizkušnjo vseh razpoložljivih igralcev za naslednji derbi s Simmenthalom.

V kritični coni so poleg praktično že obsojenega Santagostina še štiri moštva: Gira, Reyer, Livorno in Stock. Položaj Gire se je že sinoči poslabšal zaradi poraza proti Lancu. Reyer bo imel težko in praktično brezizgledno borbo v Cantuju s Fonte Levissimo, Livorno bo sprejel v goste Santagostino in zmaga mu v nobenem primeru ne bi smela uiti, tržaški Stock pa bo gostoval v Padovi proti vrsti Petrarca, ki je na lestvici neposredno pred njim.

Možnosti tržaške vrste niso posebno velike, toda s tako igro kot proti Giri bi se lahko prognoze obrnile v njegovo korist kar bi istočasno pomenilo tudi njegovo dokončno varnost neglede na eventualna neprijetna presenečenja v preostalih treh kolih.

—«—

PRVENSTVO JUGOSLAVIJE

Lakota in Župančičeva prvaka v veleslalomu

KRANJSKA GORA, 13. — V Kranjski gori so se danes nadaljevale tekme za XV. državno prvenstvo o alpskih disciplinah. Sneg, ki je nepreneham padal in slaba vidljivost, sta onemogočala reden potek tekmovanja. Na sporedu je bil veleslalom za članice, člane, mladince in mladinke. Dolžina steze za seniorje je bila 1800 metrov, z višinsko razliko 550 metrov in 52 vratcami, za mladince in mladinke 1600 metrov z višinsko razliko 500 metrov s 44 vratcami.

Skupno je tekmovalo 150 smučarje in smučark v vseh kategorijah. V konkurenci članov je prvo mesto zavzel Peter Lakota (Jesenice) 2'19"2, 2. Janez Čop (Jesenice) 2'24"3, 3. Ludvik Dornik (Ljubelj) 2' in 35"0. V konkurenci članic je zmagala Slava Zupančič (Triglav) iz Kranja, ki je stezo prevzila v času 2'31"2, druga je bila Kristina Fanedel (Enotnost - Ljubljana) s časom 2' 58"40.

Šport med slovenskimi srednješolci

Trgovska - Gimnazija 4:0

Gimnazijci so več napadali, toda Trgovci so igrali bolj praktično kljub igralen manj

Na igrišču ACEGAT je bila v četrtek 11. t. m. tradicionalna in nogometna tekma med slovensko Trgovsko ak. in Gimnazijo, ki jo je organiziralo Društvo slovenskih srednješolcev. Zmagala je Trgovska z visokim rezultatom 4:0 (3:0).

Enajstorici sta nastopili v naslednjih postavah:

GIMNAZIJA: *Furlanič; Lupinc, Fučka; Milič, Pečar, Rupel; Pertot, Svetina, Drašič, Spacal, Fišer.*

TRGOVSKA: *Saražin; R. Kozman, Skrk; Tomazetič, Pilat, Krapež; Kufersin, Kozman, Urdih, Pikic.*

Gimnazijci so že v prvih minutah prešli v napad, pri čemer so se zanašali tudi na svojo stevilčno premoč. Najaktivnejša sta bila Drašič in Svetina, toda kljub njuni prizadevnosti, je Trgovska kmalu prešla v vodstvo. Obramba Gimnazije je žogo odbila. Prejel jo je Krapež in z njo zaposlil Urdiha, ki je prehitel Miliča in Pečarja in neubranljivo streljal v levi spodnji kot vrat. 7 minut kasneje je isti igralec s strelom iz težke pozicije dosegel drugi gol za Trgovsko.

Gimnazijci so skušali reagirati, toda obramba Trgovcev je dobro držala. V njej sta se odlikovala predvsem Pilat in Skrk pa tudi Robert Kozman.

V 35' je Krapež dosegel s strelom iz daljave 20 m tretji go za Trgovsko. Kmalu nato je morala Gimnazija zamenjati poškodovanega vratarja Furlaniča s Pečarjem, kar se je seveda poznalo pri njeni igri v polju.

V drugem polčasu je Gimnazija zamenjala Drašiča z Iskro, v vrata pa se je postavil Kupel. V moštvu Trgovske ni bilo nobenih sprememb.

Kot v prvem polčasu tako so Gimnazijci tudi sedaj močno pritisnili, in Trgovska je le s težavo odbijala njihove napade. Furlanič, Svetina in Pečar so bili stalno v kazenskem prostoru Trgovske, žal pa so bili zelo slabi v zaključnih strelih. Tako se je spet zgodilo, da je v enem izmed redkih protinapadov Trgovska dosegla še četrti gol po zaslugi Urdiha, ki je preigral Miliča, ki je ostal sam v obrambi.

V preostalih minutah so si Gimnazijci zaman prizadevali, da bi dosegli vsaj častni gol, pri čemer sta vse njihove namene preprečevala dobro razpoloženi vratar Šeražin in Urdih, ki se je pomaknil v obrambo.

Sodil je prof. Bojan Pavletič.

SAD.

Drugi dan smučarskega tekmovanja v Madonna di Campiglio

Slalom za Francoza Arpina z zmagama v obeh spustih

Najboljši Italijan Gartner na 3. mestu

MADONNA DI CAMPIGLIO, 13. — Francoz Michel Arpin je potrdil predvidevanja in je z velikim naskokom zmagal v slalomu v okviru mednarodnega tekmovanja «3-Tre». Proga je bila dolga 450 z višinsko razliko 197 m. Startalo je 57 tekmovalcev, ki so vozili dvakrat.

Tekmovanje je oviral sneg, ki je vztrajno naletaval. Arpin, ki je startal kot tretji, je vozil odlično in zabeležil najboljši čas 45"5. Sledili mu Zimmermann s 47", Italijana Gartner s 47"8 in Zulian s 47"9 in kot osmi včerajšnji zmagovalec v veleslalomu Gramshammer.

Tudi v drugi vožnji je bil Arpin najboljši s časom 51"9. Zimmerman je obdržal drugo mesto, na tretje v skupnem plasmaju pa se je uvrstil Gartner.

VRSTNI RED V SLALOMU: 1. Michel Arpin (Fr.) (45"5 - 51"9) 1'39"4; 2. Zimmermann (Avst.) (47"3 - 52"1) 1'39"40; 3. Gartner (It.) (44"8-53"4) 1'41"2, 4. Kapferer (Avst.) (7"8 - 54"5) 1'42"3; 5. Zulian (It.) (47"9 - 54"7) 1'42"6; 6. Pierre Stamos (Fr.) (48"2 54"6) 1'42"8; 7. Grunenfelder (Sv.) (49"1-53"8) 1'42"9; 8. Gramshamer (Avst.) (49"6 - 53"8) 1'43"5; 9. Fil (It.) (48"4 - 55"2) 1'43"6; 10. Talmon (It.) (49"4 - 55"2) 1'44"6; 11. Leis (Nem.) (49"5 - 56") 1'45"5; 12. Burger (Avst.) (48"7 - 57"2) 1'45"9; 13. Le Croix (Fr.) (49"1 - 57"7) 1'46"8; 14. Kelli (Fr.) (50"2 - 56"9) 1'47"1; 15. Perrot (Fr.) (51"8 56"9) 1'48"4; 16. Barteles (Nem.) (54"6 - 55") 1'49"6; 17. Messner (Avst.) (52"9 - 57") 1'49"9; 18. De Nicolò (It.) (51"9 - 59"4) 1'51"3; 19. Schranz (Avst.) (52"3-59"9) 1'52"2; 20. Folliguet (Fr.) (52"2 60"1) 1'52"3; 21. Glueck (It.) 1'52"7; 22. Lorenzetti (It.) 1' in 54"5; 23. Arrigoni (It.) 1'54"9; 30. Merlo (It.) 2'; 32. Agreiter (It.) 2'1"1; 33. Mahlknecht (It.) 2'1"5; 39. Coppi (It.) 2'10"2.

PRETRESLJIVE ZGODBE

II.

BURKEŽ 2.

Robert Arthur

Prvi hip je Pop Henderson obstal kakor pribit in lovil sapo. Potem je napravil levo okrog in poskakovaje stekel, kakor dvajset let že ne proti stopnicam.

«Vsemogočni bog, živ je!» je vreščal. «Živ je! Od smrti je vstal! Narednik! Narednik Roberts! Pridite! Brž! Mrlič se je prebudil!»

Hropeč je tekel mimo Furnessa in Morgana in potem plezal po stopnicah, da bi poiskal dežurnega narednika.

Bradley se je dušil od smeha, in skočil s plošče predala številka 12, porinil vanj rjuho in z vso močjo zadresknil vratca.

«Naglo, naglo!» je grgralo iz njega zaradi smeha, ko je tekel za onima dvema. «Po drugih stopnicah, preden pride narednik. Ima čir na želodcu in je peklensko slabo razpoložen. Vraga, če ga ne prime napad!»

Bili so že v sobici za časnikarje, ko so slišali, kako se vrača po hodniku čuvaj ledenice z obilnim in nasajenim narednikom. Stari Pop je še zmeraj tulil stavke brez veze.

«Posedel se je, gospod narednik... Pravim vam, da je sedel in me gledal in...»

Glas se je zgubil za ovinkom stopnic, ki so vodile v ledenico. Brandley je široko sedel na stolici in je pokal od smeha. Morgan se je sprva poskušal smejati, a brez prepričanja, potem je pa nehal, Furness je bil besen sam nase, ker se je udeležil burke, in je prižgal cigareto, a je takoj še celo vrbel na tla.

Čez tri minute se je debeli narednik vračal po hodniku. Ustavil se je pred vrati njihove sobe in pomolil skozi vrata kisli obraz.

«Se gremo svinjarije, a?» je zarenčal. «Prave cirkuške šeme!»

Vedel je sicer, do kam sme ali ne sme, ko si daje duška nad zastopniki tiska, zato se je s težkimi koraki odpravil v pisarno.

«Sta videla, kakšen je narednik?» je hlipal Bradley in se tresel od smeha kakor vedno po kakšni svoji burki. «Ves je zaripel kakor tvor na kamelini grbi. Ves... kaj pa je vama?» je skočil pokoncu, ker se Morgan in Furness nista zabavala. «Še burki se ne znata smejati?»

«Grem,» je slovesno povedal Furness in vzel klobuk. «Če me kličejo iz uredništva, povejta jim, da primerjam neki dogodek.» In je šel.

«Kakšna puščoba!» je zamrmral Bradley. Morgan, ki se je bil že malo streznil, je skomignil z rameni.

«Navsezadnje pa stvar ni bila tako sijajna,» je rekel. «Pojdem, da še kaj popijem, predem se vrnem domov. Zdaj je časopis že tako v tisku.»

In tudi on je šel. Bradley se je nakremžil, potegnil iz žepa cigaro jo na koncu odgriznil in pljunil kapico na tla.

«Zoprni so mi ljudje, ki ne razumejo šale,» je rekel in si prižigal cigaro. Tedaj je pridrsal Pop Henderson in se pokazal na vratih.

«Tega ne bi smeli narediti, mister Bradley,» je rekel čuvaj, pa ne v tonu obtoževanja, pač pa v svojem vsakdanjem tonu. «Neprijetna reč zame, ali stvar ni v tem. Napravili ste mi sitnosti pri narednику Robertsu. Tako in tako se zmeraj pritožuje name in ko sem malo prej vdrl k njemu v pisarno, je kar podivjal. Ko sva bila spodaj in sva videla, da so vsa trupla v redu, kakor morajo biti, je najprej dejal, da se mi sanja, potem sem mu povedal, da ste bili vi od tiska malo pred tem spodaj, je razumel, da je bila šala.»

Pop je umolknil, da bi si oddahnil in je ostro, a brez jeze gledal Bradleyja. Ta si je z neko posebno slovesnostjo prižgal cigaro.

«Dejal je, da bo že poskrbel, da me vržejo na cesto, kar da bi moral že storiti, če se bom dal še enkrat potegniti ali če zagrešim kakšno drugo napako. Službe pa ne smem izgubiti, ker potrebujem denar. Zato, mister Bradley, dovolj je teh burk, lepo vas prosim.»

Postal je še za trenutek, potem je odšel klecajočih nog. Bradley je skomignil z rameni, puhnil iz ust oblaček dima in zgrabil za telefonsko slušalko.

«Express — kronika,» je rekel «... Bradley. Tu je vse mirno. Je časopis v stroju? Okay! Lahko grem domov. Do jutri me ne iščite!»

Obesil je slušalko, puhnil še en oblaček dima in se odpravil.

Ko je bil zunaj, na hladni in temni ulici, si je začel pomišljati. Razpoloženje se mu vendar ni skisalo. Bolj kot alkohol in ženske mu je bilo potrebno to, da se počuti veseljaškega, razigranega in burkastega. Pil bi, se je odločil, a mu ni bilo pogodu, da bi kje naletel na Morgana ali pa Furnessa. Izbral si je majhen bar v pristanišču, kamor ni zahajal nihče iz njegove družbe, in se je odpravil v tisto smer. Lokal je bil majhen in umazan, a whisky tak, da je človeka segrelo. Po tretjem kozarčku se mu je razposajenost vrnila. Izprsil se je. Še kozarček in kar zavrelo je po njem, tako se mu je zahotelo šale. In brž je začel snovati novo. Kaj pa je sploh večer brez posrečene burke, prešernega smeha in dobre družbe, ki se smeje? Vrag naj pocitra Furnessa in Morgana, ti dve puščobi.

Ozri se je naokoli. Bilo je pozno, dve po polnoči, in bar je bil že skoro prazen. V njem so bili samo še on, natakar in možicelj, ki je pil pivo in je imel nogo naslonjeno na medeninasti drog pri spodnji strani točilne mize. Natakar je bil videti človek, ki ne zametuje smeha in tudi tisti možicelj bi se utegnil smejati — da bi katero ugnal, je bil tako prevelika reva.

Bradley se je smehljal v sebi, ko se je pripogibal in se delal, da si zavezuje čevelj. Spretno je zabodel možiceljnu žeplenko med podplat in zgornje usnje. Žeplenko je prižgal, potem se je zravnal in naročil pijače.

Pomežiknil je natakarju, ko mu je ta nalival kozarec. Potem je namignil z glavo proti drugemu gostu.

«Pozor!» je šepnil.

Natakar ga je gledal, a ni razumel. Bradley se je samo pritajeno režal.

Potem je možicelj zarjul in skočil za korak nazaj. Nato je skakljal po eni nogi in blazno otepal z roko po žeplenki, ki mu je gorela iz čevlja.

Bradley je spustil zatvornice smeha, gledal natakarja in z očmi iskal občinstvo, ki naj bi ploskalo njegovi točki. Možicelj je dal nogo na tla in se godrnjaje obrnil k časnikarju.

«Mater ti...!» je siknil kratko, ne da bi se potrudil izgovoriti celo besedo. Potem je usekal.

Pest je zadela Bradleyja, ko je obračal glavo, ravno v usta in mu prebila ustnico na zobeh. Zazibal se je, se lovil za točilno mizo in se pogrnil na hrbet. Suho je udarila glava ob medeninasti drog pri spodnjem delu mize. Še je čutil, kako se mu je nekaj pretrgalo v glavi, potem so se mu ugasile vse luči.

Možicelj ga je zaničljivo gledal od zgoraj navzdol.

«Baraba!» je rekel. «Mi gre podtikat ogenj pod noge! Meni, Kid Wilkinsu!»

Natakar je pritekel izza točilne mize in si brisal roke v umazani predpasnik.

«Hudo si mu primazal, Kid,» je mrmral in ogledoval Bradleyja. «Spi kot ubit.»

«Samo z levo na usta,» je zagodrnjal možicelj. «Nekaj zob manj, to bo vse. V bodoče bo premislil, preden pojde take uganjat.»

«Glava,» je rekel natakar zaskrbljeno. «Malo čudno je obrnjena. Verjemi, da...»

Počepnil je, ne da bi končal misel. Njegova roka je potipala Bradleyjevo žilo, potem mu je zlezla pod srajco. Sicer rdečelični natakar je bil bled kot stena in je zopet vstal.

«Mrtev je,» je dejal pridušeno. «Trd kot polenovka.»

«Mrtev?» Možicelj usnjato zagorelega obraza si je pritisnil hrbet roke na usta. «Mike, to je bila nesreča! Nisem udaril tako močno, da bi ga pobil. Bila je nesreča, veš.»

«Jasno Kid, jasno. Nesreča.»

Zdaj se mu je mudilo: skočil je k vratom, potegnil rolo z napisom «Zaprto», zaklenil in ugasnil luč nad vhodom. Nato je bil zopet pri Bradleyju.

(Nadaljevanje sledi)

PRIMORSKI DNEVNIK

Poštnina plačana v gotovini Abb postale I gruppo - Cena 30 lir

Leto XVI. - Št. 39 (4502)

TRST, nedelja 14. februarja 1960

Nenni o Gronchijevem obisku v ZSSR

Desničarske spletke proti Gronchiju Milazzo: Moja vlada še ni v krizi

Prihodnji teden obiščeta Italijo predsednik republike Peruja in predsednik marokanske vlade

(Od našega dopisnika)

RIM, 13. — Nikakor ne kaže, da bo gonja proti poglavarju države zaradi njegovega obiska v Sovjetski zvezi tako kmalu prenehala. Današnji tisk poudarja predvsem tisto, kar je pisal dopisnik turinske «La Stampa» iz Moskve, da je zunanji minister Pella izjavil, da se bo o vabilu Vorošilovu, naj vrne obisk, govorilo pozneje po rednih diplomatskih kanalih.

To pomeni, da je Gronchi v zadnjem trenutku, ko so na letališču že bobneli motorji predsednikovega letala, izrekel vabilo Vorošilovu, kar je Pello seveda močno presenetilo. Druga zelo značilna okolnost pa je dejstvo, da je kardinal Ottaviani objavil že svoj znameniti napad na predsednika republike ponovno v neki reviji in napisal tudi predgovor.

Z Gronchijevim obiskom se ukvarja v svojem običajnem nedeljskim uvodnem članku tudi Pietro Nenni. V članku obtožuje vlado, da ni imela dobre volje niti pri pripravah obiska, da nima sedaj dobre volje pri «polemičnem izkoriščanju incidenta v italijanskem veleposlaništvu» in da nima dobre volje niti v presoji celotne misije miru državnega poglavarja. Ne gre samo za fašiste in za klerikalne skrajneže, temveč za vso politično desnico pri napadanju Gronchija. In če njegov obisk ni dal vseh rezultatov, ki so se pričakovali in ki so še vedno možni, potem je treba to pripisati dejstvu, da se je potovanje vključilo v tisto zunanjo politiko, ki jo še vedno označuje hladna vojna.

Toda Nenni kritizira v svojem članku tudi Nikito Hruščeva, za katerega pravi, da nekatere njegove izjave niso v pohvalo in da Hruščev ni imel prav že zaradi tega, ker tisti, s katerim se je pogovarjal, ni bil zunanji minister, temveč predsednik republike, ker je šlo za berlinsko vprašanje, in Gronchi glede tega ni istega mnenja kot Pella, čeprav se po drugi strani ne strinja niti povsem s sovjetsko politiko.

Proti pričakovanju pa predsednik vlade Segni danes ni bil pri Gronchiju, ki je sprejel le zunanjega ministra Pello. Segni pa je odpotoval popoldne z letalom v Algero. Oba bosta ta teden precej zaposlena, ker bosta sprejela v četrtek predsednika republike Peruja Manuela Prada in njegovo soprogo, katera bo čakal na letališču Gronchi s soprogo.

Gosti bodo na uradnem obisku do sobote, na zasebnem obisku pa bodo nato še do torka. V ponedeljek popoldne bosta Segni in Pella sprejela na istem letališču predsednika vlade Maroka, ki bo ostal na uradnem obisku do četrtka 18. t. m.

Proti pričakovanju na Siciliji še ni prišlo do formalne vladne krize, tako da je mogel Milazzo, predsednik deželne vlade in voditelj Sicilske krščanskosocialne zveze danes izjaviti: «Krize, o kateri se toliko govori, še ni. Do nje bo prišlo, kadar bo deželna skupščina izrazila svojo nezaupnico vladi. Prave težave pa bodo nastopile, ko bo treba sestavljati novo vlado. Mi se bomo borili proti vsaki izbiri, ki bi pomenila za Sicilijo nesrečo.»

Današnja razprava v deželni skupščini je namreč končala tako, da so razpravo o nezaupnici vladi odložili do ponedeljka. Pred tem je skupščina vzela v vednost ostavko treh članov deželne vlade, nakar se v razpravi o predloženi resoluciji, ki vsebuje nezaupnico vladi, niso mogli sporazumeti. Do formalne vladne krize bo prišlo šele po razpravi o nezaupnici, t. j. verjetno v torek.

Jutri bo v vseh velikih mestih Sicilije zelo mnogo političnih zborovanj vseh strank. Govorniki bodo vsak s svojega stališča pojasnjevali nastali položaj. Dejstvo je namreč, da se je število podpisnikov resolucije o nezaupnici povečalo od 43 na 46, t. j. na absolutno večino članov skupščine, ki jih je 90.

Tudi danes se je sestala poslanska zbornica in nadaljevala razpravo o gospodarstvu Umbrije. Kmetijski minister Rumor je zbornici izročil petletni kmetijski «zeleni načrt», ki vsebuje predlog za 550 milijard lir investicij in obrazložitev, ki je dolga samo sto tipkanih strani. Pred tem so nekateri člani vlade odgovarjali na razna vprašanja in interpelacije.

V sredo se bo sestalo vodstvo KPI, ki je bilo izvoljeno na zadnjem kongresu v Rimu. Verjetno bo določilo datum prihodnjega zasedanja novoizvoljenega centralnega komiteja, ki bo moral v smislu predlogov kongresa izpopolniti na kongresu odobrene teze.

Precej zapažen govor je imel danes v Milanu bivši predsednik vlade in znani demokristjanski desničar Mario Scelba, ki je obravnaval sistem dveh parlamentarnih zbornic, vprašanje deželnih avtonomij in referenduma. Izrazil se je odločno proti deželnim avtonomijam, čeprav tako določbo vsebuje republiška ustava, češ da spričo sedanjega političnega položaja deželne avtonomije ne bi bile izraz tistega, kar je ob glasovanju pred 11 leti hotela doseči ustavodajna skupščina.

A. P.

MARINA DI CARRARA, 13. — Zračna tromba je danes podrla žerjav, ki lahko dviga 300 ton. Na srečo v tistem trenutku ni bilo nobenega delavca tamkaj na delu.

—«»—

Vrnila se je iz Afrike jugoslovanska misija dobre volje

V Beograd se je danes vrnila jugoslovanska misija dobre volje, ki je pod vodstvom Sergeja Kraigherja obiskala Liberijo, Siera Leone, Gvinejo, Gano in Nigerijo. Kraigher je izjavil novinarjem, da je misija v vseh državah naletela na veliko zanimanje posebno za razširitev gospodarskega sodelovanja z Jugoslavijo. «Menim, je izjavil Kraigher, da položaj in razpoloženje narodov in odgovornih činiteljev teh držav in naša pripravljenost in razvoj jugoslovanske izgradnje omogoča široko in plodno medsebojno sodelovanje na vseh področjih.» Kraigher je dejal, da je misija povsod videla nezadržno željo narodov Afrike, da si pridobijo in utrdijo neodvisnost, da svobodno izkoristijo svoja prirodna bogastva in utrde enotnost afriških narodov.

Tudi za iraški prestol je treba pretendenta...

BEIRUT, 13. — V razgovorih z jordanskim kraljem Huseinom je kralj Ibn Saud pristal, da proglasi za kralja Iraka emira Zeida, brata kralja Feisala I in zadnjega iz med živečih sinov šerifa Huseina iz Meke. Zeid je bil iraški poslanik v Londonu in je prastric sedanjega jordanskega kralja Huseina. Ima 62 let in se nikoli ni ukvarjal s politiko, vendar bi bil pripravljen, da postane pretendent na iraški prestol.

—«»—

LONDON, 13. — Predstavnik buckinghamske palače je danes sporočil, da «veselega dogodka ne pričakujejo pred ponedeljkom». Po l. 1857 bo to prvi otrok, ki se bo rodil vladajoči osebi v Angliji.

«Pravda» zavrnila naročeni članek senatorja Humphreya

WASHINGTON, 13. — Demokratski senator Humphrey, ki se poteguje za kandidaturo za predsedniške volitve, je sporočil, da je moskovska «Pravda» zavrnila njegov članek, v katerem je deloma kritiziral izjave Hruščeva pred Vrhovnim sovjetom 14. januarja. «Pravda» je sama naprosila senatorja, naj napiše komentar h govoru Hruščeva, ko ga je pa 26. t. m. prejela, je izjavila, da ni več aktualen.

V članku je Humphrey napisal, da se ameriško ljudstvo sprašuje, ali namerava SZ res napraviti konec hladni vojni. Glede izjave Hruščeva o «neverjetnem orožju», ki «lahko zbriše z zemlje cele države», pravi Humphrey, da gre «na žalost za trditve, ki niso zelo miroljubne». Humphrey je dejal, da je njegov članek predstavljal objektivno kritiko izjav Hruščeva v zmerni in odkriti obliki.

Angleški laburisti obsojajo eksplozijo bombe v Sahari

Angleško posredovanje med ZDA in SZ v Ženevi? - Tudi v Jugoslaviji obsojajo eksplozijo

LONDON, 13. — V Londonu je predstavnik opozicije Denis Healey izjavil dopisniku Anse med drugim: «Francoska atomska eksplozija razbija skladnost zahodnih stališč pri pogajanjih o atomski razorožitvi in kompromitira, še preden so bili doseženi, rezultate naporov v Ženevi, da bi se sporazumeli o prepovedi poskusov.» Laburistični poslanec je izrekel veliko obsojanje njegove stranke zaradi te politične manifestacije sile, «ki ima v prvi vrsti za učinek postaviti Francijo v izoliran položaj v odnosu do drugih atomskih držav, ki že iščejo sporazum.» Omenil je tudi že napovedano francosko politiko, da Francija, ko bo stopila v atomski klub, ne bo sprejela nobenega sporazuma za prekinitev poskusov, ki bi ga dosegle druge države, če ne bi istočasno uničili obstoječih zalog. Zaradi tega je poslanec mnenja, da bi bilo treba nujno doseči med tremi atomskimi silami sporazum. Doseči bi morali tudi nepopoln sporazum še pred konferenco najvišjih, katere se bo udeležila tudi Francija. Pomanjkanje takega sporazuma bo Francija izkoriščala kot pritisk za svojo udeležbo pri razgovorih. Sporazumeti se je treba tudi o prepovedi nadaljnje geografske raztegnitve «atomskega kroga», kajti drugače bo to, kar je storila Francija, storilo v prihodnjih petih letih najmanj drugih 12 držav.

Predstavnik Foreign Officea pa se je skliceval samo na izjave, ki jih je podal zunanji minister Lloyd v OZN in v spodnji zbornici, da Velika Britanija ne more ugovarjati poskusu, ki ga napravi zavezniška država v okviru svojih državnih meja z vso potrebno previdnostjo. Dodal je, da ne vidi, kako naj bi poskus vplival na sedanja pogajanja v Ženevi, ki so se ves čas vodila ob zavedanju francoskih namenov.

Po mnenju opazovalcev pa se vendarle zdi, da se Velika Britanija ne strinja brezpogojno s stališčem ameriške vlade, naj bi dosegli delen sporazum, ki bi dovoljeval podzemeljske poizkuse. Prav tako se zdi, da se mnenje vlade ne oddaljuje mnogo od mnenja, ki ga je izrekel laburistični predstavnik. Zato je verjetno da bo britanski delegat v Ženevi skušal najti kompromis med ameriškim in sovjetskim stališčem.

Večja skupina demonstrantov je danes demonstrirala v Londonu pred francoskim poslaništvom proti eksploziji francoske atomske bombe v Sahari. V poslaništvu so izročili pismo za de Gaulla. Pismo sta izročila znani filozof Russell, ki je predsednik kampanje za jedrsko razorožitev, in kanonik Follins. Demonstranti so nato odšli pod vodstvom Russella pred predsedstvo vlade, kjer so izročili pismo za Mac Millana.

BEOGRAD, 13. — Eksplozija prve francoske jedrske bombe v Sahari je bila, kot je bilo pričakovati, sprejeta z nezadovoljstvom jugoslovanske javnosti in jugoslovanskih uradnih krogov. Jugoslavija je bila, kot je znano, vedno v načelu proti vsem jedrskim poizkusom ne glede na to, katera država jih izvaja. Uradni krogi v Beogradu z obžalovanjem ugotavljajo, da je Francija izstrelila svojo jedrsko bombo kljub nasprotnim zahtevam zadnjega zasedanja skupščine OZN in v času, ko se pripravlja vrsta sestankov, na katerih bi se razpravljalo o razorožitvi, popuščanju mednarodne napetosti in o izboljšanju mednarodnih odnosov.

Obžalovati je, je izjavil danes uradni zastopnik državnega tajništva za zunanje zadeve, da je Afrika, katere narodi so v polnem teku emancipacije in narodne osvoboditve, postala poligon za jedrske eksplozije. Jugoslovanska vlada, je poudaril uradni zastopnik, je prav tako zaskrbljena zaradi mogočih škodljivih posledic žarčenja na ozemlju Jugoslavije. Eksplozija francoske bombe ponovno opozarja na potrebo novih naporov, da se najhitreje sklene sporazum o splošnem in trajnem prenehanju vseh jedrskih eksplozij, je zaključil uradni zastopnik Jugoslavije.

Nezadovoljstvo jugoslovanske javnosti je prišlo do izraza tudi v uvodnikih nocojšnjih jugoslovanskih listov. Jugoslovanski listi izražajo vendarle upanje, da bo Francija sedaj, ko je dosegla svoj cilj in se uvrstila med atomske sile, konstruktivno začela sodelovati v pripravah sporazuma o prepovedi nadaljnjih eksplozij.

—«»—

Usoda Chessmana le še v rokah guvernerja

WASHINGTON, 13. — Caryl Chessman je spet vložil priziv na prizivno sodišče ZDA, da bi ga ponovno zaslišalo in da bi odložilo njegovo smrtno kazen, ki je določena za prihodnji petek. V tem je pa vrhovno sodišče njegovo prošnjo za odložitev smrtne kazni že zavrnilo. Sodnik Black je izjavil, da lahko samo guverner Kalifornije prepreči, da ne bi moral Chessman v petek v plinsko celico.

—«»—

Nacionalizacija bank v Egiptu

KAIRO, 13. — Minister za gospodarstvo ZAR Abdel Moneim Kasuma je na sestanku z novinarji povedal, da je vlada ZAR nacionalizirala dve največji banki v deželi — nacionalno in egiptovsko banko.

Eksplozija atomske bombe v Sahari

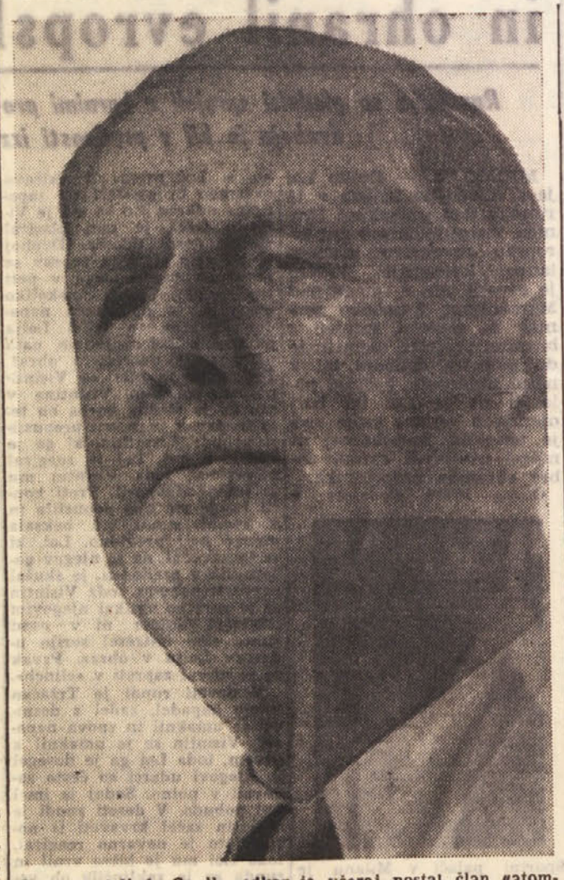

Tako se drži de Gaulle, odkar je včeraj postal član «atomskega» kluba in prejel tako številna pooblastila v parlamentu

(Nadaljevanje s 1. strani)

Katoliški list «La Croix» piše, da je najvažnejše vprašanje sedaj odnos atomska bomba-morala. List omenja, da se «teologi in moralisti strinjajo v trditvi, da država ali državnik, ki bi prvi v sedanjem položaju dal pobudo za uporabljanje jedrskega orožja, bi napravil neodpustljiv zločin proti človeštvu.»

List dodaja, da ne manjka niti zaskrbljenosti političnega značaja. Kajti atomska eksplozija «je razbila neko ravnotež. je sil, t. j. ravnotežje strahu. Ali se bo po eksploziji v Reggane jedrska oboroževalna tekma znova začela? Ali se ni bati, da se bodo tudi druge države trudile, da izdelajo jedrsko orožje?»

Tudi «Le Monde» je poln dvomov. V svojem uvodniku pravi list, da sedaj, ko ima Francija atomsko bombo, ne sme misliti, da je bolje zaščitena. «Nasprotno», Francija bi bolje izpolnila svoje poslanstvo in bi več pridobila, če bi šla po drugi poti, če bi posvetila svoje bogastvo in svoje napore, miroljubni uporabi atomske energije.»

List je mnenja, da bo atomska bomba omogočila sedaj de Gaullu, da doseže večje razumevanje in večjo pomoč od ZDA. «Toda, zaključuje list, še bolj je želeti, da bi general de Gaullle postavil svoj veliki ugled v službo novih naporov za razorožitev, kakor pa da vključuje Francijo v novo nesmiselno tekmo za posest absolutnega orožja.»

Delegirani minister Guillaumat je nocoj na tiskovni konferenci izjavil, da je eksploziji bombe prisostvovalo deset predstavnikov držav članic francoske skupnosti, in je dodal, da to kaže, da te države odobravajo francoski atomski program. Dodal je, da proučujejo tudi vprašanje, da bi pripravili vodikovo bombo.

Minister za oborožene sile Messmer pa je izjavil, da niso še dosegli določenega smotra in da bodo še dalje delali, zato da Francija dobi udarno silo, ki bo razpolagala z jedrskimi konicami in s sredstvi, ki naj jih prenašajo; «s tem bomo dali našim silam sredstva, da izpolnijo svoje poslanstvo, ki je doseči spoštovanje narodne neodvisnosti ob vsaki okoliščini».

Minister je zagotavljal, da ni bilo nobeno obljudeno središče ogroženo ali doseženo po radioaktivnih ostankih. Dodal je, da je zaradi neuspelih poizkusov za razorožitev in zaradi zalog atomskega orožja, ki ga imajo ZDA in SZ, Francija prisiljena opremiti svoje oborožene sile z atomskim orožjem.

Do sedaj niso še objavili niti teže niti moči bombe, ki je danes eksplodirala.

Francoska komunistična stranka je danes obsodila atomski poizkus poudarjajoč, da škoduje interesom Francije. Izrekla je upanje, da bo prva francoska atomska bomba tudi zadnja. V izjavi je dalje rečeno, da se je bati, da bo francoski poizkus služil kot izgovor za obnovitev jedrskih poizkusov in za ustvaritev novih kandidatov za atomski klub, med katerimi bi utegnila biti Zahodna Nemčija.

Togliatti je skupno s 24 drugimi komunističnimi poslanci položil danes vprašanje predsedniku vlade in zunanjemu ministru, «ali nameravata izraziti zgražanje in zaskrbljenost Italijanov proti tistim, ki so hoteli eksplozijo atomske bombe v Severni Afriki, kljub protestom vlad in narodov ter svarilom najvišjih znanstvenih avtoritet z vseh delov sveta in tudi iz naše države».

Poslanci pozivajo vlado, naj sporoči parlamentu vse tehnične dokumente, ki govorijo o vprašanju nevarnosti poskusov, tako da bo italijansko prebivalstvo lahko izreklo svojo sodbo o vprašanju, od katerega je odvisna ne samo prihodnja varnost naroda, pač pa že danes zdravje in življenje njegovih sinov. Dalje sprašujejo vlado, kaj misli storiti s svojo diplomatsko akcijo in v OZN, da prepreči nadaljevanje poskusov.

Tiskovni urad obrambnega ministrstva pa je objavil poročilo, v katerem omenja strokke, ki jih je skupina strokovnjakov imela s francosko vlado, in pravi, da so italijanski strokovnjaki izrekli mnenje, da francoski poskus ne bo nevaren za italijansko prebivalstvo. V izjavi je dalje rečeno, da je tako mnenje izrekla tudi komisija Euratom. Razen tega so skrbno proučili tudi nasprotna mnenja nekaterih italijanskih ustanov in znanstvenikov. Toda nekateri govori, ki so sicer bili utemeljeni, niso bili zadostni, da bi lahko menjali sodbo strokovnjakov.

V izjavi je dalje rečeno, da je vlada odredila nadzorstveno mrežo in da do sedaj ni nobene nevarnosti. Zaradi precejšnje razdalje od eksplozije ne bo vsekakor nastala sprememba v količini radioaktivnosti pred potekom nekaj dni. Nadzorstvo bo trajalo nekaj mesecev in rezultati bodo periodično objavljeni, tudi če bodo negativni.

—«»—

Mikojan o francoski bombi

HAVANA, 13. — Prvi podpredsednik sovjetske vlade Mikojan je končal danes svoj obisk na Kubi in je zvečer odpotoval z letalom v Oslo. V Oslu bo ostal več dni na vabilo norveške vlade.

Pred odhodom iz Havane je Mikojan izjavil, da eksplozija francoske atomske bombe v Sahari ustvarja nov položaj, kar se tiče sporazuma o ustavitvi jedrskih poizkusov.

Mikojan ni hotel povedati kakšno je sovjetsko stališče po omenjeni eksploziji, in je dodal, da bodo zadevo proučili po njegovem povratku v Moskvo. «Razume se, je dodal, da eksplozija francoske atomske bombe nam ni všeč.»

Med vožnjo na Stepinčev pogreb se je kardinal Koenig ponesrečil

Nesrečo je zakrivil šofer dunajskega kardinala - Za administratorja zagrebške nadškofije je imenovan dr. Franjo Šeper

ZAGREB, 13. — Danes dopoldne so po večurnem cerkvenem obredu v navzočnosti 18 katoliških škofov, zastopnikov konzularnega zbora, nižje duhovščine, redovnikov, redovnic in vernikov, ki so napolnili zagrebški katedralo, pokopali posmrtne ostanke kardinala in bivšega zagrebškega nadškofa dr. Alojzija Stepinca.

Po nalogu Vatikana bi moral imeti mašo zadušnico kardinal in dunajski naškof Koenig, ki je z avtomobilom v spremstvu svojega tajnika odpotoval včeraj z Dunaja. Kardinal ni prispel v Zagreb, ker je njegov avtomobil med Marofom in Varaždinom trčil v tovorni hladilnik. Kardinal Koenig je bil lažje poškodovan, njegov tajnik Helmuth Kreitzel teže, medtem ko je šofer kardinalovega avtomobila ostal na mestu mrtev.

V pričakovanju prihoda avstrijskega kardinala Koeniga, so se pogrebne slovesnosti pričele s polurno zamudo. Na mesto kardinala Koeniga je Requiem opravil novi administrator zagrebške nadškofije dr. Franjo Seper, ki je imel tudi poslovilni govor. Dr. Seper je med drugim sporočil zadnjo željo pokojnega kardinala, ki je prosil vse, ki jim je slučajno storil krivico, naj mu oproste, enako je tudi on vsem od vsega srca odpustili. Po obredu «Absolutio», ki ga je opravilo pet škofov in med njimi škof grško-katoliške cerkve, so bili posmrtni ostanki položeni v kripto sredi katedrale.

Po zadnjih vesteh iz varaždinske bolnišnice je stanje avstrijskega kardinala Koeniga in njegovega tajnika zadovoljivo. Pri nesreči je Koenig dobil pretres možgan in začasno izgubil zavest. Po intervenciji v bolnišnici se je kardinal Koenig zopet zavedel. Pri natančnem pregledu je bilo ugotovljeno, da ima na temenu 18 cm dolgo rano, toda lobanja ni poškodovana. Ugotovili so prav tako, da mu je nalomljena nosna kost in spodnja čeljust na dveh krajih.

Kardinalov tajnik je zadobil težak pretres možgan; pri pregledu je bilo ugotovljeno, da mu je prebita lobanja. Tudi on se je po zdravniški intervenciji po eni uri zavedel. Trenutno je stanje obeh poškodovanih zadovoljivo.

Po vesti o nesreči je pomočnik državnega tajnika za zunanje zadeve Jugoslavije dr. Joze Brilej obiskal avstrijskega veleposlanika v Beogradu dr. Wilhelma Goertza, kateremu je v imenu jugoslovanske vlade izrekel sožalje za nesrečo, ki se je pripetila poglavarju katoliške cerkve v Avstriji.

Prometna komisija je ugotovila, da je za nesrečo kriv kardinalov šofer. Šofer je vozec 90 km na uro skušal na mestu nesreče prehiteti kolesarja in pri tem je zavozil na levo stran ceste. V trenutku je izza ovinka privozil nasproti tovornik - hladilnik. Kardinalov šofer je v zadnjem trenutku skušal zaustaviti avtomobil, toda zaradi spolzke ceste in nagle zavore, pri hitri vožnji, je avtomobil zaneslo še bolj na levo, tako da je še v polni hitrosti naletel na tovornik. Prednji del kardinalovega avtomobila se je popolnoma zaril pod tovornik.

V teku današnjega dne so ponesrečenega avstrijskega kardinala obiskali v varaždinski bolnišnici predsednik sabora Hrvatske dr. Sremec in drugi uradni zastopniki Hrvatske, mariborski in banjaluški škof in zastopniki zagrebške nadškofije ter avstrijski konzul v Zagrebu dr. Kral. Na mesto nesreče sta takoj odpotovala iz Zagreba v Varaždin univ. profesorja dr. Ante Sercer in dr. Cupak. Popoldne je prispel v Varaždin tudi osebni zdravnik kardinala prof. Kraus. Jugoslovanske oblasti so izdale dovoljenje za prehod meje prof. Krausu brez vseh formalnosti. Avstrijski zdravnik je prispel z Dunaja s helikopterjem do Spielfelda. Če bo zdravje kardinala zadovoljivo, ga bodo s helikopterjem odpeljali na Dunaj.

Danes je bilo uradno potrjeno, da je Vatikan imenoval za apostolskega administratorja zagrebške nadškofije nadškofa koadjutorja dr. Franja Seperja. Dr. Franjo Seper se je rodil 1905. v Osijeku. Diplomiral je na filozofski in teološki fakulteti v Rimu. Leta 1931 je bil postavljen za veroučitelja zagrebških gimnazij, l. 1934 je postal škofijski tajnik, l. 1941 je postal rektor zagrebškega semeniška, od 1954 dalje pa je dr. Seper opravljal dolžnost nadškofijskega koadjutorja.

B. B.

Podmornica v G. Nuevo se doslej ni predala

BUENOS AIRES, 13. — Danes ob 14. uri (po tukajšnjem času) je poročilo državnega tajništva za mornarico potrdilo, da se nahajata v Golfo Nuevo dve podmornici (včerajšnja poročila so navajala, da je druga podmornica uspela zbežati iz zaliva), od katerih se za eno zdi da je poškodovana, medtem ko je druga popolnoma sposobna manevrov. Poročilo je tudi javilo, da bosta danes prispeli dve ameriški letali (tudi prihod ameriških letal je bil že najavljen najmanj za včeraj) s protipodmorniškim materialom, ki ga je argentinska mornarica nabavila v ZDA in ki je neobhodno potreben za nadaljevanje operacij. Pomorske in letalsko-mornariške operacije v Golfo Nuevo se nadaljujejo, dostavlja poročilo.

Sedaj se vedno bolj širijo govorice, po katerih se domneva, da je podmornica sovjetska. Tega mnenja so baje tudi mornarji ladje, ki je prva dobila stik s podmornico.

Včeraj je bilo nad področjem Golfo Nuevo slabo vreme, ki je oviralo letalsko-mornariške operacije. Boje se celo, da bi podmornica lahko se ušla, če bi se slabo vreme nadaljevalo ali pa še poslabšalo. Domnevajo pa, da se bodo morale baterije podmornice vsak čas izčrpati. Baje znaša sedaj hitrost podmornice, ki so jo včeraj znova zasledili, že manj kot 11 vozlov na uro. Vest paragvajskega radia, po kateri naj bi bili podmornico že ujeli, se je izkazala neutemeljena.

V krogih blizu argentinske mornarice so baje izjavili, da je bilo celo več podmornic, ki so ponovno prišle v Golfo Nuevo in izplule iz njega, medtem ko se za blokado argentinske mornarice. Podmornice, ki se ves čas nahaja v zalivu, pa je gotovo poškodovana. Nikakor pa izključeno, da ji ne bi lahko na kak način druge podmornice pomagale, tako da se posadka preselila v drugo podmornico, nakar bi poškodovano podmornico s temprimi nimi bombami razstrelili. Domnevajo, da je vse to mogoče pri podmornicah, ki morajo biti zelo moderne ko razvijo hitrost pod površino blizu 25 vozlov na uro ter se potapljajo najmanj 90 metrov.

V krogih mornarice nadalje domnevajo, da se podmornica ki se nahaja v Golfo Nuevo že petnajst dni, ne bo predala. Če pa bi se predala in bi prišla na površje, naj bi argentinske enote mednarodnem pravu ne smele narediti kaj drugega, kot da bi jo spremile do izventeritorialnih voda.

V Buenos Airesu so danes delili komunistične letake, s napisi: «Sovjetske podmornice niso grožnja za argentinsko suverenost» ter «Domovina delavcev ne pozna mej».

—«»—

Pred važno izjavo Ferhata Abasa

TUNIZ, 13. — Glasilo stranke Neodestur «Al Amal» javlja da bo predsednik alžirske vlade Ferhat Abas podal važno izjavo v prvih dneh prihodnjega tedna. Ferhat Abas bo govoril o «razvoju alžirskega vprašanja na mednarodnem področju in v odnosu s francosko vlado».

(Nadaljevanje s 2. strani)

je sprevod po mestnih ulicah, kakor je bilo v programu. Toda večje število desničarskih in fašističnih elementov je izkoristilo nezadovoljstvo kmetov in dejstvo, da se je zbrala velika množica. Med demonstracijami so ti elementi začeli vzklikati Massuju in «francoski Alžiriji» ter so potegnili množico pred prefekturo, kjer so izzvali spopade. Ranjenih je bilo nad 150 ljudi, od katerih 50 policistov.

Predsednik državne zveze kmetijskih delavcev je izjavil, da so se med demonstrante vmešali poujadistični in fašistični izzivači, ki so povzročili nerede.

Ta dogodek kaže, da bodo fašistični in desničarski elementi odslej izkoriščali sleherno priložnost za izzivanje neredov in za poskus, da diskreditirajo sleherno akcijo delovnega ljudstva za izboljšanje življenjskih pogojev.

Tako stanje bo mogoče odpraviti, ko se bo de Gaulle odločil, da končno likvidira korenine tega stanja, ki so v alžirski vojni. Kako naj se to doseže, je sam nakazal s ponudbo o samoodločanju. Potrebno je le, da ostane pri tem dosleden in da se ne izmika, kakor je to do sedaj delal. Podpredsednik alžirske vlade Krim Belkasem je jasno ponovil, da so Alžirci vedno pripravljeni pogajati se o pogojih in jamstvih za samoodločbo. Alžirci v nobenem primeru ne bodo dopustili, da bi francoska vojska nadzorovala zadevni referendum o samoodločbi. Dokler bo de Gaulle samo govoril o samoodločbi in ne bo pokazal pozitivnih dejanj, bo sleherna rešitev nemogoča, in Francija bo prej ali slej doživela poraz, kakršnega je doživela v Indokini.

Hruščev v Aziji

Predsednik sovjetske vlade Hruščev je prišel v Indijo v okviru svojega potovanja po azijskih državah. V Novem Delhiju so Hruščeva prav tako prisrčno sprejeli kakor svoj čas Eisenhowerja. Predsednik Prasad je v pozdravnem govoru na letališču poudaril važnost skupnih gledišč Indije in SZ o svetovnih vprašanjih, zlasti pa o ohranitvi miru. Hruščev pa je v indijskem parlamentu ponovil, da je treba vse mednarodne spore reševati s pogajanji, in da bo SZ na prihodnjih razgovorih o razorožitvi storila vse, kar je v njeni moči, da bi se ti razgovori končali s konstruktivnim sporazumom.

Važno je tudi vedno tesnejše gospodarsko sodelovanje med obema državama. V petek so podpisali sporazum, na podlagi katerega daje SZ Indiji kredit 1500 milijonov rubljev kot prispevek za indijski gospodarski načrt. Med dolgimi razgovori sta Nehru in Hruščev obravnavala vsa pereča mednarodna vprašanja in tudi obmejni spor med Indijo in Kitajsko. Upati je, da bo potovanje Hruščeva pomenilo nov prispevek k izboljšanju mednarodnega ozračja, ki bo važno za pozitiven uspeh bližnjih razgovorov med Vzhodom in Zahodom.

7 dni v svetu

Stepinac

Te dni je v svoji rojstni vasi Krašič umrl zagrebški nadškof Stepinac, ki ga je bivši papež Pij XII. imenoval za kardinala. Kakor je znano, je bil Stepinac obsojen na 16 let zapora zaradi kolaboracionizma med drugo svetovno vojno in zaradi protidržavnega delovanja po vojni. Po nekaj letih zapora mu je bilo dovoljeno, da živi konfiniran v svoji rojstni vasi Krašič, kjer je užival popolno svobodo. Ponudeno mu je bilo tudi, da za vedno zapusti Jugoslavijo, a je to odklonil, ker je hotel biti za vsako ceno »mučenik«. Med njegovo boleznijo je Stepinca zdravilo 13 zdravnikov, od katerih trije inozemski. Jugoslovanske oblasti so mu predlagale zdravljenje v kateri koli jugoslovanski bolnišnici ali pa tudi v inozemstvu, toda »mučeniški« kardinal je vse to odklonil.

Kljub temu, da je bil Stepinac še vedno pod kaznijo, in bi ga po kazenskih predpisih morali pokopati v Krašiču, so oblasti dovolile, da ga pokopljejo v zagrebški katedrali, da pokažejo dobro voljo za normalizacijo odnosov z rimskokatoliško cerkvijo. Na vsak način je s smrtjo Stepinca odstranjena velika ovira za ureditev teh odnosov in tudi ovira za morebitno oviro odnosov med Jugoslavijo in Vatikanom. Oktobra 1963 bi Stepinac prenehal prestajati kazen in bi postal svoboden državljan z vsemi pravicami in dolžnostmi. Prav verjetno bi ustvaril pogoje za nove komplikacije, ker jugoslovanske oblasti prav gotovo ne bi dovolile, da bi se Stepinac vrnil na položaj nadškofa v Zagrebu, kakor je bila želja Vatikana.

Italija

Ves tisk, radio in televizija so ves teden posvečali največ prostora in časa Gronchijevemu obisku v Sovjetski zvezi, o čemer poročamo na prvi strani. V notranjepolitičnem življenju pa sta bila najvažnejša dogodka: začetek vladne krize na Siciliji in zasedanje centralnega komiteja Socialistične stranke Italije.

Vladno krizo na Siciliji so povzročili trije člani Milazzove vlade, ki so se pridružili demokristjanom, fašistom in liberalcem ter predlagali v deželni skupščini nezaupnico deželni vladi. Zadevno resolucijo je podpisalo 46 od skupno 90 deželnih poslancev. O izidu diskusije o nezaupnici, ki je bila včeraj poročamo na drugem mestu. Važno je poudariti, da hočejo demokristjani s privolitvijo Morovega osrednjega vodstva stranke sestaviti novo vlado s fašisti, monarhisti in liberalci. Vodstvo PSI pa je demokristjane pozvalo, naj skupaj s socialisti in Milazzovimi pristaši sicilske krščansko-socialne zveze sestavijo vlado levega centra.

To ponudbo je v posebni resoluciji skoraj soglasno sprejel centralni komite PSI ob zaključku svojega zasedanja. Sporazumeli naj bi se za skupni avtonomistični program, ki bi vseboval predvsem ukrepe za gospodarski razvoj Sicilije.

Druga resolucija, ki jo je sprejel CK PSI, pa je prejela samo 46 glasov proti 33. V njej se poudarja, da je prišel politični položaj v Italiji na tisto točko, da je preobrat na levo neobhodno potrebno in nujen, ker bi »odlaganje škodovalo napredku italijanske družbe morda celo na nepopravljiv način«. Pogoji za sodelovanje s KD bi bili: izvedba deželne avtonomije, nacionalizacija jedrske in električne energije ter ureditev šolskega vprašanja s potrebnimi reformami.

S 33 glasovi proti 46 pa je bila zavrnjena resolucija manjšine, ki so jo predložili pristaši Bassove struje in Vecchiettijevi levičarji. V svojem tisku obtožujejo pristaši obeh strui Nennijevo vodstvo PSI, da je ostalo pri svojem starem stališču, ki se ne strinja s sklepi zadnjega kongresa stranke. Trdijo, da je vodstvo na glavnem zasedanju CK dejansko izrazilo voljo podpreti KD z edinim pogojem, da se odreče fašističnim in monarhističnim glasovom, s pomočjo katerih sedaj vlada. Najhujši očitek levičarjev Nenniju pa se tiče njegovega odnosa do KPI: Nenni zahteva baje privolitev komunistov, da v tej novi večini ne bi sodelovali. Tako svoje stališče in te omejene pogoje opravičuje Nenni s svojo staro trditvijo o grožnji, ki da jo trenutno predstavlja klerofašizem.

Prejšnji teden se je nadaljeval v Genovi proces proti Ebe Roisecco, ki je s pomočjo raznih vplivnih zvez z demokristjanskimi in socialdemokratskimi voditelji napravila za skoro tri milijarde lir kupčij, od katerih je šlo več sto milijonov v blagajne obeh strank. Celo milanski tednik «Epoca» označuje zadevo Roisecco kot največij povojni škandal in poziva vse kompromitirane ministre, senatorje in poslance obeh strank, naj pred sodiščem nastopijo in povedo, kaj je pravzaprav res v izjavah podjetne genovske gospe, h kateri so hodili na kosilo Scelba — kot je sam priznal — in drugi demokristjanski prvaki in — kot piše omenjeni tednik — tudi sam pokojni De Gasperi. Doslej se je pozivu odzval upoštevanje vrednim odgovorom samo Scelba. Največje zanimanje pa vlada za izjave ministra Gonelle, ki mu je Roisecco poskrbela baje sto milijonov za KD.

Tvrdka LORENZI

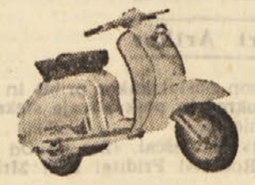

TRST, Ul. S. Lazzaro 17, tel. 24-245 in mehanična delavnica v Ul. S. Francesco 4 kjer dobite vse nadomestne dele za motorne skuterje in popravilo v tekom dneva. Izvaza: KOLESA, moška in ženska, znamke LORENZI z vsemi pritiklinami 18.000 LAMBRETE, VESPE, MOTORJE in AVTOMOBILE in pelje čez meje v Sežano.